

România literară

Săptăminal editat de
Uniunea Scriitorilor din
Republica Socialistă România

34

23 AUGUST 1944 –
23 AUGUST 1979

REVOLUȚIA ELIBERATOARE

INTR-O formulare pe cât de fundamentată științific pe atât de sugestivă în dimensiunea ei larg cuprinzătoare, tovarășul Nicolae Ceaușescu a definit evenimentul istoric de la 23 August 1944 victoria revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă.

E ceea ce conferă un potențial infinit mai complex și tocmai ca atare înăi exact, echivalând un întreg proces social-politic prin care țara, poporul nostru, în condiții interne și externe excepționale, au străbătut o epocă în ea și prin ea însăși revoluționară. Epocă în care dialectica istoriei ne-a implicat hotărâtor și în care forțele cele mai avansate ale națiunii române s-au integrat activ, cu propria lor capacitate de a transforma, de a înscrie un anumit profil evoluției înseși a evenimentelor. Așa precum astăzi, datorită sateliților meteorologici, se pot discerne liniile de forță ale constituirii fenomenelor climatice, determinând cu spirită exactitate mersul vremii, tot astfel, printr-o adecvată „lectură” a faptelor istorice sedimentate, — în măsura, desigur, în care marxismul într-adevăr creator își poate afla nu doar o acuitate a privirii, ci o veritabilă forță de generalizare, de sinteză și, ca atare, definitorie —, un complex de evenimente precum acelea care s-au profilat în deplina lor semnificație la 23 August 1944 pot și trebuie a fi nominalizate ca victoria unei revoluții. Această victorie nu e, deci, o explozie conjuncturală, la un moment dat, un „imponderabil în istorie”, ci ea constituie un fenomen de autentică revoluție, — o revoluție, adică, atât în conținut cât și în extensiune, nu numai perfect explicabilă și justificabilă, dar și ajunsă la acel punct de culminare ce nu mai putea întârzia nici o zi, nici o clipă — și se concretizează — în a se concretiza.

Desigur, pentru a atinge la marcarea unei asemenea definiții a unui atât de important eveniment — aparent simplu tocmai prin claritatea și direcția sa organizatorică — era necesară o aprofundare teoretică și practică implicând racordarea organică a datei de 23 August 1944 la întreg ansamblul istoriei noastre ca țară, ca popor, în realele coordonate geografice, economice, social-politice, spirituale. Sint acele coordonate cu atât mai înens puse în lumină și afirmate în evoluția contemporană a României prin și după Congresul al IX-lea al Partidului Comunist, congres care — cel dintâi cu o asemenea rază de cuprindere — a îndreptat un larg fascicul de lumină revelatoare asupra tuturor dintre cele mai proeminente puncte de relief de pe harta devenirii noastre istorice, congres care, prin forța lui de constientizare, datorită geniului lui exponențial, avea să facă tot mai iradiant impactul Prezent-Trecut-Viitor. Și astfel — la o tot mai înaltă tensiune de gândire teoretică și mai adecvată, totodată, efort de traducere în faptă vie — este meritul glorios al Partidului Comunist de a fi polarizat tot mai plenar conștiința de sine a poporului român asupra celor mai eficiente coordonate ale făuririi noului său destin — acela prefăcut prin însăși insurecția națională de acum 35 de ani. De aici perimetrul — mereu mai întins — în dezvoltarea civilizației materiale, de aici nivelul — tot mai elevat — al creativității spirituale. Corolar : imaginea pe de o parte infinit mai cuprinzătoare, prin tot mai vastele și mai îndrăznețele transformări innoitoare, în raport chiar cu trecutul apropiat, pe de alta pregnanță tot mai elocventă în a ne recunoaște, afirma și confirma în ceea ce este mai propriu, mai reprezentativ ființei noastre din todeauna.

La 35 de ani de la 23 August 1944, simbolul acestei date-eveniment își reverberază astfel sensul lui profund revoluționar încit acum, în 1979, ne oglindim mai intens ca oricând în adâncurile istoriei noastre bimilenare, tocmai pentru că astăzi ne simțim, ne știm și mai autentic stăpâni pe pirghiile propriei noastre istorii în ce are ea mai adevărat și — prin aceasta — în ceea ce ne validează printr-o factorii cei mai activi de certitudine în viitorul luminos al umanității. Căci, datorită concepției și practicii de esență și experiență revoluționară ale Partidului Comunist, aceste pirghii sint acum în miinile poporului însuși — și, iată, aceasta este suprema chează și a mersului-înainte, a dinamicii ineluctabile de cucerire a noi și noi trepte într-o propășire impetuoasă a României socialiste de astăzi.

A cărei ființă proiectează în strălucirea sărbătorească a marii aniversări chipul însuși al cutezanței revoluționare prin care bărbatul din fruntea Partidului și Statului îi semnifică însuși geniul creator.

George Ivașcu

La spectacolul de gală de la Sala Palatului

Mesajul tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU adresat laureaților și participanților la a II-a ediție a Festivalului național „Cintarea României”

Cu prilejul prezentării spectacolului de gală și deschiderii expoziției laureaților celei de-a II-a ediții a Festivalului „Cintarea României”, îmi face o deosebită plăcere ca, în numele Comitetului Central al partidului, al Consiliului de Stat și guvernului, precum și în numele meu personal, să adresez cele mai calde felicitări tuturor celor distinși în această mare competiție națională, milioanele de oameni ai muncii — români, maghiari, germani și de alte naționalități — care și-au adus contribuția la succesul acestei vaste mișcări cultural-educative socialiste din patria noastră.

Desfășurată timp de doi ani în întreaga țară, a doua ediție a Festivalului național „Cintarea României” a dovedit, o dată în plus, rezultatele remarcabile dobândite de orinduirea noastră nouă, socialistă, pe baza politicii partidului, în ridicarea nivelului de cultură al maselor populare, în asigurarea accesului neîngrădit al celor ce muncesc la minunatele comori ale artei și culturii, în îmbogățirea și amplificarea continuă a vieții spirituale a întregului popor.

Festivalul a reliefat roadele impresionante ale activității generale desfășurate de partid și statul nostru pentru formarea conștiinței socialiste a maselor, pentru educarea lor în spiritul idealurilor socialismului, al concepției revoluționare despre lume și viață — materialismul dialectic și istoric — pentru formarea omului nou, constructor conștient al orinduirii socialiste și comuniste.

Exprimind cu putere democratismul societății noastre, al culturii noi, socialiste, din România, festivalul s-a evidențiat ca un amplu cadru de manifestare atât a scriitorilor și artiștilor profesioniști, cât și a talentelor autentice existente în masa poporului, a muncitorilor, țăranilor și intelectualilor, dornici să se afirme și pe tărîmul frumosului, să-și dezvolte personalitatea în mod multilateral, să contribuie la îmbogățirea continuă a patrimoniului nostru spiritual.

În cadrul festivalului s-au demonstrat încă o dată, în mod strălucit, geniul creator al poporului nostru, sensibilitatea sa artistică deosebită, precum și capacitatea de a îmbina în mod armonios tradiția artei milenare pe care o moștenește, cu activitatea de creație însoțită din mărtașă ctitorie revoluționară pe care o realizează în prezent în mod liber, sub conducerea partidului, din realitățile luminoase ale patriei noastre socialiste.

O semnificație deosebită are împletirea organică a activităților cultural-artistice cu preocuparea pentru realizarea în bune condiții a sarcinilor economico-sociale, cu munca generală pentru înfăptuirea Programului partidului de edificare a societății socialiste dezvoltate și înaintare a României spre comunism, festivalul dovedindu-se o largă manifestare atât a talentului artistic, cât și a muncii creatoare închinată propășirii patriei.

Fie ca viitoarea ediție a Festivalului național „Cintarea României” să cuprindă mase și mai largi de participanți, să ducă la afirmarea unui număr și mai mare de talente, în toate domeniile creației și interpretării artistice, să ridice pe un plan superior viața culturală, întreaga activitate educativă din patria noastră ! În felul acesta, festivalul își va împlini în condiții tot mai bune menirea de a contribui la formarea omului nou, la unirea forțelor întregului popor în munca și lupta pentru înălțarea României socialiste pe noi trepte de progres și civilizație.

Cu aceste convingeri, urez succese sporite în desfășurarea celei de-a III-a ediții a Festivalului național „Cintarea României”, ridicarea sa la un nivel educativ și artistic tot mai înalt, pentru stimularea tot mai puternică a activității înfrățite, clocotitoare a oamenilor muncii din patria noastră consacrată înfloririi artei și culturii, înfloririi multilaterale a României, asigurării mersului înainte impetuos al societății socialiste.

România literară

DIRECTOR: George Ivaşcu. Redactor şef adjunct: G. Dimisianu. Secretar responsabil de redacţie: Roger Câmpănu.

DIN 7 ÎN 7 ZILE

Conferinţa Naţiunilor Unite pentru Ştiinţă şi Tehnologie în folosul dezvoltării

LA VIENA s-au deschis luni lucrările Conferinţei Naţiunilor Unite pentru Ştiinţă şi Tehnologie în folosul dezvoltării. Sînt prezenţi peste 4000 de delegaţi, reprezentînd statele membre ale O.N.U., organizaţii internaţionale guvernamentale şi neguvernamentale, precum şi oameni de ştiinţă din numeroase ţări ale lumii. Din România participă o delegaţie condusă de Ion Ursu, prim-vicepreşedinte al Consiliului Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie. În cele 12 zile ale reuniunii, vor fi dezbătute modalităţile practice prin care ştiinţa şi tehnologia modernă pot contribui la înlăturarea decalajelor dintre ţările în curs de dezvoltare şi statele industrializate. E ceea ce implică acordarea unei atenţii deosebite problemelor legate de transferul de tehnologie către ţările în curs de dezvoltare, ca atare rolului O.N.U. şi al organismelor specializate în realizarea unui transfer real şi echitabil de tehnologie.

La baza convocării Conferinţei se află iniţiativa preşedintelui României, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, avînd ca rezultat înscrîerea pe ordinea de zi a Adunării Generale a O.N.U., la cea de a 25-a sesiune a sa, din 1970, a unui punct referitor la rolul ştiinţei şi tehnologiei moderne în dezvoltarea naţiunilor şi necesitatea întăririi cooperării economice, tehnice şi ştiinţifice între state. În cadrul amplei activităţi de pregătire a conferinţei, un rol deosebit l-a avut recenta reuniune ministerială a ţărilor membre ale „Grupului celor 77”, din capitala României, care a adoptat Declaraţia de la Bucureşti — document ce exprimă voinţa politică a acestor ţări de a acţiona unit şi a conlucra strîns pentru a asigura succesul lucrărilor marelui forum de la Viena în promovarea unor noi relaţii internaţionale în domeniul ştiinţei şi tehnologiei.

ÎN CADRUL şedinţei inaugurale s-a dat citire Mesajului adresat Conferinţei de preşedintele Republicii Socialiste România, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, mesaj pe care participanţii l-au salutat cu puternice aplauze ca o expresie a deosebitei stîme şi preţurii de care se bucură pe plan internaţional personalitatea preşedintelui ţării noastre, concepţia sa privind rolul prioritar al ştiinţei şi tehnologiei în edificarea noii ordini economice internaţionale. Relevînd că existenţa marilor decalaje între nivelurile de dezvoltare economico-socială a statelor afectează o mare parte a populaţiei globului şi că economia mondială este puternic marcată de criza materiilor prime şi a energiei, ceea ce determină accentuarea instabilităţii economice şi politice, apariţia unor stări de încordare şi conflict — Mesajul constată că pe arena internaţională se manifestă încă puternice tendinţe de monopol al ştiinţei şi tehnicii, de folosire a acestora ca instrument de presiune şi dominaţie asupra ţărilor şi popoarelor mai slab dezvoltate, de amestec în treburile interne şi ştirbire a independenţei şi suveranităţii naţionale. De asemenea, o gravă anomalie o constituie faptul că o mare parte a uriaşului potenţial ştiinţific de care dispune astăzi omenirea continuă să fie folosită pentru sporirea cursei inarmărilor, pentru realizarea de mijloace de distrugere în masă, ceea ce stimulează politica de forţă, creează grave pericole la adresa independenţei şi securităţii popoarelor, a păcii mondiale.

Ăşadar, — argumentează preşedintele României în Mesaj — toate aceste realităţi impun să se acţioneze în modul cel mai hotărît, de către toate naţiunile lumii, pentru ca ştiinţa şi tehnica să devină un bun al întregii umanităţi.

România consideră necesar să se acţioneze pentru asigurarea unei largi şi neîngrîdite circulaţii a informaţiei ştiinţifice, precum şi pentru dezvoltarea transferului de tehnologie şi acordarea asistenţei tehnice corective necesare pentru toate statele, şi în primul rînd pentru ţările în curs de dezvoltare. În scopul realizării acestor obiective importante, ţara noastră propune crearea unui centru internaţional care să unească eforturile pe plan mondial şi să organizeze acţiuni coordonate în aceste direcţii. De asemenea, se impune o conlucrare mai strînsă în domeniul cercetării geologice, al valorificării superioare a materiilor prime, asigurîndu-se satisfacerea cerinţelor întregii populaţii a globului. Ținînd seama de problemele complexe ale dezvoltării economico-sociale ale statelor rămase în urmă, Mesajul afirmă necesitatea de a se crea centre de cercetare pe zone geografice, care să se ocupe de studierea şi soluţionarea problemelor organizării vieţii economico-sociale, a căilor de comunicaţie şi a altor sectoare importante, în vederea accelerării progresului acestor state. La aceste centre să lucreze atît cercetători din ţările în curs de dezvoltare, cît şi oameni de ştiinţă din ţările avansate, cu tradiţie în ştiinţă şi tehnică.

O altă propunere a României receptată cu viu interes de către participanţi este aceea de a se trece la reducerea cheltuielilor militare şi folosirea unei importante părţi din acestea în scopul dezvoltării cercetării ştiinţifice şi tehnologice, pentru progresul economico-social şi ridicarea bunăstării popoarelor.

Unanimă aprobare faţă de rezultatele rodnice ale recentelor vizite în Siria şi Turcia

INTREGUL nostru popor, cu sentimente de îndreptăţită mîndrie patriotică, a salutat entuziast rezultatele rodnice ale recentelor vizite pe care tovarăşul Nicolae Ceauşescu, împreună cu tovarăşa Elena Ceauşescu, le-a întreprins în Siria şi Turcia. De pe întreg cuprînsul ţării, prin telegrame şi mesaje, organizaţiile judeţene de partid, organizaţii obşteşti, colectivele întreprinderilor şi instituţiilor, oameni ai muncii, fără deosebire de naţionalitate, şi-au exprimat unanimă adevărată faţă de bogatul bilanţ al acestor vizite, faţă de dialogul la înalt nivel româno-sirian şi româno-turc. Aceste vizite au constituit o strălucită manifestare a poziţiei consecvente a României socialiste în sprijinul soluţionării juste şi durabile a situaţiei din Orientul Mijlociu, valoros abort la cauza păcii şi securităţii în Balcani, Europa şi în lume. Noua solicitare de pace şi colaborare a evidenţiat încă o dată prestigiul ţării noastre, marea stimă de care se bucură preşedintele Nicolae Ceauşescu, personalitate eminentă a lumii contemporane, militant strălucit pentru idealurile nobile ale libertăţii, progresului şi păcii. Totodată, a fost exprimat angajamentul ferm al oamenilor muncii ce acţionează neabătut pentru transpunerea în viaţă a politicii interne şi externe a partidului şi statului, de a întîmpina cu noi succese cel de al XII-lea Congres al P.C.R.

Cronicar

Viaţa literară

Scriitori laureaţi ai Festivalului naţional

„CÎNTAREA ROMÂNIEI“

Joi, 16 august, în sala Operei Române a avut loc festivitatea de înmînare a Diplomelor şi Medaliei acordate laureaţilor la Concursul de creaţie şi interpretare în cadrul etapei republicane a Festivalului naţional al Educaţiei şi Culturii Socialiste „Cîntarea României”, ediţia a II-a.

Tovarăşul Miu Dobrescu, preşedintele Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste, preşedintele Comisiei Centrale de organizare a Festivalului naţional „Cîntarea României”, a deschis festivitatea de premiere, prezentînd principalele momente din desfăşurarea festivalului, multiplele semnificaţii ale acestuia, contribuţia sa la înflorirea culturii noastre socialiste, la punerea în valoare şi impulsivarea creaţiei originale, la creşterea nivelului calitativ al artei amatoare şi profesionale, la sporirea eficienţei educative şi îmbogăţirea vieţii spirituale a întregului popor.

În cadrul acestei festivităţi au fost laureaţi creatori profesionişti, membri ai uniunilor de creaţie, precum şi artiştii amatori de pe întreg cuprînsul ţării.

Publicăm mai jos numele scriitorilor laureaţi ai celei de a doua ediţii a Festivalului naţional „Cîntarea României”.

POEZIE

Nikolaus Berwanger — Mărturisire tîrzie — Timişoara
Nicolae Dragoş — Îngindurat ca pietrele munţilor — Bucureşti
Traian Iancu — Bucuriile noastre — Bucureşti
Kiraly Laszlo — Oastea uitată — Cluj-Napoca
Nicolae Stoian — 35 de poeme sub secul — Bucureşti

PROZA ŞI PUBLICISTICĂ

Ioan Alexandru — Iubirea de patrie — Bucureşti
Paul Anghel — Te-Deum la Griviţa — Bucureşti
Ion Brad — Raiul răsposiţilor — Bucureşti
Traian Coşovei — Farmecul genezei — Bucureşti
Hans Liebhardt — Toate clipele tale — Timişoara

AUGUST XXXV

● La clubul Ministerului de Finanţe a avut loc o sezoană literară în întîmpinarea aniversării a 35 de ani de la eliberarea patriei de sub jugul fascist. Au participat George Bălăiţă, Radu Cârnel, Dan Deşliu, Mircea Dinulescu şi Dinu Ianculescu.

● La Casa de cultură a sectorului 2, Cenaclul literar „Ion Minulescu” a iniţiat o întîlnire cu generalul Gheorghe Teodorescu care a prezentat o expunere cu privire la lupta condusă de Partidul Comunist Român pentru doborîrea dictaturii antonesciene şi înlăturarea dominaţiei hitleriste.

În continuare, au recitat versuri patriotice Al.

Aurel Mihale — Focul roşu — Bucureşti
Mikó Erwin — Omenie, noroc bun! — Cluj-Napoca
Francisc Păcurariu — Timpul şi furtunile — Bucureşti
Mihai Stoian — Procesul unui proces — Bucureşti
Alexandru Voitin — Cinema „Splendid” — Bucureşti

DRAMATURGIE

Horla Lovinescu — Autobiografie — Bucureşti
D. R. Popescu — Rugăciune pentru un disc-jockey — Cluj-Napoca
I. D. Sirbu — Seară de taină — Craiova
Sütő András — Trei drame şi piesa Boceţ vesel — Tg. Mureş
Dan Tărchiţă — Vasile Lucaciu — Braşov

LITERATURĂ PENTRU COPIL ŞI TINERET

Emilia Căldăraru — Lăugă păsări, lîngă vînt — Bucureşti
Elena Dragoş — Țară de aur — Bucureşti
Mehes György — Fraţele cel mare — Cluj-Napoca
Ivo Muncian — Caruselul cu zimbete — Timişoara
Victor Tulbure — Basme pentru toată săptămîna şi în lume nu-s mai multe Români — Bucureşti.

CRITICĂ ŞI ISTORIE LITERARĂ

Alexandru Duşu — Cultura română în civilizaţia europeană — Bucureşti
Mircea Tomuş — Mihail Sadoveanu — Sibiu.

SCENARIU DE FILM

Dinu Săraru — scenariu la filmul Clipa — Bucureşti
Nicolae Dragoş, Florian Avramescu — scenariu la filmul Falansterul — Bucureşti
Mircea Radu Iacoban — scenariu la filmul Totul pentru fotbal — Iaşi

ARTE PLASTICE

Petru Vintilă — pentru tabloul Martiriul lui Horia — Bucureşti

nent Marcel Olteanu. Teodor Balş a citit versuri patriotice.

● La tabăra organizată de C.C. al U.T.C. la Cimpulung Muscel, Nicolae Dragoş a vorbit despre problemele poeziei actuale şi a recitat din versurile sale.

● La Casa tineretului (sala „Azur”) din Iaşi s-a desfăşurat un festival de poezie patriotică în întîmpinarea celei de a 35-a aniversare a zilei de 23 August. Au citit versuri patriotice Ioanid Romanescu, Haralambie Ţuğu şi Nic. Turtureanu.

SEMNAL

● * * * — PE TRĂTE DE ISTORIE. La auspiciile Consiliului Naţional al Organizaţiei Culturaliste României apare această culegere din versurile şi proza pionierilor laureaţi ai concursului „Ținere condeie” din cadrul primei ediţii a Festivalului naţional „Cîntarea României”, întocmită de Tudor Opris, din al cărui preambul se dă: „această nouă alogie care marchează deceniu de harnică activitate a cenaclurilor pînerceşti va dezvălui confirmarea nescatului potenţial artistic al poporului nostru şi se va adăuga, de firul ei curat de laudă, evocare istorică, la fluxul de cîntec al întregii naţiuni”. (200 p., 10 lei tiraj neprecizat).

● Iorgu Jordan — MF MORIL III. „A scrie bine — reluăm din cuvintele lui Alexandru Philippiddo aşezate pe coperta volumului — nu înseamnă numai deiceit a scrie frumos, nu înseamnă a încălca fraza cu multe ornamente: lucrul acesta profesorul Iordan l-a afirmat de multe ori şi cu perfectă dreptate. Că să fie scutită a unei literaturii să fie bine scrisă, limbă corectă, care include inovatfile, dar le acceptă pe acestea numai cu măsură şi numai atunci cînd ele se ivesc dintr-o nevoie adîntă de innoire, nu din simpla dorinţă a noutăţii cu orice preţ şi din plăcerea deşartă de a fi, sau mai exact de a părea, nou”. (Editura Eminescu, 382 p., 11 lei, 17 600 ex.).

● I. I. Cavaliere — SCITE ŞI POVESTIRI/SKETCHES AND STORIES. Publicat într-o nouă serie iniţiată de editura Dacia (ingrijitor — Sever Trifu), volumul este tradus de profesorul universitar londonez Eric D. Tappe, din a cărui Introducere reţinem: „Dacă Revizorul lui Gogol se numără printre operele clasice ale literaturii universale, şi O scrisoare pierdută trebuie să-şi găsească un loc acolo, alături de La hanul lui Minjoală şi Kir Ionulea”. (Editura Dacia, 285 p., 24 lei, 5 240 ex.).

● Ion Heliade Rădulescu — CRITICA LITERARĂ. Foarte greu accesibile pînă acum cititorului, articolele reprezentive de critică, teorie şi istorie literară ale marelui corifeu de la 1848, reunite de către Aurel Sasu (ediţie, prefaţă, note, glosar şi indice) în secţiunile Istoria literaturii, Teoria literaturii, Portrete literare, Memorialistică şi Critică literară. (Editura Minerva, XXII + 560 p., 18 lei, 3 480 ex.).

● E. Lovinescu — CRITICE. Selecţia, în „Biblioteca pentru toţi”, este îngrijită şi prefaţată de Eugen Simion; tabel cronologic de G. Gheorghidă. (Editura Minerva, LXVI + 286 + 336 p., 10 lei, 60 610 ex.).

● Perpessicius — OPERE. IX. „Volumele al IX-lea şi al X-lea (ultimul ivit de sub teascuri acum vreo două luni şi semnalat de noi la vremea potrivită — n.n.) din Operele lui Perpessicius au un caracter selectiv şi cuprînd 132 din cele 151 Menţiuni critice publicate în ziarul „Acţiunea” (cu o excepţie — n.n.) între 5 septembrie 1940 — 28 noiembrie 1942 (vol. IX) 5 decembrie 1942 — 1 aprilie 1944 (vol. X)”, ne anunţă, cu scrupulozitate, îngrijitorul ediţiei, Dumitru D. Panaitescu. (Editura Minerva, 502 p., 20 lei, 2 295 ex.).

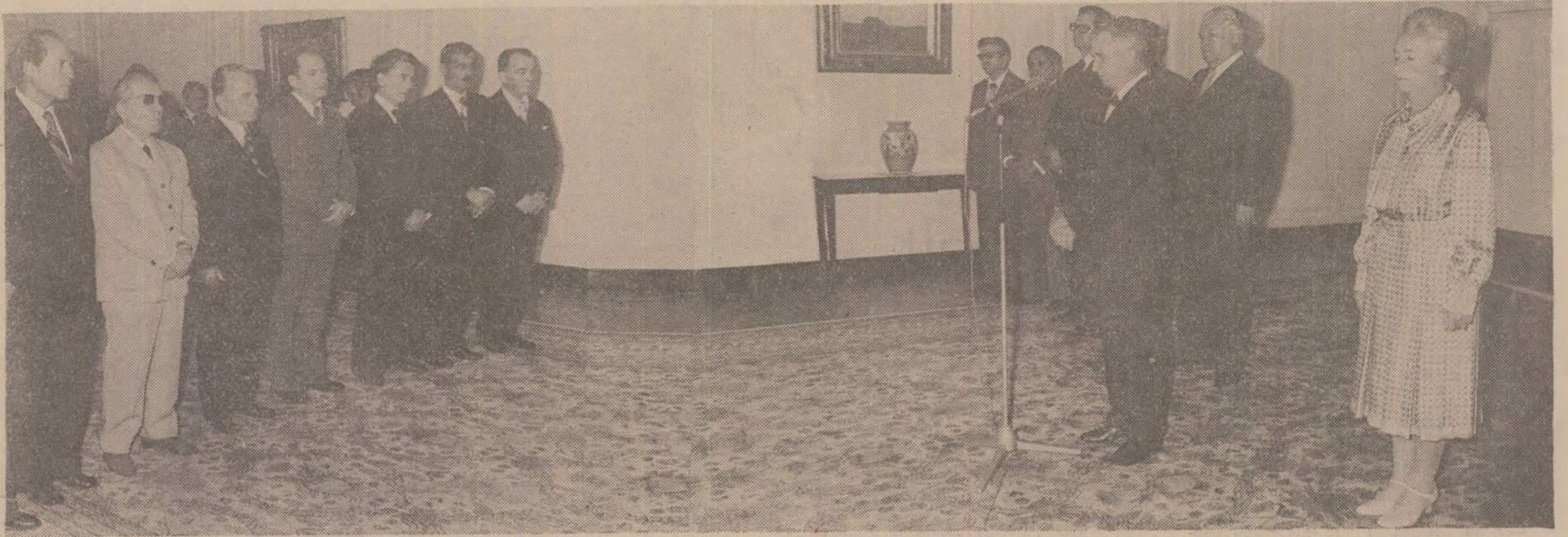
LECTOR

Calendar

● 25.VIII.1935 — s-a născut Mihail Sabin (n. 1975)
● 25.VIII.1940 — s-a născut Mihail Pelin
● 25.VIII.1975 — a murit Romulus Dianu (n. 1905)
● 25.VIII.1977 — a murit Kós Károly (n. 1883)
● 26.VIII.1919 — s-a născut George Şoimu.
● 26.VIII.1934 — s-a născut Leonida Neamtu
● 27.VIII.1917 — a murit Ion Grămadă (n. 1886)
● 27.VIII.1918 — s-a născut Leon Levitchi
● 27.VIII.1928 — s-a născut Mircea Zaclu
● 27.VIII.1942 — s-a născut Ovidiu Ghidirmic
● 27.VIII.1930 — s-a născut Z. Ornea
● 27.VIII.1965 — a murit Eusebiu Camilar (n. 1910)
● 28.VIII.1908 — s-a născut Asztalos István (n. 1960)
● 28.VIII.1910 — s-a născut Constantin Salcia
● 28.VIII.1917 — a murit Callistrat Hogas (n. 1847)
● 28.VIII.1944 — s-a născut Marin Mincu
● 29.VIII.1881 — s-a născut N. Dunăreanu (n. 1973)
● 29.VIII.1899 — s-a născut Leon Negruzzi

● 29.VIII.1903 — s-a născut Tudor Mihail (n. 1976)
● 29.VIII.1906 — s-a născut Al. Constant
● 29.VIII.1961 — a murit George Mărgărit (n. 1923)
● 29.VIII.1975 — a murit Theodor Constantin (n. 1910)
● 30.VIII.1910 — s-a născut Augustin Z. N. Pop
● 30.VIII.1936 — s-a născut D. Matălă
● 30.VIII.1942 — s-a născut Alex. Protopopescu
● 31.VIII.1915 — s-a născut Andrei Liliin
● 31.VIII.1926 — s-a născut Oct. Gr. Goga
● 31.VIII.1927 — s-a născut Dan Deşliu
● 31.VIII.1927 — s-a născut Radu Petrescu
● 1.IX.1894 — s-a născut N. Georgescu-Tistu (n. 1972)
● 1.IX.1901 — s-a născut Marin Iorda (n. 1972)
● 1.IX.1927 — s-a născut Leonard Gavrilu
● 1.IX.1944 — a murit Liviu Rebreanu (n. 1885).
● 1.IX.1947 — s-a născut Ion Mircea
● 1/2.IX.1972 — a murit Anișoara Odeanu (n. 1912).

Duminică, 19 august, la primirea de către tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu a membrilor conducerii Uniunii Scriitorilor

„Izvoare neseccate“

— Poeții României socialiste omagiază eliberarea patriei —

IZVOARE
NESECCATE

POETII
ROMÂNIEI
SOCIALISTE
OMAGIAZĂ
ELIBERAREA
PATRIEI

**TOVARĂȘUL NICOLAE
CEAUȘESCU**, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, și tovarășa Elena Ceaușescu au primit, duminică dimineața, pe membrii conducerii Uniunii Scriitorilor.

La primire au participat tovarășii Gheorghe Oprea, Dumitru Popescu, Gheorghe Rădulescu, Ștefan Voitec, Miu Dobrescu, Ilie Rădulescu.

Cu acest prilej, tovarășul George Macovescu, președintele Uniunii Scriitorilor, a înmănat tovarășului Nicolae Ceaușescu și tovarășei Elena Ceaușescu, în semn de căld și profund omagiu, cite un exemplar al volumului „Izvoare neseccate”, pe

care poeții României socialiste l-au dedicat mării sărbători a poporului nostru — a 35-a aniversare a eliberării patriei.

Acest volum — ce cuprinde versuri semnate de 175 de creatori literari — reprezintă o vibrantă expresie a sentimentelor de dragoste, prețuire și recunoștință pe care poeții țării — români, maghiari, germani și de alte naționalități — le nutresc față de gloriosul Partid Comunist Român, față de conducătorul iubit al partidului și statului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, față de patria noastră liberă, demnă și înfloritoare, față de minunatul popor român, constructor al socialismului.

Oferind exemplarele acestui volum omagial, tovarășul George Macovescu a spus: „Pentru scriitorii din România, din România socialistă, să-ți cinți țara înseamnă să-ți iubești, să respecti trecutul în care bunii și străbunii tăi vreme de 2000 de ani au înroșit cu singele lor și au albit cu oasele lor acest pământ pentru ca tu să trăiești liber și în demnitate. Să-ți cinți țara înseamnă să-ți iubești și să-ți înțelegi prezentul, să fii părtaș la el și răspunzător pentru fapta lui. Să-ți cinți țara înseamnă să-ți iubești și să-ți făurești viitorul, al tău și al celor care vor veni după tine, pentru că în ieri, în azi și în mine stă trănicia de veacuri a poporului nostru pe acest pământ din arcul Carpaților, de la Dunăre și Marea cea Mare. Pentru că țara, patria este vântul care bate, pădurea care vuieste, este muntele care tace, este cimpia care geme și izvorul care susură, este soarele și luna și stelele care ne stau deasupra. Este râsuflarea furnalelor, este duduitul mașinilor, este zgomotul ogoarelor, este risul copiilor, este cîntecul de leagăn al mamelor, este chinul poetului, este „Mai am un singur dor”, este „Rapsodia română”, este Coloana infinită, sint Dumitrițele lui Luchian, sintem noi toți, cei 22 de milioane.

În acest an 1979, al 35-lea de la eliberarea patriei, poeții din România socialistă dedică acest „Izvor neseccat”, acest imn colectiv al bucuriei, poporului din care s-au născut, pământului pe care trăiesc, Partidului Comunist Român, secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu.”

A luat cuvîntul tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Într-o atmosferă caldă, cordială, tovarășul Nicolae Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu, ceilalți tovarăși din conducerea de partid și de stat s-au întreținut cu membrii conducerii Uniunii Scriitorilor.

Cuvîntul tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU

Stimați tovarăși,

Aș dori să mulțumesc Uniunii Scriitorilor, conducerii sale, tuturor scriitorilor și poezilor pentru urările adresate, cu prilejul zilei de 23 August, partidului și poporului nostru, precum și mie personal.

Văd în aceasta un angajament al scriitorilor de a face în continuare totul pentru a sluji politica de construcție a socialismului promovată de partid, politica de pace și colaborare internațională.

Această culegere de poezii, legate de acest eveniment istoric din viața poporului nostru — revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și anti-imperialistă, — constituie o dovadă în plus a felului în care poeții, scriitorii, ca și întregul nostru popor, știu să cinstească marile evenimente din viața României, mărețele realizări în edificarea socialismului, și să contribuie prin scrisul lor — versuri sau proză — la opera de făurire a omului nou, de dezvoltare a conștiinței socialiste, astfel ca fiecare cetățean al patriei noastre să poată participa conștient atît la elaborarea, cit și la înfăptuirea politicii interne și externe, la ridicarea patriei noastre pe culmi tot mai înalte de progres și civilizație. Este o activitate nobilă. Dealtfel, dintotdeauna în rindurile poporului nostru — atît în perioadele grele, cit și

mai bune — s-au găsit oameni care s-au dedicat scrisului, artei — și care au cîntat atît idealurile de dreptate și libertate, cit și frumusețea patriei și dorința de mai bine, de frumos a poporului. Nu este un secret pentru nimeni că poporul a fost purtătorul dintotdeauna al progresului material și spiritual, că tot ceea ce am realizat și avem astăzi — atît ca rezultat al îndelungatei dezvoltări istorice, cit și ca rod al activității desfășurate în anii construcției socialismului — datorăm poporului nostru, care a înțeles că trebuie să acționeze neabătut pentru a transpune în viață politica partidului de edificare socialistă, de pace și colaborare internațională.

Sînt convins că și în viitor Uniunea Scriitorilor, scriitorii vor face totul pentru a sluji patria și poporul, pentru a sluji cauza socialismului, a colaborării și păcii în lume.

Cu aceste gânduri, urez scriitorilor și Uniunii succese în activitatea viitoare! Așteptăm opere și mai valoroase, cu un conținut tot mai bogat, care să redea viața și munca, preocupările și dorințele oamenilor muncii, ale poporului nostru. Sînt convins că scriitorii noștri, care au dat multe lucrări bune, vor făuri, în viitor, opere care să rămînă în istoria literaturii și culturii românești ca realizări de înaltă valoare din toate punctele de vedere.

TELEGRAMĂ

Tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU,

Secretar general al Partidului Comunist Român,
președintele Republicii Socialiste România

MULT STIMATE SI IUBITE TOVARĂȘE
NICOLAE CEAUȘESCU,

În preajma marilor sărbători din August, anul al 35-lea de la Eliberare, prag de aur al Patriei, scriitorii din Republica Socialistă România vă aduc un vibrant și înălțător omagiu, dumneavoastră, faptă și gînd ale neamului românesc, simbol al luptei clasei muncitoare, al luptei întregului popor pentru independență și suveranitate națională.

În August, poporul român aniversează vîrsta libertății sale mult visate și pentru care, de secole, cei mai buni fii născuți la poalele Carpaților și-au dat viața și au gîndit-o cu singele și cu mîntea lor. Astăzi, lupta noastră de veacuri a căpătat chip și realitate, ea se numește România Socialistă, se numește Partidul Comunist Român și, în conștiința întregii noastre națiuni, ea este una cu viața și cu destinul conducătorului iubit. Muncim și trăim, azi, după pilda vie a zilelor și a nopților dumneavoastră de veghe. Prezent clipă de clipă în mijlocul nostru, vă urmăm cu încredere și hotărîre, facem totul pentru a da viață Proiectului de Directive ale Congresului al XII-lea al Partidului. Cu puterile noastre, prin cărțile pe care le scriem, voim a fi parte de temelie din marea zidire comunistă a Patriei.

Am învățat alături de dumneavoastră să ne trăim istoria la cea mai înaltă cotă a conștiinței. De-a lungul celor 35 de ani am parcurs un drum de secole. Deceniile acestea sînt izvorul de lumină al viitorului nostru comunist.

Însuflețiți de prezența dumneavoastră vie și atotcuprinzătoare, în efortul continuu de a ne depăși, de a scrie cărți mereu mai profunde și mai adevărate despre edificarea societății socialiste multilaterale dezvoltate, stimulați de indicațiile pe care cu dragoste și înțelegere, în atîtea rînduri, ni le-ați dat, vă promitem, tovarășe Secretar general, că vom face totul pentru ca și cuvîntul scris să devină faptă și acțiune.

Vă asigurăm, mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, în pragul solar al acestui August de neuitat, că vom ști să îndeplinim cu cinste și fără șovăire datoria noastră de slujitori prin carte și prin poezie ai poporului român. Vom face totul pentru a fi la înălțimea încrederii și sprijinului ce din totdeauna l-ați arătat literaturii din țara noastră.

UNIUNEA SCRITORILOR
DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Timpul regăsit

● IN ANII NOȘTRI cultura românească a cîștigat un imens teren, atît spațial cît și temporal. În spațiu este pe cale să-și însușească, prin traduceri, toate valorile de gândire și de artă ale planetei. Avem astăzi în românește atîtea comori ale spiritului, exprimate în limbi ilustre, însă depărtate și greu accesibile, sau în vorbiri de redusă circulație, pe care, fără efortul nostru din ultimele decenii, n-am fi putut niciodată să le cunoaștem și să ni le asimilăm. Și continuăm cu spor să adăugăm la nesfîrșita aglomerare de valori din spațiul lumii.

Dar nu aceasta ci mai cu seamă cealaltă categorie de terenuri cîștigate pentru cunoaștere ne preocupă în momentul de față. Ne gândim anume la cucerirea timpului, prin reactualizarea și readucerea la conștiință a unui trecut mai apropiat sau chiar foarte depărtat din creativitatea românească. Și în acest domeniu s-au obținut rezultate la fel de prestigioase. O mare parte din cercetătorii noștri dedicați celor mai diverse discipline umaniste s-au angajat „în căutarea timpului pierdut”. Nu mai este, însă, vorba de „timpul pierdut” al unei persoane izolate, ca la Proust, pe care l-am parafrazat, ci al unei întregi colectivități naționale. Asistăm, așadar, la un înmiit efort de „provocare” a memoriei pentru a se recupera nu un trecut individual, ci un întreg trecut istoric, acela al pămîntului nostru. Iar scafandrii în apele timpului nu scot epave la suprafață, ci tezaure intacte, disoărate în naufragiul uitării, unul din cele mai cumplite naufragii pentru conștiința unui popor.

În anii noștri „timpul pierdut” de secole și de milenii începe a deveni „timpul regăsit”. Și nu se mai trezește la viață doar „o coloană de trăire uitată” ca la Proust, ci o vastă colonadă, un edificiu grandios de trăiri a nenumărate generații. Cu un asemenea obiectiv scotoceș în pămînt, între ziduri, în manuscrise, atîția oameni de cultură, obstinați să reconstituie și să reconstituie memoria poporului nostru. Cine ar fi bănuit că s-a ascuns în cuprinsul Daciei o tăbliță cu scriere cu-

neiformă, cu un mileniu mai veche decît cea sumeriană, după proba cu carbon 14? Că am fi adăpostit una din marile capodopere ale neoliticului, încă neștiută în timpul vieții lui Brâncuși, Gînditorul de la Hamangia? Că primul demnitar al lui Mircea cel Bătrîn, anume Filolei, s-a retras pentru a se dedica muzicii și a deveni un mare compozitor? Și cite, și mai cite? Nu le putem spune aci pe toate. Desul numai să înțelegem că oglinda în care privim astăzi trecutul nostru este infinit mai vastă și mai strălucitoare decît înainte vreme.

În sfîrșit, dacă ne oprim în mod delimitat la vechii și noi noștri clasici, adică la patrimoniul nostru literar, îl vedem complet schimbat la față, după ultimele cercetări. Literatura noastră din trecut apare infinit mai bogată decît cum o știam. Ar fi suficient să ne gândim doar la redimensionarea gigantică a lui Eminescu. Dar mai sînt și atîția mari clasici ai noștri, valorificați pentru prima dată în context universal, ceea ce înseamnă o trecere de la cunoașterea doar în suprafață — singura ce se poate obține prin ignorarea comparatismului — la cunoașterea integrală, în volum. În sfîrșit, pe lângă reconsiderarea completă a unor opere cunoscute, epoca noastră a asistat și la descoperirea propriu-zisă a atîtor creații postume, ignorate pînă acum la clasicii noștri. Asemenea surprize s-au putut identifica de la Dosoftei și pînă la Argezi inclusiv.

Această amplă acțiune, perfect concertată, a culturii noastre, pornite „în căutarea timpului pierdut”, nu este nici pe departe o „pierdere de timp” în prezent. Ca recuperare a trecutului, ea dezvoltă o adevărată superdimensionare a memoriei noastre oșpreș aceluși trecut. Ca atare, ea detine semnificația unui indemn de-a nu lăsa să se piardă nimic din prezentul nostru timp creator, pe care, odată cu marile evenimente istorice de la 23 August, îl vedem proiectat și către viitor.

Edgar Papu

De ce a fost inevitabil

● 1933. Printr-un ciudat joc al memoriei, păstrez cu o mare acuitate amplasarea și semnificația social-politică a evenimentelor care au marcat acel an. Sfîrșitul de iarnă m-a prins în București, elev al liceului Cantemir Vodă, și cu locuința pe Calea Grivitei. Eram, așadar, foarte aproape de locul unde clocotul revoluționar se apropia de explozie. În dimineața de 15 februarie, cu cer întunecat și fulgi grei, am văzut cortegiul muncitorilor ceferiști îndreptîndu-se spre centrul orașului. Hainele lor ponosite, chipurile lor incremenite, bocancii care loveau caldarîmul cu puterea unor ciocane, m-au cutremurat. Strada, de obicei animată, era acum liniștită. Meseriașii, negustorii, cafele și uce-nici închiseră prăvăliile și asteptau. După vreo patru ore convoiul muncitorilor se întorcea în aceeași disciplină, învăluit în aceeași tăcută și amenințătoare neură. S-a zvonit că guvernul refuzase tratativele. A doua zi jandarmii, poliștii, dulăii de pază ai stăpînirii au tras. A urmat procesul, au urmat condamnările, reprimarea oricărei acțiuni revendicative.

Acea zi a fost pentru mine semnul unor mari frămîntări, începutul unei perioade în care multimele exoloatate, muncitorii, țărani, intelectuali, aveau să facă față asaltului demențial al fascismului. Din aceea vreme tin minte și faptul că vreun an de zile învățătorii și profesorii n-au primit salarii, chiar sub ministeriatul unui mare învățat. Astfel, în fiecare zi, tineretea mea primea doza de durere, de tristețe, de deznađejde, lumea îmi părea făcută într-adevăr ca o nesfîrșită vale a plîngerii. Este pentru mine de domeniu absurdului sau al abiecției, al ticălosiei totale, atitudinea a-celor mărunti mercenari, guralivi vinzători de enormități radiofonice, care proslăvesc stările din România antebelică. Ca și cum noi n-am trăit în acel timp, n-am fi cunoscut nici foamea, nici frigul, nici tragedia taxelor școlare, nici infernul uzinelor, nici străvochea, sălbateca mizerie țărănească! Ca și cum nu s-ar fi petrecut sub ochii noștri spectacolul caragialesc dar și tragic al partidelor demagogice, pînă la urmă trădătoare, complice ale fascismului, cavitarde în fata dictaturii militare, autoarea unor crime pe care istoria nu le va ierta! Ce putea să rămîna, ce putea fi anărat din această schelărie putredă? Da, cultura, marii scriitori care au pus ci inșiși la stîlpul infamiei moravurile timpului. Gînditorii și oamenii de știință care si-au ridicat glasul împotriva fascismului și reacțiunii. Sînt multe de aorărat, e drept, multe n-au fost apărate la timp, s-au făcut și erori grave, dar timpul, timpul revoluționar are puterea de a repara, de a readuce în lumină valori pe care burghezia însăși le-a îngropat. În anii primei tinereti, cînd nici

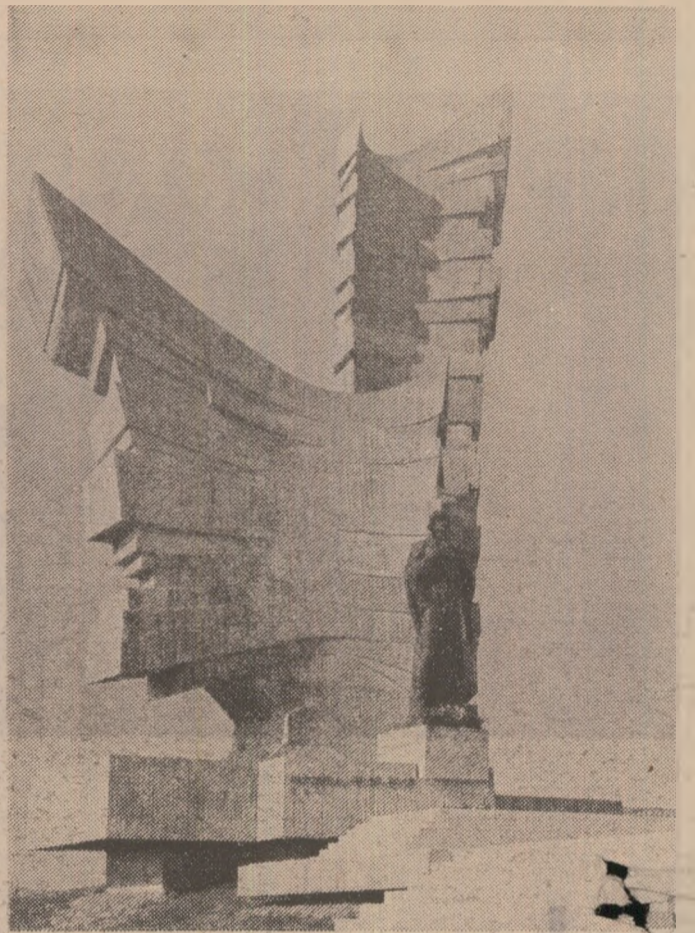
cauzele răului, nici mijloacele de vindecare nu-mi erau clare, cînd marile idei filozofice îmi păreau utopice sau lecturi incitante, cînd pamfletele ucigătoare ale scriitorilor rămneau simple amuzamente, conștiința mea neocoptă îmi spunea că va trebui să se întimbe ceva, să crape, să pleznească ceva, să se răstoarne ceva, pentru că o lume coruptă, nedreaptă și nemiloasă nu poate trăi la nesfîrșit. Istoria mă încuraja și-mi da unele răspunsuri în care am crezut cu stăruință, așa cum cred că dificultățile actuale, cite mai sînt și pe unde stau ascunse, vor fi anihilate. Orice s-ar spune, sîntem la început. Treizeci și cinci de ani marchează abia începutul unei orînduirii, abia temelia unei construcții vaste, de dimensiuni pe care confruntările zilnice ni le revelează.

În aceste nopți, întors în preajma glorioasei Grivite, aud pașii grei, ca un metronom teluric, pașii ceferiștilor care măsurau drumul teribil spre revoluție, spre ceasul inevitabil.

Nicolae Jianu

Climat creator

● CRED că unul din darurile cele mai puțin ostentative dar nu mai puțin adînci ca semnificație pe care le-a primit generația mea, pe care le-a primit de la istorie, de la omenire, de la strămoșii depărtați sau apropiați, din chinuri, șovăieli, încordări dramatice, este continuitatea. Iată, mă gândesc, au trecut 35 de ani de nouă istorie a României, trei decenii și jumătate de construcție revoluționară, cu frumusețile minunate munci, destinate a dura și nu a distruge, a clădi opere ale spiritului, a făuri bunuri ale confortului material imediat sau de perspectivă. Mi se întimplă uneori să ajung în părți ale lumii unde încă mai bate tunul, și starea pe care o încerc atunci e una de uimire, de șoc venind din adînc, de revoltă nu numai a lucidității, îndreptată împotriva ideii că această absurditate care e războiul e posibilă, dar de revoltă a ființei mele, a instinctului meu omenesc. Răscolirea aceasta, la care uneori mă gândesc cu emoție, refuzul acesta a crescut în mine, în generația mea, din sămînța semănată de istoria creatoare care a început acum 35 de ani pentru România, din istoria care ne-a făurit pe noi ca oameni ai păcii, care a căutat să ne ocrotească sufletele de grozăviile războiului.

MONUMENTUL OSTAȘILOR ROMANI DE LA PAUL I

O forță cuprinzătoare

● ÎNTR-UNA din cuvîntările sale, secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a relevat că nu este suficient doar să proclamăm principiile deplinei egalități în drepturi; recunoașterea, afirmarea acestor principii au, desigur, importanța lor, dar ele rămîn pe hîrtie dacă nu se asigură condițiile materiale pentru îndeplinirea lor. Reîntind această idee, mă gândesc și la afirmarea pe plan cultural a cetățenilor țării noastre, implicînd deci și la cei care aparțin naționalităților conlocuitoare. Se știe bine că numai comunitățile de oameni care produc cultura sînt comunități viabile. Viabilitatea lor însă, chiar cînd își are rădăcinile în existența uneia sau alteia dintre naționalitățile de care vorbim, nu s-ar putea manifesta fără acordul, fără înțelegerea și sprijinul societății, fără asigurarea condițiilor materiale.

Știind că în România socialistă de trei decenii și jumătate încoace literatura în general și în consecință și cea în limbile naționalităților conlocuitoare se bucură de cel mai larg sprijin, de apreciere și înțelegere, putem afirma fără nici o ezitare că odată cu victoria luptei de eliberare națională și socială, principalele condiții pentru afirmarea talentelor literare, indiferent de limba în care ele se exprimă, au fost asigurate. Deunăzi am citit, de pildă, că de la 23 August 1944 pînă în prezent au fost publicate aproximativ 13.000 de titluri numai în limbile naționalităților conlocuitoare, cifră care demonstrează din plin justetea politicii partidului în rezolvarea problemelor acestora. În țara noastră au apărut și în trecut publicații literare germane; reamintesc doar două dintre ele: revista „Die Karpathen”, de la începutul secolului nostru, și „Klingensor”, care a fiintat pînă în perioada războiului. Nici una dintre ele însă nu s-a putut impune în timp și în spațiul așa cum a reușit, de exemplu, revista „Neue Literatur”, atrăgînd de trei decenii conse-

cutiv în jurul ei pe cei mai valoroși creatori de limbă germană, punîndu-le la dispoziție paginile pentru a publica versuri, proză și articole eseistice, de critică literară și de artă, publicînd totodată număr de număr literatură românească în traducere impecabilă germană. Dau acest exemplu deoarece întimplarea face ca a 35-a aniversare a celei mai importante zile din istoria modernă a patriei noastre să coincidă cu împlinirea a treizeci de ani de la înființarea revistei la care lucrez de două decenii ca redactor.

Pentru toți cei din generația mea, 23 August 1944 a însemnat mai întii de toate momentul trecerii pragului spre adolescență, începuturile unor căutări, unei gândiri proprii. Știind că experiența de viață și cunoașterea realităților autentice sînt dintotdeauna surse primordiale de inspirație ale scriitorului, realitatea cunoscută, experiența trăită a celor care facem parte din aceeași generație nu se deosebesc prea mult, scopurile pentru care scriem fiind asemănătoare. Avem doar aceleași surse de inspirație, aceleași posibilități de a ne apropia de o temă majoră sau alta și depinde numai de noi, diferent de limba folosită, dacă noi sau nu să dăm cititorului o operă autentică. Iar în cazul unor realizări mai unuia sînt, pînă la urmă, rezultate cu care ne putem mîndri ca fiind ale noastre, ale tuturor.

De aceea tot ce este valoros în scrierile noastre, ce de altfel tot ce înseamnă viață spirituală autentică creată în ultimii treizeci și cinci de ani la noi, reflecții, trăsături apropiate, adesea chiar comune. Putem sustine așadar că forța cuprinzătoare care uneste, prin specificul ei, creația materială și spirituală de pe întreg întinsul țării este tocmai cultura noastră socialistă. La a cărei continuă înflorire ne simțim angajați să contribuim cu toții.

Arnold Hauser

ductivitatea ei în ansamblu, eficiența, posibil a fi măsurată, a oamenilor. Civilizația modernă ne-a impus aceste criterii, ne-a înălțat cu rigurile complicate și în felul lor înaripătoare, ale științelor, ne-a obligat la ritmuri și accelerații fără precedent. Am scurțat distanțe, am descoperit valori noi. Dar, mai presus, am păstrat și dezvoltat în anii acestia de continuitate, sudați unul de altul de voința revoluționară a unui popor de a fi liber, de a da dovada personalității sale, cantitatea de omenesc, de omenie a noastră uni față de alții, membri ai aceleiași societăți, de omenie și omenesc față de contemporanii noștri de pe alte meleaguri.

Muzele care iau în stăpînire lumea cînd armele tac, iată ceea ce a marcat atît de profund noua istorie a României, cu această continuitate, care, în opera de transformare revoluționară, socialistă a țării, s-a dovedit a ne fi atît de ne măsură, atît de rodnică. Este cîntecul liniștit, profund și polivalent cu care întîmpinăm viitorul, unicul cîntec care poate garanta lumină viitorului, în care ne putem continua ca oameni într-o umanitate demnă de numele și menirea sa. Orice privire retrospectivă, și de asemenea, orice privire îndreptată către viitor se cuvine să fie însoțite de această odă-angajament adusă liniștii și continuității.

Platon Pardău

Inscripție pe o medalie

● AM AVUT prilejul de a fi alături de prestigioasa delegație a Institutului de relații internaționale din Roma care a conferit medalii de aur și jubiliare Președintelui țării și tovarășei sale de viață și de ideal, drept simbol al unei înalte preluiri internaționale pentru o operă importantă, pentru contribuția adusă la cauza păcii și colaborării între popoare, la înflorirea științei în slujba progresului întregii omeniri.

Una dintre medallii purta o inscripție votivă pentru 23 August, pentru sărbătorirea a treizeci și cinci de ani de la eliberarea României de sub dominația fascistă, începutul noii ere în istoriei Patriei. Înălții oaspeții au avut prilejul, în timpul vizitei lor în țara noastră, să-și dea seama cât de încărcată de semnificații este o astfel de afirmație, constatând noua condiție umană a omului liber, noua sa mare etică, conștient, cum a devenit, de propria-i valoare, de propriile-i forte manifestate în concordanță creatoare cu totuși semenii săi. Afirmarea libertății în România contemporană este echivalentă cu fapta, cu construcția care înseamnă creație continuă de valori materiale și spirituale. Omul liber, omul țării eliberate în urmă cu treizeci și cinci de ani de sub forțele oarbe ale fascismului, înzestrat cu

energie și valoare, este totdeauna activ, întreprinzător și îndrăzneț în fața destinului. Steaua lui fermă, călăuzitoare, este voința de a-și însemna trecerea existențială prin faptele care durează. În marea mutație de experiențe istorice și culturale pe care a adus-o contemporaneității românești cotitura decisivă de la 23 August 1944, conștiința libertății individului și a colectivității umane căreia îi aparține, își află o expresie plenară în umanismul revoluționar românesc.

În călătoria lor, oaspeții italieni au cunoscut și o țară a frumuseții, al cărei popor a crescut cu rădăcinile înfipte adinc în cele trei mari trepte care divid aria mirifică a unei perfect cocturate medalii geologice, ascultând parcă de legile unei simetrii dantesti. În treimea perfectă de munte, de coline și de cimpii întinse până la orizontul infinit al ondulării mării.

Ei au cunoscut și au prețuit poporul român îndrăgostit de ritm și de culoare dar mai ales de libertate, locul lui sub soare, pentru totdeauna destinat, armonia noului umanism românesc și a oamenilor vii care îl făuresc.

Alexandru Balaci

Desen de Mihai Vulcănescu

A fi acasă

● AM BĂTUT multe din drumurile lumii de la Shanghai și până la San Francisco. Părinții mei n-au avut pasiunea hoinăritului; cea mai lungă călătorie a tatălui meu l-a dus până-n Tirol, drum macabru, în haine militare și, desigur, în anul primului război mondial. Eu însă, încă din adolescență, visam călătorii, noapte de noapte un tren mă ducea la Paris, se oprea în curtea Louvrului, intram în universul minunilor, dimineața mă urcam din nou în trenul care mă ducea acasă. Iar atunci când, peste un sfert de veac, am cutreierat realmente sălile muzeului, căutam febril, disperat o pictură anume, până când, în sfârșit, mi-am dat seama că acea feerie coloristică băimăreană se afla de fapt pe peretii casei părinților mei, etalindu-și valorile secrete cam pe la orele unsprezece dimineața, în bătaia razelor soarelui.

Francezii spun: „A pleca înseamnă a muri puțin“. A te întoarce, fără îndoială, înseamnă a renaște. Scriitorul Tamási Áron — pelerin și el în tinerețile sale, spunea că omul se află de fapt pe pământ ca undeva să se simtă acasă. Această stare de intimitate în care căminul se interferează cu pământul natal, casa cu țara, nu poate fi trăită decât acolo unde și gesturile mele pot fi descifrate de vecini, unde cunosc pe dinafară mersul istoriei, unde lucrurile își relevă numele atunci când le arunc o privire, unde bătrânii oboșiți pentru mine mor, și pentru mine își demonstrează puterea arlpilor tinereții care beau din curatul pahar al începuturilor.

Maghiarii din România confirmă prin existența și prin conviețuirea lor de secole cu poporul român că cea mai dinamică dimensiune a umanismului este frăția. Căci ea realizează dincolo de rube-denia de singe acea comuniune care își trage sevelle existențiale din dragostea față de oameni, stima reciprocă a valorilor, înlăturarea micimilor izvorite din prejudecăți obtuze, triumful rațiunii asupra stihțiilor, realitatea intereselor comune ale celor ce au graiuri și tradiții diferite. Desigur, istoria nu a favorizat întotdeauna această frăție, dar vremurile potrivnice și însingerate nu au putut încetășa ideea nobilă, potrivit căreia, cei ce trăiesc împreună sunt făpturi omenesci egale în valori, găsiind tocmai în realitatea esențială și legică a egalității măsura omeniei lor. Lecția milenară ne-a învățat pe totuși că mina noastră nu e făcută pentru a s-o stringem pumn, ci pentru a minui uneltele și a o întinde semenilor noștri.

Revenind de atâtea ori de pe meleaguri îndepărtate, m-am gândit la atracția neasemuită a pământului natal. Țin la țara mea nu pentru că ea ar fi mai mare, sau mai bogată, sau mai frumoasă decât celelalte țări. Ci pentru că este a mea. Este singura formă de proprietate pe care o accept. Pentru că acest „al meu“, care este indivizibil, se confundă cu acel „al nostru“ care conferă proprietății noblețea posesiunii colective. Prin ea și de dreptul ei sint egal cu fiii celorlalte țări, ancorat în particularitățile sale întind mina frumuseților și valorilor universale, sint parte și tot al omenirii întregi.

A fi acasă înseamnă să știi și să simți că e nevoie de tine. Că ai nevoie de ceilalți. Că avem nevoie unii de alții.

Szász János

ÎN AUGUST ȚARA

**În August Țara vine de departe !...
din singele și rana crescute pe redute,
din gurile rămase deschise în pământ,
din ochii-n zbor de flăcări rămași în
jurămint ;**

**În August Țara vine de departe !...
din Grivița și Plevna, de dincolo de
moarte ;
pe cimpuri floarea ninge și azi încă
morminte,**

**și păsările urcă înalt în univers,
e loc pentru tăcere aici, ci nu cuvinte ;
căci nu încapă totul în nici-un fel de vers ;
În August Țara vine de departe,
din Debrețin și Tatra rămase fără
moarte !...**

**Hotarul Țării-i liber și griul crește-ntins
rănit de macii fragezi pierduți în
necuprins,
și Țara are astăzi zidită-o temelie
și un Partid și-un nume, azi dulce,
Românie !**

**Ni-e inima curată și crezu-nălțător
față de Omul Țării, el, brav conducător,
și îi jurăm credință acum și-ntotdeauna
că Țara va rămâne și Țara fi-va una !
E liniște și pace azi pe pământul Țării
și rodnică-i lumina și fructe dau în pîrg,
avem în suflet Țara și-avem un brav
Părinte
prin care azi, cu toții, ne înălțăm cu sîrg !
În August Țării-i ninge azi floarea cea
mai rară,
azi, cînd lumina cerne în marea zi de vară !**

Nicolae Arieșescu

Alfa

● ERA un simulacru de cuib sau casă, o coșmelie de chirpici aproape teatrală cu o singură încăpere, acoperiș de carton și prispă la înălțimea ciocului de rață. Nimic în jur care să fi trezit ideea proprietății. Nici un gard, nici o unealtă de lucru, nici un fir de iarbă în bătaura ca arsă; nici capra reglementară, măcar, obișnuită unor astfel de așezări, una legată de țărșu și care, trăgînd de funie să roadă tot, ar fi ros și imposibilul...

Era lângă Craiova, câțiva ani după război, în locul numit Balta Verde, dar asta putea foarte bine să fie și-n Mexic, Brazilia... Nimic nu e mai omogen sau internațional decât sărăcia de la un anumit grad al ei trecînd dincolo și de puterea imaginației. Nimic nu apropie mai mult decât ea oamenii, dîndu-le lor și sălașurilor lor aproape aceeași identitate, aproape aceeași înfățișare. Milionarul care ar trece pe lângă așa ceva, ar zice, biciuit de ritmul afacerilor sale, — ferice de acești oameni și de căsuța lor, ce trai simplu pe ei și fără probleme ! Nu e o exagerare; sint cazuri în care sătutul de existență citadină caută cu luminarea simplității sărăciei redusă la contemplația nimicului...

Pe urmă, seara de august cîzînd, intrasem în bătaura fără intrare, intrarea fiind

doar o noțiune, o idee a mea. Cu un spor de atenție, ai fi putut să observi că bătaura, ograda cocioabei disprețuind limitele, era neantul însuși. Stelele căzătoare măreau impresia acestei împrejurări de foc. Ele făceau cerul mai concret și mai prezent decât prin grandoare nemișcată. Puteai, iarăși, să crezi, sub infinitele traiectorii de foc ale serii, că te găsești în centrul unui nou fel de geneză în care nici un punct fix nu mai există, în mijlocul unui nou mod de a privi lucrurile, și că acestea, inclusiv ancestralul instinct de a poseda ceva, se confundau cu ne-măsurabilul și ne-mărginirea...

Comoara însă pe care nu avusesem cum să o văd de afară se afla înăuntru, în singura încăpere a coșmeliei luminată de fulgerele ca de gloanțe trasoare ale stelulelor prăbușindu-se: grămada uriașă de pepeni umplînd încăperea aproape pină-n tavan, iar sus de tot, copilul mic dormind între pepeni, care sint, orice s-ar zice, capodopera cimpiei. Mare lovitură — mă gîndeam — or să mai dea și ăștia miine la piață cu marfa asta care i-a scos practic din casă !...

GAZDE mai tăcute nu cunoscusem. Greu dacă scoteau cite o jumătate de vorbă, cite o interjecție. Stelele se aruncau în

jos cu nebunia, cu frenezia care le apucă în august. Știu că țărșii nu se extaziază în fața cerului și că nu-l privesc cu exaltările orașanului. Știind aceasta, am zis totuși, agasat de tăcere, ca să zic ceva, să rup ghița : „Da' de ce nu vă uitați la cer, ia uitați-vă ce frumos e !“ „Păi noi nu știm carte“ a replicat moale femeia, fără să ridice din pămînt capul.

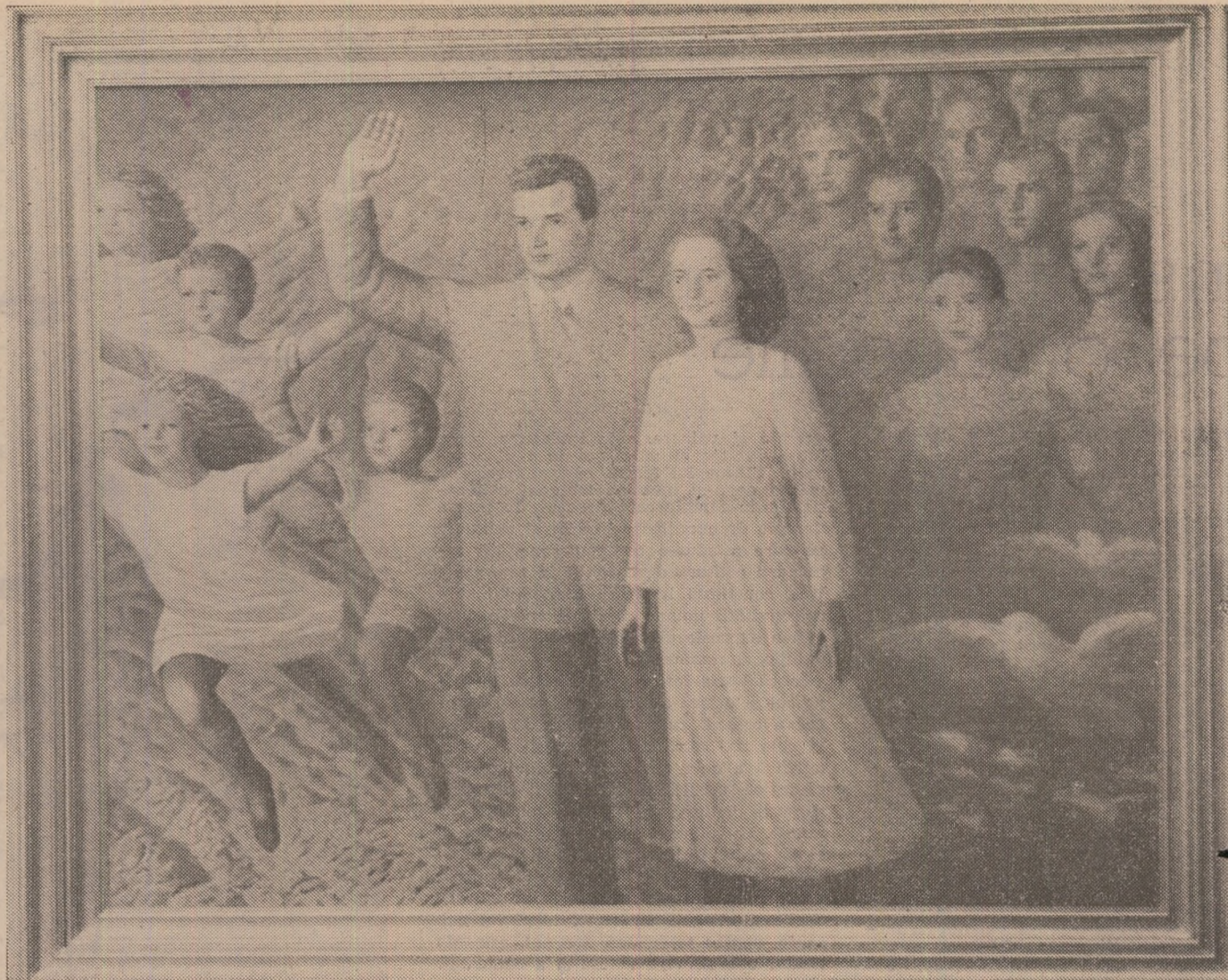
Intensitatea unei amintiri este intensitatea noastră de o clipă. Reținem și păstrăm ce are la un moment dat mai mult sens pentru noi. Dacă vreau să-mi imaginez vrodată un cer de noapte cu adevărat răscolitor, el nu poate fi decât acela în care o biată ființă vitregită de viață îl confundase într-o seară de august cu o carte. O neștiutoare care se întilnise undeva într-un loc abstract, dar comun, al fanteziei omenesci, greu de definit, cu mintea genială a lui Shakespeare, o alfabetă vorbind ca Prospero după furtună...

Tot atât de decisivă ca o mare acțiune de război a fost și această Alfa a revoluției, — alfabetizarea — la începutul celor trei decenii și jumătate sărbătorite.

Să ne aducem aminte deruta veche de pe figura unui alfabet ; tragicomedia expresiei... Să ne amintim de ea ca de foame, frică sau groază, și să dăm cărții de astăzi fiorul și speranța cerului citit și înțeles pe toată deschiderea.

Constantin Țoiu

Pictură de Sabin Bălașa

POEM LA MAREA SĂRBĂTOARE

IUBIREA de țară se-nvață ?
Se-nvață sau nu se învață ?
Se-nvață din aer, din fructe ?
Ea trece prin lungi apeducte,
sau trece prin lacrimi și zimbet,
e-acord de violă, e tunet,
străbate prin noi în tăcere
adusă de vreo adiere
ce vine din munte spre șes, —
sau are un alt înțeles ?

O fi doar atita : iubire ?
N-o fi oare viața din noi,
n-o fi chiar al vieții altoi,
sufllarea-i eternă, măreață ?
Iubirea de țară se-nvață,
sau e, cum ne spune și cartea,
mai tare ca moartea ?

Mereu, o, mereu stau și-ascult
ce este, ce-a fost mai demult,
mereu stau și-ascult cum șoptește
pădurea rostind românește
balade străvechi și acerbe,
și vorbe de duh și proverbe,
căci codrul păstrează, mănunchi,
în trainicu-i trunchi,
imensul, bătrînul ecou,
bătrîn și de-a pururea nou,
cu laur sălbatec pe creștet,
bătrîn ca pădurea și fraged,
ecoul ce iese din munte
restrîștea și groaza să-nfrunte,
s-alunge, să spintece ceața,
să apere țara și viața.

DIN turnul ei de pace, înalt privește țara,
de-a lungul și de-a latul, mirificul ei prund,
privește infiorarea pămîntului rotund
pe care îl sărută amiezile și seara, —
din casa ei înaltă
privește șesul unde mirajele tresaltă,
și înapoi, prin veacuri, cu ochii-i de smarald,
ca într-un glob cu ape de cristal,
lunci și costișe, coame dulci de deal,

ce-a fost la Mirăslău, la Podu Înalt,
și pretutindeni unde puterea și credința
i-au apărat splendoarea, destinul și ființa, —
jur împrejur și-aruncă ochii, roată,
spre mare-ncrincenare de-altădată,
și se-nfioară de-amintirea sumbră
a negrelor fișii de umbră
ce i-au căzut pe umeri și vrură, în zadar,
să îi cuprindă boiul și mijlocul solar, —
vede oștiri romane, viteze pilcuri dace
din turnul ei de veghe și de pace,
și își întoarce ochii spre noi, spre cei de-acum,
spre cei care-au răzbit prin foc și fum
și-au izgonit nesățioasa hoardă
ce-a vrut s-o ingenunche și s-o ardă,
în abator s-o taie, ca pe-o vită,
această blondă hoardă năpustită
să ardă oamenii de vii,
să ardă așezări și seminții
și să cultive verze dolofane
hrănite cu cenușile umane,
să facă din mizerie și crime,
pentru actorii mării scene, grime,
constructori ai ruinei, sălbăteciți călăi,
netoți și răi,
rivnind să-nece lumea, cu mame și copii,
în mlaștine și smîrcuri, în riuri argintii
care dădeau de maluri, umplute cu povara
cenușii omenești,
și unde somnoroșii pești
nu mai puteau să-ncapă
în scorburile lor de apă,
nu mai puteau să aibă loc sub unde
striviți de pulberile cit un munte.

Din turnul ei de pace privește țara, roată,
spre cei de azi și cei de altădată,
zărește lucitoarele unelte,
metalice cariatide svelte,
privește-a șesurilor înfrățită nuntă
și poate-ascultă holdele cum cîntă
ca o lăută uriașă, vara,
spre amurgite, își înalță țara
curații ochi spre cer,
spre marile construcții de piatră și de fier

zărind măiastra lor împletitură,
și visele, o, visele, o fură
cînd își întoarce ochii adînci spre făurari,
spre acei meșteri mari
ce-au împletit inelul acela nestemat,
inelul de logodnă, mult visat.
Privește, din înaltul foișor,
cu ochii umezi, drept în ochii lor,
și poate și spre mine privește, cine știe,
la ne-implinita mea caligrafie
și deslușește, poate, în toate-aceste semne,
ca-n cercurile anilor, solemne,
din arborii bătrîni, în trunchi înscrise,
cît de frumoasă am zărit-o-n vise,
dorind și eu să aibă un viitor de aur,
ca genialul faur,
și că, smerit, i-am închinat cu drag
iubirea mea de tinăr, iubirea de moșneag.

ÎN vîrsta ei de astăzi e țara chiar a țării,
de-aici și pînă-n marginile zării,
stăpîni sint chiar aceia care muncesc de zor,
și cheia casei e în mina lor,
de ei e cheia-n broască răsucită,
statura naltă-a țării de ei e dăltuită,
cu grijă și cu rivnă, cu multă iscusință,
și-i ocrotesc iubita ei ființă.
Sînt numeroase ale țării creșteri,
dar meșterul cel mare printre meșteri,
cel ce ne-nvață cum să dăm în daltă
ca să croim făptura ei înaltă,
care ne-arată gestul trebuitor și-agil,
și cum, ca să urcăm o nouă treaptă,
să facem din gînd faptă,
bărbatul care, încă de copil,
își dăruise țării întreaga lui viață,
cel care, prin exemplu și povață,
și-adeverește dragostea fierbinte,
cel ce cunoaște mersul înainte
ca nimeni altul, cel care zărește
pe unde trece calea, la mii și mii de leghe,
stă neclintit la cîrmă, stă neclintit de veghe.

Virgil Teodorescu

Pentru o epopee națională

O RECENȚĂ carte de aproape o mie de pagini *) a strâns laolaltă aproape totalitatea poemelor noastre epice din trecut, între datele de 1836 și 1925, așadar în interval de nouăzeci de ani. Cel dintâi, Costache Negruzzi, inspirându-se din **O samă de cuvinte**, a publicat în „Curierul de ambe sexe”, iar în anul următor, în volum, fragmentul de epopee din vremea lui Ștefan cel Mare, **Aprodul Purice**. Legenda aprodului care s-a îndoit din șale, ca gloriosul voievod, căruia-i căzuse calul, să se poată sui de pe spinarea lui pe altul, ne spune că domnitorul l-a răsplătit, schimbându-i numele de Purice în Movilă și conferindu-i o treaptă superioară; mai târziu acea familie a dat celor două țări românești mai mulți voievozi. Ștefan ar fi luptat atunci, mai spune legenda, cu ungrul Hroiot, învingându-l. Cronică germană de la sfârșitul secolului al XV-lea, relatând faptele lui Ștefan, ne dă o altă versiune, din care aflăm că Hroiot era un pretendent moldovean, poate fiul lui Aron-Vodă și deci vărul primar al lui Ștefan, că l-a învins în luptă, că Ștefan s-ar fi ascuns printre cei căzuți, că ar fi fost descoperit noaptea de credinciosul său boier Purice și că a doua zi alți demnitari moldoveni, prezentându-se în fața lui Hroiot, chipurile ca să i se închine, l-ar fi ucis. În acest fel se lămurca și care fusese a doua înfrângere a lui Ștefan din cele patruzeci de bătălii: aceea de la Șcheia în urma căreia însă a rămas în scaun și a scăpat de pretendentul care venise cu oaste străină, să-i ia locul.

Chiar dacă tradiția orală a schimbat datele istorice, — admitând că acelea din cronica de la Nürnberg au fost cele exacte, — versiunea poemului epic al lui Costache Negruzzi a reușit să aibă un mare succes în epocă, reeditându-se de patru ori în timpul vieții autorului. Cînd eram în liceu, știam cu toții pe de rost primele două versuri.

„Ciocirila cea voioasă în văzduh se leagăna / Și-inturnarea primăverii prin dulci ciripiri serba”.

Eram în primăvara vieții, iar poemul epic al lui Costache Negruzzi în același felicit anotimp al renașterii noastre politice și culturale.

Mai puțin reusită a fost **Mihaiada** lui Ioan Heliade Rădulescu, ale cărui două cînturi au apărut în anii 1844-1846 și 1859-1869. Noile experiențe lingvistice ale părintelui literaturii noastre, care dăduse cu **Sburătorul**, în pragul acestora, o capodoperă, au dezamăgit, deși conține fragmente remarcabile. Recitind fragmentul epic, am reținut un singur vers, vrednic de a fi reținut printre cele mai melodioase din literatura noastră:

„O aripă alină și albă ca lumina”.
În acest context, **alină** nu este verb, ci un adjectiv contras, cu înțelesul **alinătoare**.

În ordinea cronologică, al treilea fragment de epopee din volum este încercarea bucovineanului V Bumbac: **Descălecarea lui Dragoș în Moldova** (Cînturile I-II, 1869). Multă vreme s-a crezut că întemeietorul Moldovei, prin coborire din nord-vest, ar fi fost Dragoș, iar nu Bogdan. Nici poemul acesta n-a corespuns așteptărilor. Se poate spune același lucru despre **Traianida** lui Dimitrie Bolintineanu, care a publicat în periodicul „Albina Pindului” (1868-1869), a lui Grigore H. Grădina, primele șase cărți ale poemului său epic, cu virtuozitatea sa metrică și cu muzicalitatea lui recunoscută, fără a realiza însă ceea ce și propusese și ceea ce doreau de la el închinătorii divinității împărat.

N-a fost mai fericit nici Aron Densusianu cu **Negriada**, închinată presupusului întemeietor al Țării Românești, legerdarul Negru-Vodă (București, 1879 și 1884).

Plecînd de la motivul legendar al războiului troian, din **Iliada** lui Homer, I. I. Bumbac a închipuit o altă frumoasă Helenă, — română, — care ar fi dat prilejul unei noi epopee, **Florinta** (1880).

Cîte o **Daciadă** au închipuit Ioan N. Soimescu (24 cînturi, 1887) și talentatul G. Baronzî, prețuit de Eminescu (opt cînturi, 1890). Eroina acestuia, Andrada, era dată ca fiica lui Decebal.

În sfîrșit, culegerea de **Epopei naționale** se încheie cu **Ștefaniada** (București, 1925) merituosului folclorist Ioan Pop-Florantin. Așadar lucrarea se deschide și se încheie în slava marelui biruitor de la Vaslui sau, cum învățăm în școală, Podul Înalt (1475) și despre care am aflat ulterior cu mindrie, dintr-o istorie a Turciei, scrisă de un atășat militar francez de la Constantinopol, că a fost întîia înfrîngere în cîmp deschis a otomanilor, de o sută de ani de cînd încălăseră Europa.

*) **Epopei naționale**, editie îngrijită, prefată și note de Teodor Vârgolici. Editura Minerva, în „Colecția Restitutio”, București, 1979, în 8° XLVIII + 928 pagini.

D ACĂ nu ar fi luat proporții atât de mari, cartea ar mai fi putut cuprinde și alte fragmente epice, ca **Dumbrava Roșie** și **Dan, căpitan de plai**, care ne entuziasmă adolescenta, dar și mai puțin cunoscutul capitol, chiar în zilele noastre, din postumele eminesciene, înfățișînd apocaliptica ciocnire dintre dacii lui Decebal și romanii lui Traian, cu intervenția zeilor respectivi, în vastul poem **Memento Mori** sau **Panorama deșertăciunilor**. Fragmentul nu e cu nimic mai prejos de unanim admirata bătălie de la Rovine, din **Serisoarea III**, capodopera epică din antumele lui Mihai Eminescu.

Chiar poemul scris de St. O. Iosif la comanda ministrului Spiru C. Haret, cu ocazia celui de al patrulea centenar (1904) de la moartea lui Ștefan cel Mare, fără a fi străbătut de un suflu eroic de epopee, poate figura într-o antologie mai vastă decît cea oferită de „Colecția Restitutio”, care și-a propus să ne comunice texte aproape total necunoscute (cu excepția poemului lui Costache Negruzzi!). Această antologie care ar încerca să adune la un loc, din **membra disiecta**, tot ce s-a inspirat din istoria națională, și-ar putea adăogi întreaga literatură bună a războiului pentru Independență (Vasile Alecsandri, Ioan Neștescu și George Coșbuc). Ori ce ar spune cei ce cred perimate acele poeme, aș aminti că mulți, foarte mulți mobilizați în august 1916 au fost electrizați de poeme ca **Penes Curcanul**, **Pui de lei** și de **Cîntece de vitejie**. Cu ele ne mîngîiam ca adolescenți, nevrîstnic să purtăm arme, sub ocupația dușmană din 1916-1918. Încercători în steaua neamului nostru și în victoria finală. Recitind poemul lui Goga, ca împăratul care cu un ochi ridea și cu altul plîngea, ne recunoșteam destinul patriei, din ajun, cu o parte din țară liberă și alta înstrăinată, dar nu ne îndoiam că ziua de miine ne va găsi laolaltă cu „doi ochi ce rid în soare”.

C ULEGEREA de epopei naționale iscă o altă întrebare: dacă în trecut nu am putut să ne bucurăm de o „evărață” a „evărață”, ci numai de una eroic-comică, **Tiganiada** lui Ion Budai-Deleanu, oare nu ar fi posibilă o încercare de a birui dificultățile din trecut și de a da, în cadrul **Cîntării României**, mult așteptată și unanim dorită epopee? Iată, trăim un moment, în preajma sărbătorii a 2050 de ani de la întemeierea statului unitar al dacilor, sub Burebista. Acest moment coincide cu o recrudescență „trao-filă”. Decît frazeologie stearpă sau întoarcerea la lucrări pseudoștiințifice, n-ar fi mai bine ca poezii să-și asume, fragmentar sau total, sarcina de a învia epoca eroică a marelui rege care a lărait hofarele țării sale, unificînd-o în așa fel încît să stîrnească proiectul lui Caius Iulius Caesar, de a porni o campanie de nimicire a pericolului ce amenința însăși existența Romei? O stranie coincidență a făcut ca în același an, 44, al erei trecute, și unul și altul din cei doi mari cuceritori să fie asasinați, unul în Senat, celălalt probabil printr-un complot similar.

Cu o sută și cincizeci de ani așadar înainte de războiul care l-a opus pe Traian lui Decebal, în prima campanie, trebuia să se producă ciocnire dintre două mari forțe militare, conduse de doi geniali căpitani. Nu este acesta un subiect de epopee? Și dacă nu este posibil să-l înfăptuim un singur din poezii zilelor noastre, credem că măcar fragmentar epopeea ar putea prinde viață, dacă un număr de tineri ar adăuga lirei lor, după vorba lui Victor Hugo, o coardă de aramă.

Totodată sîntem în preajma sărbătorii a 35 de ani de la Eliberare. La anul, vom sărbători aceeași cifră de la zdrobirea coaliției aceastei, fapt de arme la care viteza noastră armată a contribuit în faza finală, din august 1944 pînă în mai 1945, ca a patra forță militară pe frontul european, Realizînd minunea de care vorbea chiar un istoric german, de a se întoarce cu toate forțele și fără nici o defecțiune, ca un singur om, împotriva silnicului „aliat”, urit de toată națiunea, oastea noastră a străbătut 1500 de kilometri, a eliberat Budapesta, a ajuns pînă la porțile Vienei și ale Pragai, trecînd peste toate piedicile naturale și zdrobind toate rezistențele, urcînd pantele abrupte ale munților Tatra, în plină iarnă, contribuind cu toate armele: infanterie, cavalerie, artilerie, aviație, marină, pontonieri și genști, la victoria aliaților.

A M CITIT fără să las din mină cartea colonelului dr. Florian Tucă *) impresionantă prin cifrele exacte ale participării noastre la războiul antifascist și prin ilustrarea acesteia cu toate forțele, de ambe sexe și de toate vîrstele, și nu numai pentru eliberarea țării și

Deschid cartea...

VIII

DESCHID cartea vieții mele, de om căruia i-a fost dat să asiste la uluitoarele triumfuri ale naziștilor și, apoi, la fatala lor prăbușire. Cu revolverul în mînă veniseră la putere, asasinîndu-și adversarii, și, după ce se făzuseră stăpîni pe destinele Germaniei, tirînd-o într-o nebunească aventură care nu putea să se sfîrșească altfel, cu revolverul în mînă s-au retras, în ultimele lor clipe, în subteranele Berlinului.

Un al doilea Ludendorff, care să se plîngă că războiul ar fi putut fi cîștigat, dar că nu s-a făcut totul pentru nimicirea adversarului, nu mai era cu putință. Mînați de ură și de un demențial orgoliu, hitlerștii n-au mai lăsat nefolosit nici unul dintre mijloacele — oricît de crude și oricît de abjecte — despre care crezuseră că le va aduce victoria. Și totuși, au pierit.

Acum un sfert de secol, implinindu-se zece ani de cînd fuseseră izgoniți de pe aceste pămînturi, pe care se făcuseră stăpîni umilindu-ne și aducîndu-ne atîtea nenorociri, am scris o cronică a înfrîngerii lor, din care desprind următoarele rînduri:

„Fu dat acestor vechi pămînturi, pe care le udă Dunărea, și le străjuiesc Carpații, să vadă cum cade în pulberea lor unul din cele șapte capete ale fiarei.”

„Rănită de moarte, cu șira spinării zdrobită, fiara se retrăgea spre birlog. De neiertat fiindu-i crimele, căuta să-și întîrzie cit mai mult sfîrșitul. Dar zi și noapte, fluviile purtau spre mări singele ei negru, otrăvit. De pe întinderea celor cinci continente, de pe podișuri și de pe șirurile bătrîne de munți, popoarele lumii urmăreau înfricoșătoarea agonie a fiarei.

Niciînd în trecutul ei, în erele întunecate pe care le-a străbătut, omenirea nu fusese înfruntată de un monstru mai groaznic și mai hidos. Niciînd nu se simțise atît de amenințată, în carnea și în singele și aspirațiile ei. Privirea otrăvită a fiarei ucidea oamenii, carboniza florile și copiii.

Avea un pintec enorm, căpțușit cu milioane de cărămizi refractare. Numărul ființelor pe care le-a mistuit fu de asemeni de milioane. Ce groaznică jivină, abjectă și crudă, rafinat bestială, îi fu dat omenirii să hrănească din singele și visul ei!

Avea gheare lungi de oțel, pe care le înfigea în grumazul popoarelor paralizîndu-le, pe cînd botul ei monstruos le răscolea măruntaiele, alegîndu-și drept pradă tot ce găsea mai nobil și mai gingaș omenesc. Fiece națiune cotropită a trebuit să-i jertfească frunțile cele mai înalte, inimile cele mai curajoase și eroice.”

„Începînd cu acel antic și straniu oaspe, Dariu, căpetenia perșilor, mulți cotropitori dădură pînteni cailor, indemnîndu-i spre aceste pămînturi, să se adape din unda bătrînelui Istru și să ronțăie ovăzul dulce al Bărăganului. Mulți rîvniră, de pe pămînturi arse de secetă, răcoarea cu mireasmă de brad a Carpaților. Dar dintre toți, cei mai haini se dovediră cotropitori timpului nostru, nesățioșii teutoni, porniți la pradă sub carcasa de fier a panzerdiviziunilor.”

Așa cum dintre puii cățelei ce-i sug țîțele moi, unul se dovedește mai colțos și hămesit, dintre toate capetele fiarei se arătă mai crîncen cel ce-și potolea foamea cu singele acestor bătrîne pămînturi. Infigîndu-se și ghearele și colții în Valea Prahovei, înconjurîndu-și ospățul cu țepi de oțel, zvîrlind pe nări flăcări și miros de pucioasă, sorbea țîțelul din mii de izvoare, făcîndu-l să gilgîie ziua și noaptea în gîtleju-i imund. Era beția de dinainte de crimă. De aici venea curajul ei bezmetic, delirul puterii care o făcuse să-și ridice celelalte capete cu semeție, lătrînd spre popoarele lumii și asmuțînd asupra lor norul negru al bombardierelor. Nici un năvălitor n-a stors din aceste pămînturi o pradă mai de preț, și de aceea le ținea strîns încheștate, acoperîndu-le cu valuri de otrăvă și venin. Cit de necrezută i se păru clipa cînd, încă o dată lovită de moarte, trebui să le dea drumul din gheare!”

„Era vremea dulce cînd strugurii dau în copt, cînd din nucii bătrîni se scutură cele dintii roade, cînd prin grădini se pregătesc să înflorească somptuoasele crizanteme. Poporul acestor vechi pămînturi, ce cu atîta silă răbdase duhoarea și ghearele fiarei, văru venind atunci clipa eliberării. Înarmîndu-și brațul, îl ridică împotriva jivinei, luînd parte la răpunerea ei. Într-o zi și o noapte, capul fiarei căzu.”

Geo Bogza

reîntregirea Transilvaniei, dar pe tot parcursul campaniei. Nu voi reproșa e nici cifrele jertfelor noastre, nici numărul orașelor și satelor eliberate în cursul campaniei de aproape nouă luni, dar voi aminti cîteva din faptele eroice, izvoare veritabile de inspirație epică.

Un copil de trupă, în vîrstă de 9 ani, Marin Lungu, dintr-o unitate a Diviziei 9 infanterie, din Dobrogea, aflînd că va fi lăsat în garnizoană, s-a strecurat într-o garnitură a trenului și a ajuns cu trupa în Transilvania în zona frontului. „Pe teritoriul Ungariei și pe pămîntul Cehoslovaciei a împlinit misiuni și mai grele. Fiind instruit de cercetași încercați, Marin Lungu s-a furisat deseori în spatele liniilor dușmanului. Îmbrăcat în straie civile, cu pietricele și bețișoare asupra lui, era condus de cite un soldat cu experiență de luptă pînă «în țara nimănu». De aci pornea singur și se afunda în dispozitivul inamic pentru a culege informații asemenea cercetașilor încercați. Cînd dădea cu ochii de un tanc german, băga o pietriceică în buzunar, de zărea un tun punea deoparte un bețișor; cînd descoperea o altă mașină blindată, o nouă pietriceică era pusă la „răboj”. După ce cutreiera zona ce-i era fixată, micul cercetaș se întorcea la ai săi, aducînd cu el prețioase informații. La Banska-Bistrica, în Cehoslovacia, bunăoară, a descoperit baterii întregi de artilerie, depozite de muniții și alte obiective ale dușmanului, despre care a informat la vreme comandantul diviziei.”

*) **Factorii ai succeselor trupelor române în războiul antihitlerist**, Editura Militară, București, 1979.

A fost „prins de vrăjmaș și aruncat într-un lagăr”, cunoscînd și prizonieratul, dar a fost eliberat la capitularea hitlerismului.

„Pentru curajul de care a dat dovadă, pentru serviciile aduse armatei și patriei, copilul Marin Lungu a fost avansat în gradul de caporal. Pe pieptul lui au fost prinse trei decorații de război.”

Au participat la aceeași campanie „și un mare număr de femei”, ca auxiliare și combatante. Una din acestea, Maria Debeleanu, la 27 august 1944, transportînd muniții pentru trupă, a fost ucisă de un glonț.

O centralistă P.T.T., Elena Ionescu, rămînînd la post în timpul luptei, a fost lovită de 28 de schije. Gospodinele dădeau combatanților ajutoare de tot felul și îngrijeau pe răniți, sub focul inamicului.

Maria Firu, din Mehedintzi, a lovit pe la spate cu secură și l-a ucis pe mitraliorul german, care din cartea casei ei trăgea asupra soldaților noștri.

Au fost și femei ofițeri. În Cehoslovacia Viorica Duncă „a comandat o baterie de tunuri grele”. O aviatoare, Maria Drăgoescu, a executat „25 de misiuni de zbor”, pe front.

Cartea din care citez e o bogată mină de inspirație epică. Aș recomanda poezilor să o exploreze mai ales în părțile versificate tradiționale, singura memotehnică, pentru a servi generațiilor mai tinere ca o școală de patriotism și de energie, așa cum poeziile lui Alecsandri, Neștescu și Coșbuc, știute pe de rost, au însuflețit curajul înaintașilor în războiul pentru întregire. O epopee națională a existat în fapt, ea poate și trebuie transpusă în vers.

Șerban Cioculescu

Cultura românească și specificitatea ei

DE CITE ORI atingem acest subiect de sinteză asupra a ceea ce sintem, asupra a ceea ce reprezentăm în lumea cea mare, resimțim sfielile în stângăciile cu care tinerii se apropie indecobște de marile întrebări ale ființei, ale existenței. Tentația ne stă însă mereu înaintea, enormă, fermecătoare, deși puterile cunoașterii rămân pururea mici față de înălțimea întrebărilor.

Căci ce-am ști noi despre noi, despre neamul nostru care trăiește astăzi ceasurile pline de sensuri grele, adesea nevăzute, de multe ori presimțite, ale unei construcții viitoare dorite la dimensiuni prometeice, dacă n-am purta cu noi moștenirea tăcută și revelatorie a unei culturi particulare foarte vechi, cu a-dînci semnificații? Am ști, firește, despre munca fiecăruia din noi, despre cea a întregii colectivități românești, impresionantă, în ultimii 35 de ani și am face bilanțuri expresive, îmbucurătoare. Am ști despre bucurii mai mici ori mai însemnate ale vieții individuale și publice, despre greutăți multe, învinse ori în curs de a fi învinse, am ști despre pace și bună învoire pe care le proclamăm și le trăim cu adevărat fără încetare. Istoria ne-ar spune și ea fapte, numeroase și vrednice, de arme și pioșie, iar prin fapte ni s-ar zugrăvi oameni care ne sînt înaintași de seamă și pe care nu încetăm a-i cinsti, socotindu-i pilduitori și luindu-i drept modele.

Dar istoria, adică faptele unui popor, nu se leagă și nu se explică decît prin cultură, prin ceea ce ființa noastră adîncă a crezut, a dobîndit și a dat în cursul unor milenii de amare suferințe, însă și de neclintire a duhului, de păstrare a pietrelor unghiulare din zidirea noastră lăuntrică, sub furtunile prea dese care ne-au amenințat de atîtea ori însăși existența.

Și cultura înseamnă întinsa rețea morală, spirituală, creatoare pe care poporul român și-a alcătuit-o, unitară fără greș pentru toți fiii săi din orice colț de lume pe unde s-au aflat, și în care s-a păstrat cu o aprigă dîrzenie, în lunga sa dăinuire prin veacuri. Neschimbat, el a rămas statornic credincios valorilor pe care le-a creat, întru care s-a sălăsluit și care relevă pînă azi echilibrul funciar al ființei sale, al puterilor sale lăuntrice, îndelung lucrate, îndelung exercitate.

VECHIMII noastre, condiției noastre istorice adică, îi datorăm mai întîi o conștiință acută a istoriei desfășurate, făcute, aliată cu o percepție mereu trează a realului imediat, și care se îmbină, aparent paradoxal, dar cu un adevăr nedezmîțit de existență, cu starea permanent trăită a arhaității noastre care trece dincolo și înainte de istorie. Se arată astfel, probabil, dubla urmă genetică, fiind deopotrivă de arhaitatea dacică și de conștiința misiunii istorice, civilizatorii a romanității. Dar rămășița genetică lucrează determinant în noi, în lumea noastră morală, ca și în orizontul creativității noastre. Căci ea aduce

în aceeași măsură uimitoarea îmbinare de clasicitate și modernitate regăsită în aceeași măsură în creația folclorică, în opera lui Constantin Brâncuși sau a lui George Enescu. După cum tot ea reprezintă frîna care a întors la clasicitate operele împlinite în vremea noastră ale maturității lui Blaga, Arghezi, Voiculescu, Philippide și a altora, porniți cei mai mulți de la inovațiile moderniste cele mai îndrăznețe. Ea menține, mai departe, vie, pentru uzul creatorilor noștri de astăzi, adevărate cohorte de poeți, prozatori, muzicieni, pictori, sculptori, amintirea folclorică, lumea miturilor străvechi care străbate viziunea asupra prezentului, a lumii contemporane, socialiste, îmbogățind-o, înfrumusețînd-o, dîndu-i prețioasele temelii ale tradiției. De acolo derivă într-adevăr menținerea viguroasă a tradițiilor, amintirea niciodată stînsă a trecutului de care sintem nu numai organic legați, ci și configurați ca atare.

Și în același timp ne caracterizează una dintre cele mai generoase disponibilități, o deschidere permanentă spre dialogurile cele mai variate, cele mai noi, cu întreaga lume, cu tot ceea ce arată a fi nu numai nou, dar bun și drept. O curiozitate de natură și filosofică și practică hrănește un spirit re-

voluționar, tipic romanic, de înnoire îndrăzneată, de adaptare rapidă la stări noi de fapt, la răscuri istorice, cum sînt acelea generate de ultimele trei decenii și jumătate.

Și din pendularea aceasta fundamentală sau, mai bine zis, din această trăire pe două coordonate majore determinate structural pentru poporul român, s-a născut o tensiune cu totul particulară care menține cultura noastră, în sens larg, într-o stare de echilibru etic și estetic dintre cele mai specifice.

De aici derivă o existență îmbrăcată deopotrivă în sensuri active și contemplative, o relație armonioasă între om și cosmos, o etică a înțelegerii și respectului în coexistența cu celelalte popoare ale lumii, o creativitate artistică susținută de o clasicitate subiacentă. Peste tot, vechimea prezentă și configuratoare, peste tot inserția vie și angajată în lumea contemporană, în înnoirea și schimbarea ce poartă umanitatea mai departe, pe incilcitele drumuri luminate de sensul așa de clar însă al păcii și buneii înțelegeri. Este în firea poporului român, în natura lui, să se călăuzească mai repede și mai drept spre acele țeluri fundamentale pentru vremea noastră.

Zoe Dumitrescu Bușulenga

MIHAI RUSU : Aniversare

Poveste pentru cartea de citire

● **IN SEARA** zilei de 19 august 1944 am abandonat, între liniile gării din orașul B., un avion de lemn cu patru motoare conceput și construit în întregime de mine. Era într-adevăr un lucru bine făcut, și nu chiar la întâmplare: încă din iarnă mă pregăteam pentru un zbor deasupra Polului Nord. Evenimentele precipitîndu-se însă, am fost nevoit să renunț o vreme la proiectele mele eroice. Între șoaptă și urlet, ascuns cu spaimă dar și cu o teribilă și neînțeleasă nepăsare în umbra mamei, am ajuns după trei zile și trei nopți de mers cu trenul, pe jos, cu decovilul, pe spinarea catirului între desăgii cu tain pentru ciobanii risipiți pe plaiuri, la neamurile mamei, în ținutul Buzăului, acolo unde se bat munții în capete și casele se zidesc numai în trei pereți, al patrulea fiind chiar piatra rece și înțeleaptă a muntelui. Pe drum am prins și un bombardament american, trebă făcută cam în treacăt dar la un bun nivel profesional. E drept, locomotiva n-a fost lovită, dar vreo cîțiva oameni au rămas pe talazurile năpădite de brusture și pelin, niște bătrîni și o fată cu o fundă albastră în creștetul capului. Sînge nu se vedea, parcă dormeau, cum ar fi spus bunica Alexandra.

Cam tot atunci, un cioban pe nume Ilie, un fel de unchi al meu de-al treilea

din neamul lui Pălaloga, se trezi într-o noapte cu lună nouă în lătratul cîinilor. O trupă de soldați străini. Voi au să știe încotro e drumul cutare. El le arată și se culcă în cojocul lui. După al treilea cînt al cocoșilor, alți soldați, altă limbă. Încotro e drumul cutare? El le arată. Pînă în zori nu mai dormi. Se gîndi. Cum se luminează dădu oile în seama unui flăcăuș care ucenicea la el și îi spuse ce drum să aleagă ca să ajungă pînă seara cît mai departe de sălașul lor. Iar el se ascunde într-un cuib de piatră căptușit cu mușchi mai moale decît blana jderului, și de unde se vedea bine stîna lui, așezată într-o poiană cît un ban de argint. Nu trecu multă vreme și soldații care veniseră în prima parte a nopții înconjurară pe tăcute stîna. Căutau, păreau furioși. Dădură foc la tot ce era acolo. Pe cînd priveau cît de frumos arde lemnul uscat, se iviră și ceilalți. Se luptară, mulți muriră și cei rămași vii se împrăștiară în muntele care atîta aștepta: să-i mistuie, să le piardă numele. Peste cîțiva ani, Ilie s-a lăsat de ciobănit, s-a făcut strungar, pe urmă, oho, contabil, a învățat carte, examene peste examene, a fost și șofer pe basculantă, maistru mecanic apoi, și chiar director adjunct la o fabrică de paste făinoase. Într-o vreme a fost cercetat îndelung și întrebă de niște lu-

cruri despre care habar n-avea. Pe urmă, da, i s-a explicat toată situația, fusese o confuzie. Cu ochii lui albaștri și reci, cu care privea stîna arsă, Ilie s-a uitat la cel care venea spre el cu mina întinsă. Acum e pensionar și se luptă cu niște albine, n-are mai mult de patruzeci de stupi, o casă albă și în spatele ei ține zoce oi. Vrea să-și cumpere un Aro.

Vorbesc citeodată cu Pălaloga despre acest Ilie. Pălaloga este un personaj literar care, gîndit multă vreme cu patimă, a devenit un om viu. Pe vremea cînd Ilie era încă la oi, Pălaloga lucra la județeană de partid din B. Acum e primar la Iernatec. Dintr-un cătun risipit între păduri, Iernatecul e acum o așezare civilizată ivită din încăpățînarea și micul geniu gospodăresc al lui Pălaloga. Istoria asta, între altele, o scrie un oarecare Naum Capdeaur. Nu te pun alături de el, mi-a spus Pălaloga, dar scrie și tu pentru copiii din clasele mici de la școala asta nouă, ceva despre povestea vieții noastre, așa cum a curs ea pînă acum, vezi bine, la noi nici școala nu era și am acum aici un liceu agricol și un campion de treisprezece ani la olimpiada de matematică. Ce faci, scrii?...
George Bălăiță

Puterea cuvîntului

● **FANATISMUL** primar agresiv, puterile întunericului scoase la suprafață de afirmarea dezlănțuită a fascismului își dovediseră deplina incompatibilitate cu adevăratele valori spirituale și etice ale poporului român, cu tot ce reprezenta mai durabil spiritul cu adevărat specific al acestuia. Demagogia obscurantistă nu avea nimic în comun cu luminoasa raționalitate, cu însușirile de bun-simț și de bun-gust, de pondere și de echilibru, de umor și de ironie, de nobilă comprehensiune și inteligentă toleranță, cu filosofia morală de mare elevație a omului și a oamenilor de aici, de multă vreme deprinși să refuze cu sănătoasă oroare mistică pasionalității oarbe, patosul primitiv, lipsa de măsură, cultul forței ac-fale, toți demonii mărunți și meschini pe care-i naște somnul rațiunii și pervertirea criteriilor fără moarte ale adevărului, ale binelui, ale frumuseții sufletești, ale armoniei estetice. Aceiași profundă incompatibilitate în planul creator, artistic și literar. Ce poate fi comun între manifestările brutei, între patosul totalitar legionar-hitlerist și autenticul spirit al creativității naționale? Între neastîmpărul fals mesianic și providențialist al imbecilității fasciste și adevărata tradiție.

Cine consultă bogata, masiva antologie **Cumpăna cuvîntului** (purtînd subtitlul: „Mărturia ale conștiinței românești în anii celui de al doilea război mondial”) realizată de George Ivașcu și Antoaneta Tănăsescu rămîne puternic impresionat de abundența și de calitatea substanțială a probelor acestei incompatibilități, mergînd adesea pînă la rezistența cea mai fătîșă. A existat într-adevăr o astfel de rezistență intelectuală, plină de riscuri, în România anilor de război, au existat lucide și curajoase manifestări scrise în presa timpului purtînd girul unor semnificații de autoritate, mărturii ale unui patriotism ardent (direct opus frenetice demagogii naționaliste de circumstanță), o seamă de atitudini decise, în care nu este exagerat să descoperi o suprastructură a luptei politice ce avea să culmineze cu actul istoric de la 23 August 1944. Scriitorii români n-au stat departe de evenimentele și, spre cinstea lor, au fost printre cei care au contribuit mai activ la cristalizarea unei conștiințe antifasciste. Unii au făcut-o riscîndu-și nu numai libertatea, dar și viața, exemplul cel mai zguduitor fiind al marelui Nicolae Iorga, asasinat în 1940, victimă a vindictei legionare. Cîteva zile înainte de izbucnirea războiului, Iorga scria în **Neamul românesc**: „E o vreme aceasta de azi încît, față de tot ce se strigă ca din gîtlej de fier... pentru a se așta pînă la apetituri antropofage urile dintre popoare, ne întrebăm noi supraviețuitorii altei epoci, dacă mai au o valoare cunostințele pe care cu multă trudă le-am cîștigat [...] Un discurs recent la Danzig pretinde să ne învețe că polonii n-au fost stăpîni acolo niciodată [...]. Mai știu eu oare la bătrînetă, puțină istorie? [...] Ori eu nu mai știu istorie, ori e așa!” În **Jurnalul literar** din 26 martie 1939, G. Călinescu publica un extraordinar pamflet, străveziu parabolic, denunțînd cu sarcasm nemicior politica expansionistă a Germaniei hitleriste: **Frigmania și Bovenia**. În același an Zaharia Stancu scria în revista **Azi**, la 16 iulie: „Istoria cunoaște epoci de mare lumină și epoci de mare întuneric. Viețuim, din nenorocire, într-o epocă cu neguri care pare a prevesti apropierea marelui întuneric. În astfel de epoci oamenii li se ia ceea ce este esențial pentru o ființă omenească: libertatea”. Cîteva zile mai tîrziu tot în **Azi**, Geo Bogza semna o tulburătoare **Meditație despre Danzig**. Asasinarea de către legionari a lui Armand Călinescu era comentată de Miron Radu Paraschivescu cu ucigător de zgust. Sub titlul **Se dă foc cărților** George Macoveșcu denunța în cuvinte limpezii autodafeurile hitleriste (**Jurnalul**, 12 ianuarie 1940), doar cu cîteva zile înaintea „rebeliunii” legionare. George Ivașcu preciza adevăratele semnificații ale noțiunii de **Conștiință națională** într-o vreme cînd se încerca denaturarea abuzivă și pervertirea acesteia: „Libertatea națională e condiția libertății individuale a spus Bărnuțiu pe Cimpia libertății la 3 mai 1848. Fără libertatea întregii colectivități, individul nu poate fi liber, nu poate fi el însuși.”

Demnitatea culturii împotriva agenților degradării sale, atît de activi în epocă, era apărută în chip exemplar de marele E. Lovinescu în cuvinte ce nu și-au pierdut puterea menite (cum ar fi zis criticul însuși) a fi articulate solemn, **silabă de silabă**: „Întreaga critică actuală este după cum am spus «estetică», adică maioreșciană. Nu ajunge însă de «a fi»; îi mai trebuie să aibă și conștiința poziției sale culturale și a obligației ce o impune într-un moment istoric atît de neprielnic... Față de rezerva și chiar de reacțiunea violentă a publicisticii de azi sau față de o literatură abătută de la linia normală a evoluției artistice, criticilor noștri le incumbă datoria unei atitudini militante, bărbătești. Nu le-o spun numai în numele culturii noastre, ci și în interesul propriului lor destin critic.”

Despre acțiunea critică a acestuia avea să scrie poetul Ion Vinea (**Evenimentul zilei**, 18 iulie 1943) că a reprezentat „un centru al rezistenței intelectuale, în bătaia secolului”. Și încă multe alte texte se pot cita din această masivă antologie!... În lumina aniversării de astăzi, astfel de atitudini profund responsabile, expresii curajoase ale demnității intelectuale și ale unei înalte conștiințe patriotice capătă o valoare exemplară.
Lucian Raicu

O istorie a literaturii române

ÎNAINTE de apariția promisiului Tratat, în șase volume, Editura Academiei a tipărit, iată, zilele acestea, un compendiu de **Istoria literaturii române**, nu mai mare de trei sute de pagini, dar mergind de la origini până în prezent, la care au colaborat zece autori, specialiști în diferite perioade. Aceștia sînt: Mircea Anghelescu, Marin Bucur, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Paul Cornea, Alexandru Dușu, Nicolae Manolescu, D. Micu, G. Mihăilă, George Muntean și Al. Săndulescu. Coordonarea a asigurat-o Zoe Dumitrescu-Bușulenga, iar secretariatul (ceea ce implica și alcătuirea bibliografiei critice finale, bună, orientativă), două tinere cercetătoare, a căror activitate propriu-zisă începe să fie cunoscută, Mioara Apolzan și Dorina Grăsoiu.

Destinat în principiu străinătății, urmînd a fi tradus în cîteva limbi, compendiu reprezintă prima încercare de acest fel, dusă la bun sfîrșit, de după „**mica Istorie a literaturii române**” a lui G. Călinescu din 1945. Cuprinde, așadar, treizeci și cinci de ani mai mult decît aceea. O asemenea carte nu se face lesne și e meritul editurii și al coordonatorului de a nu se fi dat bătăuți pe parcurs. Decît, poate, într-o singură privință, acceptînd subtitlul modest și nepotrivit de **Studii**, deși e vorba de un compendiu și nicidecum de o culegere de texte critice. Aici va fi funcționat temerea unora că un capitol sau mai multe nu sînt la înălțime și că cititorul (deocamdată român, dar în curînd și străin) ar putea fi, știu cu, indus în eroare de tratarea unor probleme. Însă o **Istorie a literaturii** este totdeauna un lucru discutabil (va fi și Tratatul), nemulțumind multă lume, mai ales în partea despre contemporani. Compendiu de față nu e scutit de inegalități și chiar de greșeli (unele de date, ce vor trebui îndreptate, ca și altele, de tovar) ; însă el înfățișează coerent și, în linii mari, perfect acceptabil, mersul literaturii noastre de la începuturile ei și pînă astăzi, în legătură cu întreaga dezvoltare socială și culturală. Fără să conțină interpretări cu dinadinsul noi (nu era în scopul său), nu e nici un rezumat școlăresc al opiniilor altora. Coordonatorul insistă în **Cuvîntul înainte** pe „felul liber și original” al manierii de prezentare. Efortul de sinteză e vizibil, ca și punerea problemelor din unghiul unui cititor mai puțin avizat, pe care nu-l interesează atît amănuntele, cît planul mare al evoluției ; care vrea informație funcțională (decît nu excesivă) și idei generale capabile să-l orienteze în materie. Confrontat cu dificultăți asemănătoare, G. Călinescu scria în 1945 : „Noi sîntem încă puțin cunoscuți de străini și am voit să le dau acestora [...] un sistem de impresii iar nu un sec răboj”. Și adăuga că singura cale onestă pentru atingerea acestui scop este privirea literaturii cu ochi critic. Aici e un aspect esențial. **Cuvîntul înainte** are, de două sau de trei ori, aerul că scuză unele păreri prea subiective existente în compendiu. Nu sînt de acord ; compendiu e destul de cuminte și nu mi s-a părut a aduce puncte de vedere de originele în cît să șocheze pe cineva ; și, apoi, cred că nu subiectivitatea provoacă nedumeriri, ci perspectiva critică. Să ne înțelegem bine : o istorie pentru străinătate este neapărat, într-un chip sau altul, o operă de propagandă culturală ; însă ea e și cu atît mai eficientă cu cît e mai plauzibilă, mai puțin bombastică, dacă pot spune așa. Dacă cititorul străin se simte manipulat, el disprețuiește cartea și ne judecă rău. Dacă însă îl conducem abil (trăgînd tot folosul din informare și cu un fel de vicleană exploatare a ei în sensul ideii), fără să pară că ne exagerăm noi însine valorile, atunci îi vom trezi interesul și va învăța să ne aprecieze. Condiția esențială rămîne spiritul critic, mult mai bun ambasadur cultural decît lauda prostescă. Și, dincolo de obiecțiile posibile, compendiu de față e o carte serioasă, cu spirit critic, izvorîtă din dorința de a informa despre marile noastre valori literare de ieri și de azi (la ce bun să le facem suspente, umflînd tonul ?), ceea ce echivalează cu a patrie, în domeniul acesta, că e o operă patriotică.

Istoria literaturii române, studii, Editura Academiei, 1979.

O vor analiza, desigur, mulți. Rezervîndu-mi dreptul de a reveni, după acest articol menit mai mult a o semnala, deci neîntrînd în amănunte, să trec totuși în revistă capitolele și să fac cîteva observații generale. Faptul de a fi colaborat eu însumi (capitolele despre Maiorescu și Gherea, poezia, proza și critica interbelică) nu-mi răpește din obiectivitate ; o parte din observații sînt valabile și pentru paginile scrise de mine. Nu e vorba, pe de altă parte, nici de a le interpreta ca pe șicane. Am pornit de la convingerea că destinul unor astfel de cărți îl face întîmpinarea lor de către critică.

P RIMUL capitol e consacrat folclorului (**Puterile mitului**) de către George Muntean, bun cunoscător al domeniului, care, înainte de a înfățișa ca atare creația populară, încearcă s-o studieze etnosociologic, prin concepția de viață specifică și prin modul de reprezentare a istoriei pe care le afirmă. Autorul se ocupă pe larg, în final, închinînd oarecum cercul, de literatura populară de ceremonial și de obiceiurile tradiționale. E de competența specialiștilor să judece în substanța lui acest studiu. În ce mă privește, aș atrage atenția că o poziție cum este aceea (p. 28) dintre „proza în versuri”, adică baladele, și „proza epică”, adică basmele, e nefericită și complică principiul clasificator ; m-aș întreba, apoi, de ce lipsesc din inventar unele specii, cu mare ecou în lirica cultă, precum descîntecele sau așa-numitul folclor copilăresc ; în sfîrșit, aș găsi insuficientă tratarea poeziei populare sub raport estetic, ceea ce G. Călinescu numea „arta” folclorului, care e o caracteristică eminentă a baladelor, doinelor sau basmelor noastre.

Capitolul de literatură veche (începuturile, secolele XV—XVII) a fost scris de G. Mihăilă, slavist, editor și comentator de texte din această epocă, pe care o știe foarte bine. Cu drept cuvînt, autorul marchează toate împrejurările în care „conștiința de sine” a literaturii noastre vechi s-a afirmat, odată cu latinitatea și cu ideea națională. Modul însă cum a înțeles să-și prezinte subiectul este cultural și aproape deloc literar. Chiar dacă, în accepția de azi a termenului, producția secolelor XV—XVII nu e „literatură”, există precedente celebre de la G. Călinescu încoace în ce privește valorificarea artisticului din textele religioase, istorice etc. ale epocii vechi. G. Mihăilă exagerează latura de informație. Dar Macarie, Eftimie sau Azarie puteau fi fără bătaie de cap sacrificați, cu funcțiile și titlurile lor cu tot, căci nu interesează literatura, ca să se cîștige spațiu pentru Ureche și Costin. Și ce rost are să dezvoltăm cuprinsul strict al capitolelor din **Învățăturile lui Neagoe**, pe care G. Mihăilă le-a editat, ori sursele lor, fără a distinge meritul, cît este, literar ? Despre primii croniciari ca prozatori, s-au scris în ultimul timp analize frapante : ei rămîn pentru G. Mihăilă niște simpli culturali. Spătarul Milescu e sufocat de date bibliografice. Trei sferturi din numele și titlurile (unele intraductibile) ce împing acest capitol puteau fi eliminate în favoarea a cinci pagini de sinteză clară.

Al. Dușu continuă pînă în jurul lui 1800 epoca veche, într-un capitol (**Umanism și iluminism**) aerisit, concis, cu o privire de sus, potrivit scopului compendiului. Dar și lui i-aș imputa neglijarea esteticului (Neculce, prozator, Budai Deleanu, poet, sînt mari scriitori), o anume cuminență în exploatarea literaturii. Desigur, compendiu trebuia să cumpănească între o perspectivă tradițională, verificată, și una modernă, dar, fiind vorba de propagandă culturală, nu ar deveni ea mai convingătoare dacă am arăta lumii (fără să exagerăm) că am avut prozatori, poeți, memorialiști, portrețiști încă de la început ? E paradoxal, dar N. Iorga, în **Istoria sintetică**, deși animat de un spirit mai degrabă cultural decît estetic, descoperă admirabila valoare literară a atîtor cărți de istorie sau chiar a unor simple documente. G. Mihăilă, în capitolul precedent, semnaleză „frumoasa limbă românească” a **Seroriei lui Neacșu** : ce limbă, într-adevăr, în acest prim text românesc păstrat ! Cite, deci, s-au pierdut, dacă un oarecare negustor scria atît de expresiv pe la 1521 și de ce efect ar fi fost un mic studiu al expresivității ar-

tistice a limbii în operele vechi ! Ca să nu mai vorbesc de Dosoftei ori de Budai...

Începutul secolului XIX a căzut în sarcina lui Mircea Anghelescu (**Există oare un preromantism românesc ?**) : epocă de tranziție, cum va fi și cea de la începutul secolului XX studiată de D. Micu (**Tradiționalism și modernism la începutul secolului XX**). Ce curios însă : Mircea Anghelescu o explorează mult mai din unghi literar pe a lui decît va face D. Micu, într-un moment, evident, mai evoluat ! Tematica preromantismului, motivele și clișeele sînt ilustrate chiar în lipsa unor mari scriitori. Se vede bine cum s-a trecut de la literatura secolului anterior la aceea romantică pașoptistă, cum s-a schimbat conținutul și ce forme noi au apărut. Mult prea liniar își tragează, la rîndul său, subiectul D. Micu, într-un capitol ce pare destinat mai curînd a găzdui cîteva autori care, cronologic, ne cam incurcă (Hogas, Toarăeanu) decît ar lămurii prefacerile de atitudine și de limbaj. Titlul promitea altceva decît realizează capitolul, ce descrie informat și minutios mișcarea culturală a epocii, sămănătorismul, personalitățile etc. Adevăratul sens al luptelor literare apare estompat.

De romantism se ocupă Paul Cornea în unul din capitolele cele mai bune ale compendiului, chiar dacă și aici o oarecare prudență se simte, inhibînd interpretarea nouă, originală. Însă meritul de claritate și precizie e indiscutabil. Paul Cornea remarcă desprinderea **beletristicii de literatură**, după ce, într-o epocă anterioară, literatura se desprinsese de cultură ; autorul, devenit scriitor, e cercetat în originea lui de clasă, în contextul mai larg al emancipării burgheziei naționale după 1820 ; de la acest cadru, criticul trece la precizarea naturii și sferei romantismului românesc care e unul de tip „risorgimental, structurat în funcție de imperatiivele unui moment dramatic al luptei de eliberare națională, cu accentuări luminiștice și preromantice în etapa preliminarilor (1820—1840), ecleziace, mesianice și sociale în etapa cristalizării depline (1840—1860), decepționiste, criticiste și realiste în etapa de epigonism și destrămare (1860—1870)”. Numit adesea pașoptism, romantismul nostru este eclectic și destul de diferit de acela german ori francez. Citeva concise portrete (Heliade, Alexandru, Russo, Alecsandri etc...) ilustrează tabloul. Lipsește doar N. Filimon, al cărui loc era spre sfîrșitul perioadei acesteia. Nici autorul capitolului despre proză de la finele secolului XIX nu-l va lua în considerare. Inevitabil !

Despre Eminescu scrie Zoe Dumitrescu-Bușulenga un studiu temeinic și remarcabil ca noulate a organizării materialului (O scăpare minoră : nicăieri nu apar datele nașterii și morții poetului, nici numele nefiind cules cu aldine, precum celelalte, spre a avertiza pe cititor că el este eroul capitolului.) În completare, Macedonski, Coșbuc și Vlahuță. Ultimul dintre ei, animator cultural celebru, dar poet inexistent, a fost ales ca „posteminescian”. Mai bine era, poate, dacă autoarea schița, în același sfert de pagină, o istorie a poeziei epigonice post-eminesciene care a devastat sfîrșitul secolului XIX ca un fel de epidemie literară.

Extrem de greu era capitolul despre proza din aceeași epocă (Caragiale, Creangă, Slavici etc.). Al. Săndulescu s-a achitat în general satisfăcător de sarcina lui, dar, nu-l fac acum prima oară această observație, scrisul lui neexpresiv, plat, în loc să trezească elanul cititorului pentru arta unor scriitori excepționali, îl împărțea de ei. Multe formule șablon întuneacă un comentariu ce este, în linii mari, just și meritoriu. Cred, de asemenea, că felul cum e pusă chestiunea deosebiri (și confuziei) dintre realism și naturalism (ultimul redus la zolism) la sfîrșitul secolului trecut rămîne tributur unei înțelegeri depășite a lucrurilor.

L ITERATURA contemporană (trebuie să trec peste celelalte capitole, care-mi aparțin) ridică, desigur, cele mai dificile obstacole. Unele încercări de sistematizare existînd, deși deobicei pe genuri, distanța obiectivă ne lipsește și ne condamnă la a prefera istoriei simbolul tablou. Așa a procedat E. Lovinescu în compendiuul său din 1937, așa a procedat G. Călinescu în partea contemporană din **Istoriile** sale (mare și

mică). Marin Bucur nu e un comentator curent al actualității, ceea ce putea fi un avantaj, căci venea cu un cap mai limpede decît cutare cronicar și privea mai sintetic-țetăsat literatura ultimilor treizeci și cinci de ani. Însă această distanță poate fi și înșelătoare. Cînd nu aveam nici doi ani de cronică săptămînală, m-am apucat relativ ușor de **Literatură română de azi**, pe care am și scris-o, împreună cu D. Micu ; acum, după aproape optsprezece ani de cronică, aș ezita cu mult mai mult, știînd bine ce relative ne sînt judecățile. Marin Bucur (dacă iau tonul vioi al paginilor sale drept indicu) a fost oarecum cu imprudență convins că nu e greu să zugrăvești tabloul literaturii actuale. Vai, capitolul lui e improvizat, lipsindu-l cu totul ideea. Înainte de a reprezenta o revelație, un astfel de tablou trebuie să fie curat și clar. Improvizatia și compozițională. Epocile sînt atît de discret deosebite, încît nu știi dacă nu cumva, din 1944 pînă în 1979, literatura n-a fost otova, ca un cîmp de semănături fără accidente. În mijlocul capitolului despre critică apare un paragraf despre traduceri, acroasă la nimereală de numele citorva specialiști în literaturile străine. Romanul fiind examinat și tematic sau în funcție de formulă, se întîmplă ca un scriitor să fie rupt în două, tratat ca de exemplu Eugen Barbu, de două ori în două locuri diferite, numai fiindcă **Groapa și Principele** ilustrează formule diferite. În fine, în locul unor caracterizări sumare, Marin Bucur indică titluri de cărți, alese și acestea după criterii cu desăvîrșire misterioase. La N. Breban apare doar **Francea**, la Ion Băieșu și T. Mazilu (ca dramaturgi) nu apare nici un titlu, în schimb la Marin Sorescu (tot ca dramaturg) sînt numite toate piesele. Am căutat să văd dacă această selecție indică preferințe de valoare. Greu de răspuns afirmativ. De altfel, rezultatul acestei dezordini este absența oricărei ierarhii valorice. M. Beniuc cu unul ori două rînduri, nu e prea puțin ? Sau e o întîmplare ? Nu vreau să mă amestec în gusturile autorului (și nu e normal să i le contestăm, cîtă vreme și-a luat răspunderea de a le face publice), mă întreb doar care a criteriul. La improvizatie, se adaug neșansa unor caracterizări, pripite sau confuze, pîrînd vorbe goale cîteodată. Iată, culese doar dintr-o singură pagină (279) : „Autor de poeme plectoase (?) și cufuzionate (?), de subiecte de dezbateri dramatice, Ion Gheorghie se autorecează (?) în momentul în care intră în laboratorul artei țărănești”. Sau : „A. E. Baconsky reinvia în lirica de viziune bergsoniană (**Fluxul memoriei**)...” Sau : „Vasile Nicolescu greafează trăirea lirică pe un zburcîm controlat și debeat pe o albă olimbiană”. Astfel de alunecări în literatură se mai găsesc și nu sînt deloc fericite : „Nina Cassian este o poeză de intensitate și de eufonie marilor furtuni sufletești, Spectrul închis este brădat de liniile de lumină ale spiritului” (p. 277). N-aș vrea să fiu în pielea traducătorului, în franceză ori engleză, al acestor fraze.

Plin de bune intenții, deloc conștient față de veleitarism, scris cu bună creștință, capitolul lui Marin Bucur e totuși dezavantajos pentru literatura actuală. Și e păcat ! Această literatură reerezintă capătul (provizoriu, sigur) al unui lung proces istoric și estetic pe care compendiuul s-a străduit (și în mare parte a izbutit) să-l sugereze. Dacă n-are sens să vorbim de progres în valori, putem totuși vorbi de acumulări și de salturi, de ruptură și de continuitate. Literatura de azi — în punctul lui de plecare Marin Bucur are dreptate (capitolul se intitulă **Continuități-Discontinuități**) — înfățișează tocmai o astfel de treaptă istorică, aflată în continuitate cu literatura română din mai multe secole, nutriță de o tradiție autohtonă îndelungă, dar și rupînd cu ea, în măsura în care reflectă o istorie deosebită și profită de alte experiențe estetice. Nici o treaptă nu seamănă cu alta, dar toate la un loc compun scara ce se numește literatură sau cultură națională. Consacrat acestei scări, compendiu e o operă onorabilă de pionierat, ale cărei merite îi întrec defectele : ceea ce mi se pare esențial, dacă îl judecăm cu bună credință.

Nicolae Manolescu

ALE PROZEI

va sta sub semnul unui inevitabil coeficient de probabilitate.

Desigur, în oricare epocă literară există o zonă marginală, teren predilect de manifestare a modei. Conceptul nu este nou și sfera lui semantică este suprasaturată de ambiguitate. O definiție din perspectivă filosofică surprinde câteva note definitorii: „Totalitatea practicilor, atitudinilor și opiniilor predominante într-o anumită etapă în societate, legate de o prezumție de superioritate todeauna discutabilă”⁵⁾ Tocmai supoziția de superioritate creează elementele caracteristice modei. Epigonul copiază ceea ce are convingerea că reprezintă valoarea absolută și de succes, imitând procedeele formale și nu tehnica organică, clișeele și nu substanța, interesat fiind să se integreze în ecoul social al valorii, nu în câmpul valoric ca atare. În acest fel, moda se menține în sfera actualității pure, dar pasageră. Ea constituie totuși, privind lucrurile în absolut, un prilej de sincronizare cu fenomenul literar străin, netezind calea spre înțelegerea operelor cu adevărat mari, ce nu găsesc todeauna publicul pregătit să le recepțeze.

Între modă și imitator pe de o parte și între opera originală și scriitorul care inovează, deosebirile sînt de alt ordin. Opera aducă unu sau mai multe elemente inovatorii, abstractizează actualitatea și o esențializează. Gradul de imprezvizibilitate al originalității alcătuiește izvorul interesului și curiozității cititorului care se regăsește parțial sau total în simbolurile oferite. În cazul acesta, ruptura cu tradiția este înesăușitoare. Opera cu adevărat nouă contrazice gustul contemporanilor, modul lor de a înțelege și judeca realitatea, șochează înertile, redimensionează ierarhia estetică a scrierilor similare. Substanța internă se află într-o fuziune organică cu originalitatea exterioară. Fără exagerare, putem afirma că moderni s-au dovedit prozatori care au știut să păstreze în fluxul impermanenței încrederea în structurile romanesti ce și-au dovedit de-a lungul timpului perenitatea. Proza nu poate interesa cu adevărat decât dacă destinul particular înfățișat are șansele de a reflecta universalitatea. Cărțile ce s-au bucurat de o reală audiență au fost tocmai acelea care au inovat adinc. Scriitorul profesionist ce intenționează să realizeze o operă credibilă nu poate face abstracție de mutațiile survenite în structura narativă și în mentalitatea veacului.

Fenomenul a generat în acei ani o insatisfacție mai mult sau mai puțin vplădită, exprimată de majoritatea prozatorilor și criticilor care au răspuns la ancheta organizată de revista „Viața românească” în lunile iulie-august 1973 sub titlul **Momentul actual al prozei noastre**. Cauzele nemulțumirii sînt multe, dar predominantă rămîne convingerea că varietatea reală de stiluri din proza de azi nu devaluie, cu firești excepții, și o literatură pe măsura epocii. Se constată o stare de fapt, dar nu se intră în analiza concretă, imposibilă fără prealabila studiere a morfologiei romanului românesc din ultimele trei decenii. Concluziile rămîn edificatoare: „Generația actuală de prozatori (în sens literar, nu biologic) încearcă, pe de o parte, o revitalizare a romanului de pe poziția unui realism maturizat și diferențiat, iar pe de altă parte, o largire a posibilităților de investigație ale genului prin eăntararea unor modalități de expresie mai suplă și mai complexe, apte să opereze în zone în care limbajul tradițional s-ar dovedi insuficient”⁶⁾.

⁵⁾ A. Lalande, *Vocabulaire technique et critique de la philosophie*, Presses Universitaires de France, Paris, 1966, p. 477.

⁶⁾ „Viața românească”, XXVI, nr. 8, aug. 1973, p. 52.

ÎNCEPÎND cu anul 1974, romanul cunoaște o remarcabilă revitalizare, în care reconsiderarea trecutului se îmbină cu năzuința întemeierii unei mitologii autohtone moderne. Indiciul deplinei maturități artistice îl constituie prezența, tot mai pregnantă, a reflexivității etice. Și o modificare de atitudine se impune numaidecît menționată. Din perspectiva unei conștiințe revoluționare, o parte dintre prozatori se îndreaptă către un timp revolut cu vădita intenție de a reabilita adevăruri ignorate, cunoscute parțial ori neștiute. Amintim în acest sens *Delirul* de Marin Preda, *Fetele tăcerii* și *Orgolii* de Augustin Buzura, *Alexandra și infernul* de Laurentiu Fulga, *Noaptea* de Bujor Nedelcovici, *Lumea în două zile* de G. Bălăiță, *Galeria cu viță sălbatică* de Constantin Toiu, *Apa și Iluminări* de Al. Ivăsiuc, *Ingerul de gips* de Nicolae Breban, *Captivii* și *Atrium* de Norman Manea, *Niște țărani* și *Clipa* de Dinu Săraru etc.

Totodată, vizibilă rămîne în deceniul al VIII-lea formarea celei mai tinere generații de prozatori — utilizăm mereu substantivul în sensul de categorie de vîrstă — ce se adaugă firesc, fără zgomot, dar cu particularități distincte, generațiilor anterioare. Noii prozatori au intrat în literatură într-o perioadă de relativ echilibru al speciilor, beneficiind de toate cuceririle artistice ale etapelor anterioare. La vîrsta fertilă cristalizării personalității — toți sînt născuți în deceniul al V-lea — această generație a asimilat experiența romanului românesc interbelic și contemporan, a cunoscut „noul roman” francez, a trăit în universul românesc al lui Dostoievski, Proust, Joyce, Hemingway, Faulkner, Virginia Woolf, Gabriel Garcia Marquez. Chiar de la debut, cărțile lor sînt mai mature, mai gândite, mai „compuse”. Aceasta nu înseamnă că artistic, sînt, neapărat superioare celorlalte. Constatăm numai că ei pornesc efectiv de la un autentic prag valoric. Reținem, în ordinea aproximativ cronologică a debutului, *Coborînd spre nord-vest și Săptămîni de dragoste* de Vasile Sălăjan, *Anna sau pasărea paradisului* și *Cel iubit* de Radu Mares, *Martorul și Ucenicul vrăjitor* de Gh. Schwartz, *Așteptînd în liniște*, *Viața la o margine de șosea*, *Bate și ție se va deschide* de Mihai Sin, *Clodi Primus* de Constantin Zărnescu, *Sepia* și *Nostalgiile secrete* de Marcel Constantin Runcanu, *Despre purpură, Rug și flacăra*, *Mierea* de Eugen Uricaru, *Victorie clandestină* de Mircea Săndulescu, *Rana statuiilor* de Ioan Dan Nicolescu, *Cădere liberă* de Grigore Zanc, *Derută în paradis* de Grid Modorcea etc.

În procesul eflorescenței prozei naționale între anii 1967—1973, dominantă a rămas orientarea realistă, înțeleasă ca modalitate de transfigurare artistică a contemporaneității. Fenomenul a fost observat: progresul prozei românești de azi „include, ca prim termen al său, realismul, adică profunzime interpretativă și extindere a orizontului românesc, a inițiativelor gnosologice și ontologice”⁷⁾ Romanul realist autohton a experimentat aspecte moderne de reprezentare a societății românești de azi, coborînd mai adinc în istorie, năzuind să ofere imaginea integrală a condiției umane surprinsă la convergența întrebărilor fundamentale, specifice zilelor noastre. Critica literară a menționat de-a lungul anilor interferența dintre real și zonele difuze ale subconștientului, prezența fabulosului folcloric, a mitului etc.

Falsa antiteză dintre romanul rural și proza de inspirație citadină a continuat

⁷⁾ Ion Vlad, *Lecturi constructive*, Editura Cartea Românească, (București, 1975), p. 187.

O zi a genezei

● CUMAR dacă un băietandru de nouă ani nu putea înțelege semnificațiile profunde ale unor evenimente, acuitatea cu care el le trăiește este compensatorie. Cum ar putea, deci, un copil să uite chipul mamei scaldat în lacrimi, aplecat deasupra patului său, cum să uite acele lacrimi ale bucuriei pricinuite de vestea, marea veste adusă în miez de noapte! Noaptea aceea de august, de neuitat, cînd satul copilăriei mele s-a umplut parcă de colindători: se aprindeau luminile, se auzeau pași grăbiți pe uliță, bătaia în ferestre și uși, glasurile șoptite ale oamenilor. Și cite speranțe se legau de faptul pe care îl vesteau ei. Țara întreagă se trezea dintr-un lung coșmar, adevărata ei inimă începea să bată din nou...

Un copil de nouă ani nu auzise, nu avusese cum să audă, nici de Auschwitz, nici de experiențele doctorului Mengele. Cînd auzea însă vocea lui Hitler la radio stînga întotdeauna aparatul. Repulsia de care era cuprins era cit se poate de firească. Un popor întreg simțea același lucru.

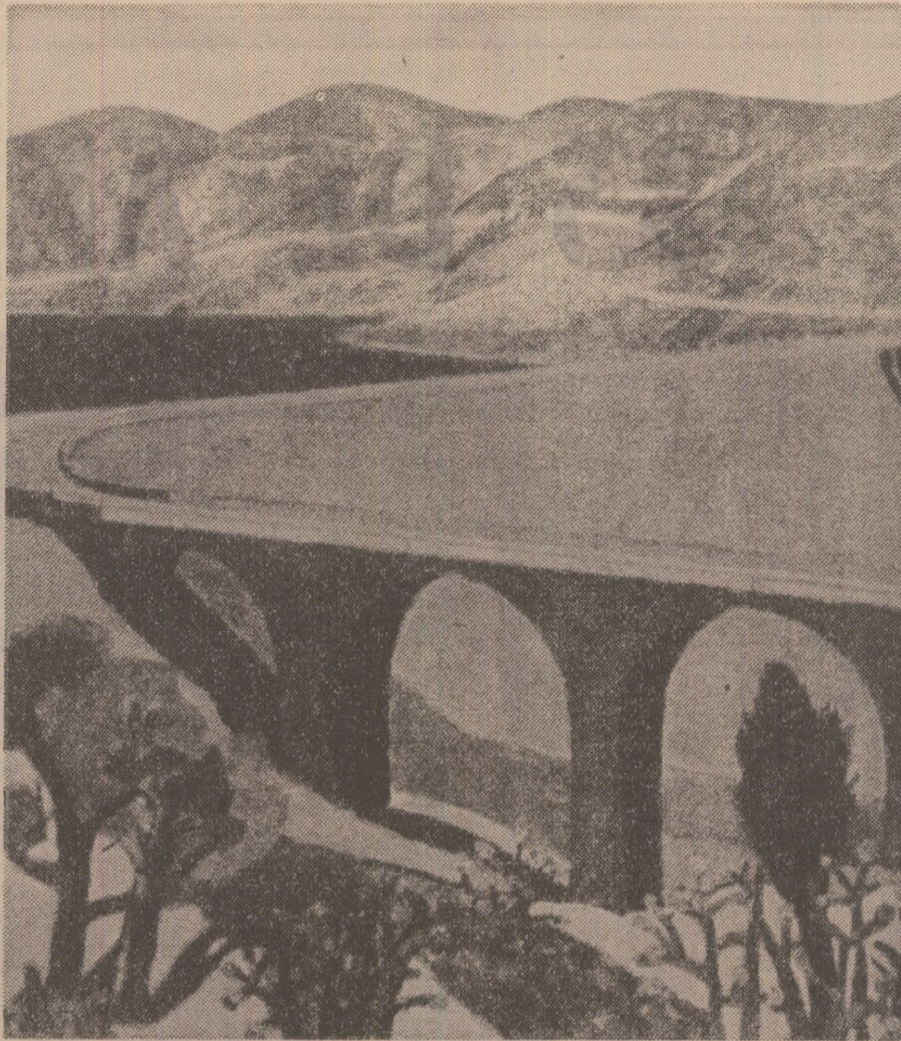
Un popor pregătit să întoarcă armele împotriva adevăratului dușman, conștient

că luptînd împotriva lui Hitler, a fascismului odios, luptă de fapt împotriva a tot ceea ce semnifică hitlerismul: fanatism, isterie, intoleranță, dispreț față de popor, ură față de celelalte popoare și față de libertate. În sfîrșit lumina nu mai era ținută sub obroc, se putea lupta pe față împotriva dușmanului odios.

Și cu toate că războiul continua, cerînd sacrificii și jertfe, 23 August a fost întîmpinat de toată suflarea românească din primul moment ca o sărbătoare a speranței și a păcii. O sărbătoare a victoriei. Dacă există o zi a genezei pentru fiecare națiune, pentru noi, românii, 23 August e o astfel de zi. România de astăzi, țară a noilor împliniri socialiste, își află începuturile în acea de neuitat zi de vară.

23 August e o mare sărbătoare în care poporul nostru s-a regăsit pe sine, printr-un act lucid de asumare a istoriei, printr-o faptă strălucită și de mari consecințe, dînd viață, glas și o expresie durabilă celor mai bune și mai nobile idealuri ale sale de luptă și de speranță neîntreruptă.

Sorin Titel

NICOLAE GROZA : Barajul Hidrocentralei Bic

să dănuie deși, artistic, dicotomia nu mai este posibilă. Viața satului rămîne o temă eternă a literaturii universale, întîlnită în anii noștri la W. Faulkner, la J. Steinbeck, probată de răsunătorul succes în Franța al romanelor „țărănești” semnate de Jean Giono sau de Padre Padrone al lui Gavino Ledda în Italia ș.a. De la *Moromeții* lui Marin Preda la *Șetea* lui Titus Popovici și de la ciclul românesc al lui D. R. Popescu: *O bere pentru calul meu*, *Ploile de dincolo de vreme*, *Împăratul norilor* la *Fetele tăcerii* al lui Augustin Buzura, sau *Suferința urmașilor* de Ion Lăncrănjan, vitalitatea ruralismului nu mai trebuie demonstrată.

În acest ultim sfert de veac este foarte vizibilă o complexă diversificare tematică a prozei românești. Dacă în primul deceniu a surprins îndeosebi neaderența intelectualului în mijlocul societății interbelice sau a demonstrat, estetic, implicațiile filosofice ale imposibilității supraviețuirii a gospodăriei țărănești în condițiile dezvoltării capitalismului autohton, în anii următori, proza a fost preocupată de reflectarea evenimentelor de excepție intervenite în industria și agricultura anilor 1948—1962; s-a întors apoi spre problematica morală, dezbătînd integrarea individului, a intelectualului și a țaranului în primul rînd, în noua existență; s-a arătat interesată, după aceea, de încheitățile unei epoci și s-a îndreptat, cu experiența cîștigată, în direcția introspecției conștiințelor.

CARE sînt astăzi criteriile autenticei diversificări în cîmpul prozei? Este dificil a formula un răspuns definitiv. Încercările de clasificare întreprinse de G. Dimisianu (*Prozatori de azi*, 1970), Ion Vlad (*Romanul românesc contemporan*, 1974), Anton Cosma (*Romanul românesc și problematica omului contemporan*, 1977) au fost formulate cu prudență. Se poate detașa cu relativă autonomie, să zicem, o temă science-fiction, superior ilustrată de Vl. Colin prin *Capcanele timpului*, *Dinții lui Cronos*, Ion Hobana cu *Ultimul vîl*, *Oameni și stele*, Adrian Rogoz, *Omul și năluca*, Victor Kernbach, *Umbra timpului* ș.a. Reținem de asemenea revitalizarea tematicii istorice: O. W. Cisek, R. Theodoru, M. Petrișor, Radu Ciobanu etc., a literaturii pentru tineret: *Cireșarii* de C. Chiriță, *Toate pinzele sus* de Radu Tudoran ș.a. Remarcăm și prezența, pe urmele lui Geo Bogza, a unui viguros reportaj modern, ilustrat de Tr. Coșovei, Ilie Purcaru, Petru Vintilă, Al. I. Ghilia, Paul Anghel, Ioan Grigorescu, Vasile Nicorovici ș.a. Însă nu mai este cu puțință o riguroasă distincție tematică în proza anilor 1967—1973, în genul celei întreprinse de D. Micu în *Romanul românesc contemporan, 1914—1959*. În ce zonă includem *Marele singuratic*, *Fetele tăcerii*, *Păsărilor*? Aceste romane și altele nenumite reflectă în esență o etapă nouă pe care națiunea română o străbate astăzi: amplul proces de omogenizare socială, proces avînd drept corolar, pe plan artistic, constituirea **personalității umane**, a cărei principală modalitate de realizare este munca și conștiința integrare în structurile filosofice, morale și politice contemporane.

Diversitatea de stiluri a prozei contemporane este vizibilă în modalitățile de receptare și reprezentare a existenței în felurite planuri de profunzime, în structurile compoziționale, în particularitățile la nivelul sistemului de semne al dis-

cursului narativ. Semnificativă rămîne coexistența elementelor tradiționale și cele moderne și subordonarea compoziției materiei narative. Spațiul epic a devenit mai mobil, mai suplu. Întîlnim *Moromeții* o reprezentare artistică scenică, subsumată unei viziuni clasice narrative despre lume; în *Risipitorii*, structura poliedrică reflectă asemenea un prisme, simultan sau alternativ, desfășurarea planurilor narative. În *Principele* de Eugen Harbu, o asemenea suprapunere, cu originale procedee stilistice, generează prin ea însăși semnificația raportului trecut-prezent. Alteori timpul subiectiv se împletește cu cel obiectiv: *Alexandra și infernul* de Laurentiu Fulga, *Matei Iliescu* de Radu Petrescu, *Lumea în două zile* de G. Bălăiță; conștiința se îmbină cu ficțiunea: *Am plecat din sat* de Ion Vlasiu, *Un leagăn pierdut* de Sütö András; planul real se întretaie cu visul în romanele lui Mircea Ciobanu, Romulus Guga ș.a. Sînt prozatori care introduc în discursul narativ structuri specifice altor arte. S-a observat, de pildă, că D. R. Popescu utilizează în *Vînătoarea regală* tehnica contrapunctului din muzica preclasică; Marin Preda în *Intrusul*, Augustin Buzura în *Orgolii* folosesc monologul dramatic. Întîlnim apoi romanul analitic străbătut de retrospectie și digresiuni etico-reflexive la Al. Ivăsiuc, N. Breban, M. L. Cristescu, Al. Simion, Paul Georgescu, M. E. Simionescu, romane cu un pronunțat caracter alegoric: *Ingerul a strigat* (Fănu Neagu), *Șatra* (Zaharia Stancu) sau parabolic: *Pentagrama* (Vl. Colin), *Lungă călătorie a prizonierului* (Sorin Titel) ș.a.; romanul comportamentist, evenimential: *Patima* (Mircea Micu), *Apă* (Al. Ivăsiuc), *Viața la o margine de șosea* (Mihai Sin) stă alături de romanul interreferențial, politic și eseistic al Laurentiu Fulga, M. Ciobanu, V. Rebreanu; romanul oniric: *Minciuna* de M. Cojocaru, *Lașii* de Al. Deal se întrepătrund cu tendința de dez-epicizare, în genul aceluia întîlnită la Alain Robbe-Grillet sau Nathalie Sarraute: *Martorul* de M. Ciobanu, *Dejunul pe iarbă* și *Țară îndepărtată* de Sorin Titel, *Insula* de Iulian Neacșu.

Evident, „diversitatea” stilistică nu este sinonimă cu valoarea estetică. Nici procedeele narative, nici structurile compoziționale moderne nu imprimă prozei dimensiuni artistice superioare. Validitatea oricărei modalități tehnice se devaluie exclusiv în contextul structurilor narative. Exemplul literaturii naționale și străine demonstrează elocvent că diversitatea de stiluri este determinată de întoarcerea prozei spre problematica vital umană. Conștiința apartenenței la un timp universal și la un spațiu național specific constituie condiția indispensabilă a diversificării adevărate: „Ceea ce conferă originalitatea unui roman, afirma în 1937 G. Călinescu, nu este metoda, ci realismul fundamental. Sînt oameni care văd și alții care nu văd. Pentru cei din urmă orice metodă nu duce la nimic. Există un dar misterios (care nu-l totuși imposibil să se reverse asupra cui a făcut îndelungul exercițiu) de a intra în înțelesul realului, adică de a descoperi ideea ce definește lumea fenomenală, de a face inteligibilă și vie aparența incoerentă pentru alții, într-un cuvînt de a crea ficțiune stabilă, care să incifreze experiența. Acest dar este bunul suprem”.

Ion Bălu

35 DE ANI DE LA ELIBERAREA

1 Mai 1939

IN FIECARE an, poporul român sărbătorește la 23 August un eveniment crucial din istoria României — revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă. Poporul român s-a dezvoltat de-a lungul mileniilor, unicul spațiu carpato-danubiano-pontic. El și-a făcut o civilizație proprie, și-a adus contribuția la cultura și știința mondială. Întreaga istorie a poporului român este jalonată de lupta pentru apărarea pământului străbun, pentru libertate socială, pentru realizarea statului unitar suveran și independent.

Aceste idealuri, care au însuflețit lupta poporului nostru de-a lungul timpului, și-au găsit împlinirea prin marile sale acte de voință din secolul al XIX-lea și primele decenii ale secolului al XX-lea. Așa a fost în 1859 când poporul a hotărât unirea Munteniei cu Moldova, punându-se bazele statului român modern. În 1877 când a fost proclamată independența României față de Imperiul Otoman, în 1918, când prin voința poporului s-a făcut statul național unitar — România.

Ansamblul de reforme sociale, economice și politice care s-au înfăptuit în primele ani postbelici au produs în societatea românească profunde mutații. În viața politică a țării, începând din mai 1921, s-a înscris ca principală forță politică Partidul Comunist Român, continuator al vechii mișcări socialiste, al partidului clasei muncitoare creat în 1893. Totodată România se afirmă pe arena internațională ca un stat angajat în apărarea păcii, pentru promovarea unor relații de echitate între state.

În anii premergători celui de-al doilea război mondial, în Europa și în lume s-a creat o stare de tensiune, ca urmare a actelor de agresiune, a încălcării independenței și suveranității unor popoare de către statele fasciste, revizioniste.

De la început, forțele revoluționare, democratice și progresiste din România, inclusiv unele cercuri guvernamentale au relevat gravitatea pericolului fascist. Se detașează, prin semnificația lor internă și internațională, luptele minerilor din 1929, grevele muncitorilor petroliferi și cefești din 1933, acțiunile antifasciste din 1936, marea demonstrație antifascistă și antirăzboinică de la 1 Mai 1939.

Concilierea, cedarea în fața hitlerismului, lipsa de fermitate și unitate a statelor europene și a altor state împotriva agresiunii și, în ultimă instanță, pactizarea și alianța unora cu Germania nazistă, a deschis calea declinării celei de a doua mari conflagrații mondiale. În anii 1938—1940 ca urmare a acestei politici, a rușii echilibrului statornic după primul război mondial, România s-a găsit izolată pe plan internațional, ceea ce a ușurat ciuntirea ei teritorială. La 30 august 1940, sub presiunea Germaniei hitleriste și Italiei fasciste, este impus odiosul dictat de la Viena, prin care partea de nord-vest a Transilvaniei a fost smulșă din trupul României și predată Ungariei horthyste.

În condițiile crizei politice generată de cedările teritoriale, la 6 septembrie 1940 a avut loc instaurarea dictaturii militare fasciste și pătrunderea, la scurt timp, a

trupelor germane în România. În cele patru luni de guvernare, „Garda de fier”, organizație fascistă, și-a continuat existența odioasă începută prin omorirea primilor miniștri I.G. Duca, în 1933 și a lui Armand Călinescu în 1939, ridicând la rang de politică de stat crima și jaful. În aceleași zile au fost asasinați marele istoric Nicolae Iorga și profesorul universitar Virgil Madgearu. De gloanțele fascistilor au căzut militanții comuniști Constantin David, Ocskó Tereza și mulți alții.

Sub presiunea evenimentelor internaționale, generalul Ion Antonescu, schimbând cursul politicii externe a României, la 23 noiembrie 1940 a aderat la Pactul tripartit, iar la 22 iunie 1941, împotriva voinței poporului român, a împins țara alături de Germania hitleristă în războiul contra Uniunii Sovietice. Perioada dictaturii militar-fasciste și a războiului dus alături de Germania hitleristă constituie ani dintre cei mai grei din istoria modernă a patriei noastre. În acești ani trupele hitleriste prezente în țară au acționat ca trupe de ocupație.

Consecințele negative ale politicii guvernului Antonescu au fost resimțite, în primul rând, de masele populare. În același timp au suferit prejudicii interesele unor grupări burgheze, ale altor grupări sociale largi, au fost afectate grav interesele vitale ale întregului popor român. „Toate acestea, arăta tovarășul Nicolae Ceausescu, au generat un puternic val de nemulțumire generală împotriva guvernului Antonescu și a hitlerismului. Se cristaliza tot mai puternic în conștiința maselor populare necesitatea imperioasă a ridicării la luptă pentru oprirea cursului evenimentelor istorice în care fusese antrenată România, împotriva adevăratului vrăjmaș al intereselor naționale — Germania fascistă”.

Apărător al intereselor vitale, generale ale întregului popor, exponent fidel al sentimentelor patriotice ale maselor populare, în aceste momente de grea cumpănă pentru poporul nostru, Partidul Comunist Român s-a ridicat cu toate forțele la luptă împotriva dictaturii militar-fasciste, a dominației Germaniei naziste, organizând mișcarea de rezistență, lupta pentru sabotarea mașinii de război și alungarea trupelor germane din țară, pentru răsturnarea guvernului Antonescu, pentru alăturarea României la coaliția antihitleristă și eliberarea țării de sub dominația fascistă.

Obiectivele mișcării de rezistență din România au reflectat aspirațiile fundamentale ale poporului în lupta pentru restabilirea și consolidarea independenței și suveranității naționale, pentru progres social. În Platforma C.C. al P.C.R. din 6 septembrie 1941 se arată: „P.C.R. propune lupta comună a tuturor partidelor, grupărilor, persoanelor politice și a tuturor patrioților români pentru realizarea Frontului Unic Național al poporului român, contra ocupanților hitleristi, pentru cucerirea cerințelor din Platformă care sint cerințele cele mai arzătoare și comune ale poporului român”. Catalizatorul alianțelor antifasciste trebuia să-l constituie unitatea de acțiune a clasei muncitoare: „Fără unitatea clasei muncitoare nu se poate organiza cu succes nici unitatea de luptă pentru dezrobirea națională a poporului român”.

Dezideratele de ordin național au constituit programul de luptă al Frontului

Unic Național propus de P.C.R. tuturor partidelor, grupărilor și personalităților politice nefasciste, tuturor forțelor patriotice, pentru organizarea luptei de eliberare a țării. Partidul Comunist Român a acționat cu toată fermitatea pentru unirea tuturor forțelor patriotice naționale; datorită acestei activități s-a realizat o largă coaliție a tuturor celor care se pronunțau, într-o formă sau alta, pentru răsturnarea dictaturii fasciste, ieșirea din războiul antisovietic și alăturarea la coaliția antihitleristă.

O puternică stare de spirit antihitleristă s-a dezvoltat în rindurile clasei muncitoare, țărânilor, intelectualității, armatei, a întregului popor român. Cu riscul libertății și vieții, patrioții, antifasciștii, au organizat acțiuni de distrugere a mașinii de război fasciste, prin acte de sabotaj, au incendiat depozite de armament, s-au opus rechizițiilor și concentrărilor. Formele de luptă și acțiunile de împotrivire față de dictatura antonesciană au fost variate. Așa au fost acțiunile de protest la Direcția Atelierelelor C.F.R. Grivița și greva muncitorilor de la mina Mursariu, județul Hunedoara, în noiembrie 1941, grevele muncitorilor de la Șantierul conductei de petrol Constanța—Cernavodă, Fabrica de sticlă din Tomești, județul Suceava, a celor 900 de muncitoare de la fabrica „Arădana”, județul Arad, toate desfășurate în mai 1942, rezistența pasivă a celor peste 500 de muncitori de la fabrica de sirmă Boszák din Timișoara, în iunie 1942, sau sabotajele săvârșite la sfârșitul anului 1942, dintre care ziarul „România liberă” consemna aruncarea în aer a Fabricii de armament Avrig, explozia în gara Ploiești-Triaș a mai multor vagoane de armament, deraierea unui tren cu soldați hitleristi pe linia București—Constanța, incendierea unor sonde în regiunea petroliferă Prahova și Dimbovița. Cu deosebită frecvență s-au manifestat nemulțumirile și acțiunile de luptă ale țărânilor. În anul 1942, țărâni din împrejurimile Curticiumului, județul Arad, au atacat trenurile germane destinate frontului, demonstrația celor circa 300 de femei, soții ale mobilizaților de lângă Roșiori de Vede care au cerut încetarea războiului, alimente și lemne, nemulțumirile țărânilor din regiunile Făgăraș și Sibiu sau refuzul țărânilor de la Polovragi de a se supune mobilizării. O mare intensitate au avut acțiunile de luptă împotriva unităților hitleriste cum au fost: distrugerea barăcilor unităților de la Fețești—Cernavodă, sau de la Alexeni și Țigănești, județul Prahova.

Starea de nemulțumire și manifestare a spiritului antihitlerist s-a resimțit în rindurile armatei. Aceasta a fost exprimată și în acțiunile de protest ale concentrărilor care au luat proporții în iarna anului 1943 și primăvara anului 1944, precum și manifestațiile defetiste din Grupul 3 cercetare, grupul 18 Vinători de Munte (Divizia a 18-a) sau Divizionul 4 obuziere din aprilie-mai 1944 ș.a.

Înțelegând gravitatea situației prin care trecea țara, cei mai străluciți reprezentanți ai intelectualității române, patrioți luminați, oameni de știință, scriitori, artiști, medici, profesori universitari și secundari, publiciști, au protestat împotriva războiului și a ocupației germane, s-au pronunțat pentru ruperea alianței cu Germania și orientarea țării pe calca dezvoltării libere, democratice și progresiste.

Însufleții de profunde sentimente patriotice, intelectualii au activat în organizații și asociații cu un caracter net antihitlerist ca: Uniunea Patrioților, Apărarea Patriotică, MADOSZ, Asociația Refugiaților și Expulzaților din Ardealul de Nord, Pro-Transilvania, Ardealul, Cercul Juridic Transilvania etc., manifestându-și împotrivirea față de politica regimului antonescian de subordonare a intereselor poporului român Reichului hitlerist, de continuare a războiului împotriva Națiunilor Unite. În scrisori, memorii și proteste, adresate guvernului Antonescu, în pamflete și articole publicate în presa vremii, oameni de știință și cultură au dat glas înaltului patriotism, s-au ridicat în apărarea științei și culturii, a idealurilor umaniste, au condamnat ororile hitlerismului și ale războiului.

ÎN SPIRITUL politicii sale de front patriotic antihitlerist P.C.R. creează în acei ani cadrul organizatoric necesar pentru ralierea și a cercurilor de intelectuali antifasciști la eforturile comune ale poporului român în lupta purtată pentru salvarea țării și a sale naționale. La sfârșitul anului 1942 a fost creată, din inițiativa P.C.R., Uniunea Patrioților, în conducerea căreia s-au aflat: Mihail Ralea, Petre Constantinescu Iași, prof. Ionescu-Sisești, prof. C.I. Păhoș, D. Bagdasar, Stanciu Stoian, prof. Tudor Ionescu, prof. Gh. Vlădescu-Răcoasa. În manifestul constitutiv al Uniunii Patrioților, argumentându-se necesitatea înființării sale se arată: „Făcându-ne ecoul revoltei îndreptățite a patrioților cinstiți și dezinteresați, am luat inițiativa și am constituit Uniunea Patrioților, care va fi organizația de însuflețire a luptei pentru apărarea existenței noastre naționale”. De asemenea, Manifestul constitutiv definea scopul și caracterul organizației: „Uniunea Patrioților nu este și nu vrea să fie un partid politic, ci este gruparea patrioților sinceri și gata de acțiune și luptă chiar cu prețul vieții lor, contra dușmanului comun, atît din afară cît și dinlăuntru. Ea slujește și reprezintă numai interesele naționale ale întregului popor”.

Numeroși scriitorii și publiciștii patrioți, printre care Gheorghe Dinu, Alexandru Graur, George Macovescu, George Ivascu, Grigore Preoteasa, Gh. Vlădescu-Răcoasa, Petre Iosif, Ilie Zaharia, Mircea Bălănescu ș.a., au lucrat în colectivele ilegale de redacție a ziarului patriotic „România liberă”, al cărui prim număr a apărut la 28 ianuarie 1943, ca orran ilegal al Uniunii Patrioților, printre colaboratorii numărîndu-se, în anul 1944, G. Călinescu, Costin Murgescu ș.a.

ÎNROLATA în mișcarea de rezistență a poporului român, intelectualitatea progresistă recurge la o diversitate de forme de protest, dintre care publicistica, într-o formă mai mult sau mai puțin deghețată, a fost folosită în slujba popularizării culturii progresiste, a combaterii ideologiei fasciste și rasiste. În acest sens au fost editate unele reviste speciale sub egida unor militanți antihitleristi, sau mulți scriitori și publiciști au folosit coloanele unor ziare oficiale pentru a informa opinia publică despre mersul real al fronturilor și prăbușirea iminentă a coaliției hitleriste. Cu sprijinul și sub îndrumarea unor profesori universitari, în decembrie 1941 a apărut la București revista de cultură socială „Gîndul nostru”, în coloanele căreia era publicată o bogată eseistică în spiritul tradițiilor democratice și umaniste ale culturii românești: „Orice cultură — scria M. Ralea — valorează prin tipul de umanism pe care-l creează. În adevăr, ceea ce a decăzut mai ales în ultimele decenii în Europa e mai ales umanismul sub toate formele lui. Valoarea omului a decăzut aproape de anulare. Viața, demnitatea, persoana s-au topit sub atacul a nenumărate forțe adversare. Revoluțiile, războaiele, crizele economice au avut alte preocupări mai urgente decît să prețuiască problemele omenești. Doctrinile au făcut și ele tot ce au putut în această privință”.

Scriitorul I. Agărbiceanu, în condițiile cînd marile puteri fasciste și militariste desfășurau o politică de subjugare și de desființare a unor țări și popoare, susținea în ziarul „Luceafărul”, în octombrie 1943, dreptul la libertate și existență pentru toate națiunile, invocînd argumentele experienței istorice: „Un neam nu este o creație artificială, ci un produs miraculos al vieții, al naturii, a tot ce există în lume. Nimeni nu poate crea pe cale artificială un popor sau o limbă... Ca tot ce iasă viu din mina naturii, și neamurile lumii prezintă o nesfîrșită varietate în înzestrări și însușiri, care toate năzuiesc spre o ținută finală: aceea de a realiza potențialul din aceste înzestrări, de a-și da lumii floarea și roada întreagă, pentru desăvîrșirea lor ca unități ale omenirii și aducerea aportului de care sint capabile în folosul și desăvîrșirea tuturor. În acest înțeles nu va exista niciodată o omenire nealcatuită din neamuri, din națiuni diferite, cum nu se va putea reduce

ARE

tot neamul pomilor roditori numai la măr sau numai la păr, afară de cazul că toți ceilalți pomi fructiferi, produse ale naturii, vor fi extirpați prin secure“.

Viziunea de ansamblu asupra publicisticii românești, ca și a cărților apărute în acești ani, arată nu numai amploarea dar și activitatea în care se manifesta starea de spirit a intelectualității noastre, odată cu demonstrarea pregnantă a capacității ei creatoare, a multiplicității de afirmare a prezentei și rezistenței patriotice. În acest context, celebrul pamflet **Baroane**, — reflectare caricaturală a ambasadorului Reichului nazist în România — se înscrie ca o expresie simptomatică pentru poziția militantă a marelui poet Tudor Arghezi, care nu întâmplător și-a îndreptat reflectorul tocmai asupra acestui personaj: „Ce semeț erai odinioară, dragul meu, de n-ai mai fi fost!... Începi să tremuri acum, căzătură. Așa s-a întâmplat cu toți cîți au umblat să-mi fure binele ce mi l-a dat Dumnezeu. Te-ai cam subțiat și invinetit. Obrazul ți-a intrat în gură, gu'erul ți-a cărut pe git ca un cerc de puțină uscată. Dacă te mai usuci nițel, o să-ți adune doagele de pe jos“.

Activitatea formelor de manifestare a mișcării de rezistență din acei ani, ocupa un loc aparte informarea opiniei publice românești prin coloanele ziare, în care prin reportaje și articole provenite din condeiul unor scriitori patrioți într-un limbaj esopic, dar lesne de descifrat, se relata despre mersul adevărat al evenimentelor pe fronturi și se exprima convingerea fermă în victoria coaliției antihitleriste asupra fascismului.

În articolul **Legenda șahului** Mihail Sadoveanu avertiza, într-o formă metaforică, asupra răspunderii istorice a celor conducători de state, care necoțind voința și dreptul de libertate al popoarelor, angrenează omenirea în mari conflagrații, cu urmări dezastruoase pentru civilizația materială și spirituală universală.

INSEMNATA contribuție a Partidului Comunist Român în mișcarea de rezistență s-a concretizat prin acțiunile desfășurate pentru unirea tuturor forțelor politice antifasciste, prin realizarea în 1943 a **Frontului Patriotic Antihitlerist**, care cuprindea, alături de Partidul Comunist: Uniunea Patrioților, Frontul Plugarilor, Partidul Socialist-Tărănesc, Uniunea oamenilor muncii maghiari din România (MADOSZ), organizații locale ale Partidului Social-Democrat. Totodată, Partidul Comunist a desfășurat o largă activitate pentru realizarea unității clasei muncitoare, a tuturor forțelor muncitorești, ca nucleu al frontului democratic, patriotic și antifascist, ce avea să asigure victoria revoluției de eliberare națională și socială din august 1944.

În dezvoltarea ei, mișcarea de rezistență antifascistă din România a cunoscut o linie ascendentă, atît ca forme de manifestare a luptei cit și a cuprinderii tuturor forțelor social-politice nefasciste și antihitleriste, de la clasa muncitoare, tărâme, intelectualitate pînă la cercurile palatului, generali și ofițeri superiori ai armatei, reprezentanți ai partidelor burgheze. Astfel, în aprilie 1944 s-a realizat unitatea de acțiune a clasei muncitoare prin încheierea **Frontului unic** între Partidul Comunist Român și Partidul Social-Democrat.

Pe o platformă politică de luptă comună ce avea la bază salvagardarea intereselor

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în noiembrie 1944

lor țării, Partidul Comunist a stabilit încă în 1943 contacte și legături cu cercurile palatului regal, liderii partidelor burgheze, comandanții ai armatei. În noaptea de 13/14 iunie 1944 a avut loc în București o consfătuire la care au luat parte reprezentanții P.C.R., ai palatului și armatei. După îndelungi dezbateri, au fost acceptate punctul de vedere și planul P.C.R. de răsturnare prin forță a diktaturii antonesciene.

În aceeași lună s-a creat **Blocul Național-Democratic** ce cuprindea Partidul Comunist Român, Partidul Social-Democrat și principalele partide burgheze: Partidul Național-Tărănesc și Partidul Național Liberal. Toate aceste înțelegeri, alianțe au constituit cadrul organizatoric al consensului național care a stat la baza luptei de eliberare a poporului român de sub dominația fascistă.

Creșterea mișcării de rezistență a poporului român, evoluția situației de pe fronturi, succesele coaliției antihitleriste au determinat noi luări de poziții din partea muncitorilor, țărănilor, a intelectualilor români, care, exprimîndu-și convingerea în victoria finală asupra fascismului, militau pentru ieșirea României din războiul hitlerist și pentru alăturarea ei Națiunilor Unite în vederea eliberării țării de sub dominația fascistă. În intervalul aprilie-august 1944 au fost adresate o serie de memorii mareșalului Antonescu.

Astfel, în memoriul din aprilie 1944 cei 66 de semnatari, profesori universitari și academicieni, cu conștiința înaltei responsabilități pentru destinele patriei, cereau luarea de măsuri imediate pentru evitarea unui dezastru național: „În clipa în care un cumplic dezastru amenință ființa neamului nostru, noi, membri ai Acade-

miei Române și profesori ai Universităților din București, Iași și Cluj... am hotărît să vă adresăm apelul de față. În actualele împrejurări, tăcerea noastră ar însemna o crimă. Avem datoria să rostim răspicat gîndul nostru cinstit... Interesele vitale ale statului și poporului nostru cer imediată încetare a războiului, oricare ar fi greutățile acestui pas. Sacrificiile pe care România ar trebui să le facă vor fi incomparabil mai mici și mai puțin dureroase decît continuarea războiului“. Printre semnatari erau: D. Danielopolu, Dan Theodorescu, N. Gh. Lupu, Grigore T. Popa, C.I. Parhon, Fr. Reiner, Al. Rosetti, Mihai Ralea, Eugen Herovanu, Simion Stoilov, Gheorghe Vrâncănu, Istrate Micescu, Radu Cernătescu, N. Profiriu, A. Claudian, Dan Bădărău, Andrei Oțetea, C. Balmuş, Gh. Zane, Șerban Țițeica, Constantin Daicoviciu, E. Petrovici, C. Moțaș, Al. Myller, dr. D. Bagdasar, D. Pooovici, D. D. Gerota, M. Neculce ș.a.

Referindu-se la memoriul din aprilie 1944 ziarul „România liberă“ consemna: „Zeci de profesori de la București, Iași și Cluj (Sibiu), au semnat acest document. Tot ce este mai însemnat în viața culturală a țării — savanți de renume mondial, profesori cu mare autoritate morală și intelectuală în rîndurile studenției — s-au unit în această manifestare... Prin glasul curajos al profesorilor universitari, vorbește întreg poporul românesc“. În același spirit au fost redactate și memoriile din iunie și 4 august 1944.

Aceste manifestări ale personalităților vieții științifice și culturale, ale vieții politice românești, se inscriau organic în activitatea largă a Frontului Patriotic Antihitlerist, inițiat, organizat și condus de P.C.R. **Apelul Comitetului Frontului Patriotic Antihitlerist** din iulie 1944 chema poporul român la luptă hotărîtă pentru salvarea patriei prin răsturnarea guvernului Antonescu, ruperea alianței cu Germania și alungarea trupelor hitleriste din țară: „Se impune ca toate categoriile de cetățeni, de la vîldică pînă la opincă, țărani și muncitori, mici meseriași, comercianți, funcționari și intelectuali, soldați și ofițeri, tot cei ce simt și gîndesc româneste, să se unească — căci unirea face puterea — și să se încadreze în lupta activă, patriotică, națională, de salvare a patriei. Războiul nu încetează singur, el trebuie oprit! Pacea trebuie cucerită prin lupta activă a întregului popor“.

IN ANII 1940—1944 militanți din rîndurile poporului român s-au înrolat în lupta eroică împotriva fascismului în mișcarea de partizani, a rezistenței din Uniunea Sovietică, Cehoslovacia, Iugoslavia, Franța, Belgia și alte țări.

În anii 1941—1944, unii militari români de pe front și din zona frontului, aflați sub influența stării de spirit antihitleriste din țară, au trecut de partea partizanilor sovietici, devenind ei înșiși partizani. Numărul lor s-a ridicat la peste 200 de luptători. Pentru curajul și vitejia de care au dat dovadă numeroși partizani români între care: Mihai Mihăilescu, Lazăr Gheorghe, Toma Apostol, Gheorghe Marinescu au fost decorați de Prezidiul Sovietului Suprem al U.R.S.S. cu ordine și medalii. Pe teritoriul și cu sprijinul Uniunii Sovietice, din rîndurile prizonierilor români, cu orientare antifascistă, s-a constituit **Divizia de voluntari „Tudor Vladimirescu“** care s-a acoperit de glorie în războiul antihitlerist.

Alți cetățeni români au participat la lupta de partizani împotriva ocupanților hitleristi și a aliaților lor horthyști pe teritoriul Slovaciei, în cadrul grupurilor de partizani „Krasnov“, „Sanok“ sau în Ucraina Subcarpatică. Pentru fapte de arme au fost distinși cu medalia „Partizan al războiului pentru Apărarea Patriei“: Mihai Rău, Petre Negru, Radu Iancu, iar alții au primit ordine ale Republicii Socialiste Cehoslovace.

În Iugoslavia în anii 1941—1945 au luat parte la lupta de eliberare de sub ocupația hitleristă peste 1.000 de cetățeni români, din care peste 500 s-au înrolat în unitățile armatei de eliberare. Pe cîmpurile de luptă mulți și-au pierdut viața sau au fost răniți.

În Franța alături de alți antifasciști străini, la lupta de eliberare a poporului francez și-au adus contribuția circa 14.000 de emigranți români aflați la începutul războiului pe teritoriul Franței. Ei proveneau din muncitori și meseriași, negustori, tineri aflați la studii și diverse categorii de intelectuali sosiți în Franța la specializare. Din februarie 1939, pe teritoriul Franței se aflau cadre politice și combatanți antifasciști — voșuntari din Brigăzile Internaționale din Spania, internati în lagăre de concentrare. La izbucnirea războiului, în septembrie 1939, 2.000 de voluntari români s-au înrolat în armata franceză contra fascismului, luptînd pînă în iunie 1940. La încheierea armistițiului, după armistițiu și în perioada ocupației un număr mare de patrioți români s-au înrolat în mișcarea de rezistență împotriva cotoșitorilor.

În toamna anului 1943, la Paris a luat naștere **Frontul național român**, grupînd elementele democratice românești care luptau pe teritoriul Franței. Președinte al Frontului național român a fost marele om de știință Traian Vuia. Începînd din octombrie 1943, **Frontul național român** a editat și ziarul ilegal în limba română și franceză „La Roumanie Libre“ — „România liberă“. În numărul din noiembrie 1943, ziarul preciza că Frontul național român era „o mișcare de masă, din care fac parte patrioții români provenind din toate păturile sociale și de toate credințele politice. El cristalizează opinia și tendințele poporului nostru în lupta pentru eliberarea României de sub dominația și influența germană“. Iar în Programul de acțiune și îndrumare al Frontului se arată: „Poporul român, cei ce minujesc coasa și ciocanul, cei ce exprimă adevărata gîndire românească, toti cei care suferă alături de popoarele care luptă împotriva agresorului german“. În rîndurile luptătorilor români din Franța s-au distins: Olga Bancic, Nicolae Cristea, Francisc Wolf-Bocșor, Iosif Clisci. În rîndurile celor care au sprijinit această luptă eroică s-au aflat și remarcabili oameni de cultură și artă ca: Tristan Tzara, Ilarie Voronca, B. Fundoianu, Elena Văcărescu, Martha Bibescu, Constantin Brăncuși și alții.

În Belgia în anii 1940—1944 s-au aflat în mișcarea de rezistență numeroși muncitori, intelectuali care au întreprins o serie de acte de sabotaj, au organizat greve, acțiuni de rezistență.

În anii 1942—1945 mai mulți români au activat în China pe frontul de luptă contra japonezilor.

Ion Ardeleanu

(Continuare în pagina 14)

Prizonieri hitleristi în București

Originalitatea politicii P. C. R. de înfăptuire a revoluției în țara noastră

Tovarășul Nicolae Ceaușescu la mitingul din Piața Universității, 30 august 1944

PROCESUL revoluționar din țara noastră inaugurat la 23 August 1944 care marchează, după cum se știe, cea mai profundă răscruce în istoria societății românești, a schimbat radical fundamentele sale economice și social-politice, direcția dezvoltării sale. Departe de a fi un proces spontan, el constituie obiectivarea politicii P.C.R., materializarea practică a strategiei sale, pe baza acțiunii principalelor clase și păături sociale din țara noastră.

Prin caracterul ei profund adecvat realității istorice a României, adică prin surprinderea problemelor ei nodale și a modalităților lor de rezolvare, prin stabilirea telurilor și alegerea mijloacelor, politica partidului și-a dovedit eficiența sa socială, capacitatea ei de a însuși forțele sociale innoitoare ale societății, valențele sale transformatoare. Exprimând într-o unică textură particularitățile epocii cu cele individuale-naționale, politica partidului a determinat prioritățile procesului, succesiunea lor, orientarea lui în așa fel încât să asigure realizarea treptată a sarcinilor sale specifice naționale, dar și a celor generale, expresia direcției socialiste a istoriei contemporane.

Determinarea fizionomiei etapei inițiale a procesului revoluționar, a sarcinilor sale caracteristice reprezintă o primă notă a originalității politicii partidului care a pregătit victoria procesului revoluționar. În acest sens trebuie menționat faptul că sub imperiul schimbărilor interne și internaționale ale societății românești ce intervin la sfârșitul deceniului al IV-lea — în deosebi ca urmare a fascizării și instaurării dictaturii fasciste, a ocupării României de către trupele hitleriste și împingerii țării în războiul hitlerist — se modifică substanțial strategia revoluționară a partidului, adecvându-se noii situații. Din ansamblul complex al contradicțiilor economice și social-politice, ce făceau ca România să fie ceea ce se numește o verigă slabă a sistemului mondial capitalist, pe primul plan se distanțează în această perioadă necesitatea rezolvării contradicțiilor dintre clasele și păăturile sociale cu interese naționale și Germania hitleristă, dintre grupurile sociale menționate și dictatura militaro-fascistă. Aceste contradicții exprimau profunda primejdie națională pe care o traversa România, legătura indisolubilă dintre recucerirea independenței și integrității naționale și lichidarea izvoarelor sociale interne care au alimentat pericolul acut cu care era confruntată țara. De aceea obiectivele primordiale ale procesului revoluționar au fost stabilite de partid ca fiind acelea cu caracter național și democratic. Ele au fost exprimate de partidul comunist chiar din primele documente programatice ale perioadei, începând cu septembrie 1941, constând, după cum se știe, în: doborârea dictaturii militaro-fasciste, ieșirea din războiul antisovietic și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste, înlăturarea consecințelor dictaturii de la Viena, instaurarea unui guvern democratic și restaurarea drepturilor civice și democratice, lichidarea legislației fasciste. De înlăturarea acestor obiective devinde în mod invariabil trecerea la rezolvarea treptată a celorlalte contradicții economice și social-politice, rezolvarea celorlalte probleme nodale ale dezvoltării României.

În funcție de noile priorități naționale și democratice ale procesului revoluționar, partidul comunist a elaborat și o nouă strategie a alianțelor. Ea poate fi caracterizată în mod sintetic ca fiind o politică de largă colaborare cu toate forțele sociale și politice cu interese antifasciste și naționale, o politică de largă unitate națională

și democratică, vizând izolarea grupului guvernamental fascist, în vederea înlăturării lui. Această politică s-a materializat în condițiile țării noastre printr-o diversitate de acorduri încheiate de partid, cu alte grupuri politice, la sfârșitul anului 1942. Un rol central în această direcție l-a îndeplinit încheierea Frontului unic muncitoresc, care a permis manifestarea hegemonică a proletariatului în ansamblul procesului.

ONOTĂ de profundă originalitate a strategiei partidului de închegare a unei largi colaborări antifasciste a reprezentat-o utilizarea contradicțiilor din interiorul claselor dominante, dintre diversele ei grupuri și instituții. Într-adevăr, odată cu acumularea înfringerilor suferite de armatele fasciste în evoluția războiului, a agravării consecințelor acestora în societatea românească, cu conturarea în a doua jumătate a anului 1943 a crizei regimului fascist, se fac simțite manifestări ale contradicțiilor dintre grupurile conducătoare ale partidelor claselor dominante și grupul guvernamental antonescian ce exercita puterea de stat, dintre monarhie și același grup. Evaluarea corectă a acestor contradicții de către partidul comunist și folosirea lor adecvată a ușurat colaborarea lui cu toate acele grupuri și instituții ale claselor dominante interesate, dintr-o diversitate de cauze, în a se debarasa de dictatura militaro-fascistă. Aceasta a adăncit izolarea grupului antonescian și a facilitat înlăturarea lui ulterioară.

Conturarea premiselor politice favorabile, interne și internaționale, ofensiva Armatei Sovietice pe frontul Iași-Chișinău, au determinat trecerea la acțiune în vederea realizării planului insurrecțional pentru care a optat cu deplină îndreptățire

partidul comunist. Un regim politic precum cel fascist bazat pe represiunea teroristă și pe forța armatei hitleriste nu putea fi înlocuit decît prin mijloace ale forței armate.

Elementul inedit al situației l-a constituit contopirea într-un singur act a răsturnării regimului antonescian și a ieșirii României din războiul antisovietic, întoarcerea armelor de partea coaliției de state antifasciste. De aici a rezultat acea particularitate specifică a revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă din țara noastră, că armata română, în întregul ei, a participat la realizarea obiectivelor acesteia. Ea a fost un rezultat al politicii profund originale și naționale promovate de partidul comunist ca premisă a declanșării procesului revoluționar.

EȘTE de remarcant totodată că orientarea partidului spre insurecție, ca mijloc de înlăturare a dictaturii fasciste, avea în vedere și declanșarea forței revoluționare a claselor interesate într-o transformare radicală a societății românești, înlăturarea claselor dominante de a zăgăzui procesul revoluționar. În acest sens insurecția armată națională și antifascistă este începutul revoluției din țara noastră. Referindu-se la acest aspect al problemei, tovarășul Nicolae Ceaușescu relevă că: „Răsturnarea dictaturii militaro-fasciste a marcat o cotitură adîncă în dezvoltarea României, lupta antifascistă, democratică transformîndu-se într-o mișcare socială de o amploare cum nu a mai cunoscut istoria țării și care a deschis calea celor mai profunde schimbări revoluționare, înlăturării idealurilor de libertate și dreptate socială și națională ale poporului român”.

După victoria insurecției armate, politica P.C.R. a urmărit lărgirea breșei revoluționare și trecerea la rezolvarea celorlalte contradicții nodale ale dezvoltării României. Politica partidului urmărea ca printr-o serie de schimbări succesive ale raportului forțelor de clasă, în favoarea forțelor revoluționare, să asigure transformarea caracterului puterii și instaurarea unei noi puteri de stat, democratice și revoluționare, să înlăture vestigiile semi-feudale din agricultură, să determine democratizarea vieții publice, să amorseze refacerea economiei naționale — obiective ce se încadrau toate în caracterul antiimperialist, democratic și antifeudal al primei etape a procesului revoluționar. În acest complex de țeluri schimbarea tipului istoric al puterii de stat, instaurarea unei noi puteri a fost, în concepția partidului, veriga de a cărei realizare depindea dezvoltarea procesului revoluționar în ansamblul său.

PASUL hotărîtor în acest sens a fost determinat de instaurarea, printr-o diversitate de ample confruntări social-politice, a guvernului Petru Groza la 6 martie 1945. Acesta formează o nouă putere de stat, democrat-revoluționară, care va acționa ca principalul instrument al stimulării procesului revoluționar, al schimbării în continuare a raportului de forțe sociale și politice.

O notă de originalitate a rezolvării problemei puterii în România a fost menținerea — și după instituirea noii puteri democrat-revoluționare — a monarhiei, ca instituție politică ce exprima interesele fostelor clase dominante și care a fost utilizată de acestea ca instrument urmînd blocarea procesului transformator. Concluzentă a fost în această ordine de idei ciocnirea dintre guvernul

Groza și monarhie în timpul așa-nu- „greve regale”. Considerarea abolirii monarhiei ca ultimă sarcină a procesului rezolvării problemei puterii a ușurat deșurarea neîntreruptă a procesului revoluționar, scoaterea maselor de sub influența claselor exploataatoare.

Tabloul cuceririi și rezolvării problemei puterii în revoluția din țara noastră buie completat cu o altă trăsătură de interes, aceea a transformării treptate aparatului de stat la nivel central și local, al modificării graduale a structurii funcționalității lui, a compoziției și lității sale social-politice. Forme instituționale anterioare procesului s-au înlocuit cu altele noi într-un angrenaj unitar.

Strategia partidului comunist îndată spre instaurarea și consolidarea puterii democrat-populare a continuat-o pe cea anterioară, tinzînd spre organizarea politică a clasei muncitoare, a țărănimii, a celorlalte categorii de oameni ai muncii, largă lor cooperare și utilizarea pe mai departe a contradicțiilor din rîndul claselor exploataatoare, în vederea izolării cercurilor celor mai servatoare din cadrul acestora.

Astfel, de la o coaliție social-politică includea și grupuri ale burgheziei naționale și o coaliție defavorabilă a claselor și categoriilor sociale de oameni ai muncii adecvată perioadei trecerii la înlăturarea sarcinilor anticapitaliste ale revoluției, la transformarea puterii de stat într-un stat socialist.

OULTIMĂ mențiune pe care o considerăm necesară pentru relevarea originalității politicii revoluționare a partidului este aceea că, în vederea marelui diversitate de forme și mijloace de luptă utilizate pentru atingerea scopurilor variate ale revoluției. Pe sîmbul procesului se poate afirma că fost caracteristică împletirea formelor de luptă, folosită la declanșarea lui, cu pașnice, în cadrul cărora trebuie înțelese și cele parlamentare. După victoria revoluției de eliberare națională și socială antifascistă și antiimperialistă, problema era de a împiedica cele rînd conservatoare și contrarevoluționare de a declanșa un război civil și de a suscita un pretext pentru transformarea țării în teren de confruntare internațională. Noua putere de stat instaurată la 6 martie 1945 a devenit mijlocul cel mai eficient să neutralizeze astfel de tentative a permis, împreună cu izolarea totală a cercurilor politice reacționare ale claselor exploataatoare, ca rezolvarea plină a problemei puterii să se facă exclusiv prin mijloace pașnice.

Studiul atent al elementelor de originalitate din politica partidului de înlăturare a revoluției vădesc profunzimea ei elanată, capacitatea ei de a ține seama de schimbările intervenite în situația ctivă și subiectivă a claselor, de a termina, pe această bază, modificările și eșalonarea obiectivelor, în alegerea mijloacelor. Caracterul național al politicii partidului s-a exprimat, pe de o parte, disponibilitatea ei unică de a reflecta rîndele profunde ale progresului istoric al societății românești, de a rezolva problemele ei nodale și de a satisface revencerile fundamentale ale diferitelor categorii și păături de oameni ai muncii. Pe de altă parte caracterul național al politicii partidului s-a exprimat în constanta adecvare la particularitățile istorice țării, în mobilitatea abordării scopurilor și a relației dintre țeluri și mijloacele realizării lor.

Radu Florian

9 Mai 1945 — sărbătorirea Zilei Victoriei într-o unitate militară, aflată în Cehoslovacia, de către ostașii români, sovietici, slovaci

Valori românești în context internațional

SINT 160 de ani de cind, într-o seară memorabilă, s-a jucat pentru prima oară teatru în limba română la București. Prologul spectacolului era și cel dintîi manifest doctrinar al domeniului. Zicea Iancu Văcărescu: „Cu el curind veți fi vestiți / Prin vesti de parte duse“. S-a întinatol întocmai; nu chiar atît de curind cum visase cărturarul, deoarece primul turneu oficial și de condiție corespunzătoare a avut loc în 1956. Deși cunoscut în afara granițelor încă din veacul trecut, mai ales prin cîțiva dramaturgi și actori, teatrul românesc s-a afirmat plenar în lume, ca artă, abia în ultimul sfert de secol. O afirmare atît de impetuoașă, incît prin piese de-ale noastre montate de alții, spectacole reprezentate de trupe de stat și regizori iscăbind opere scenice în străinătate am acoperit toate continentele. Cele mai prestigioase cărți de referință privitoare la mișcarea teatrului în lume cuprind azi informații despre noi, cele mai importante organizații internaționale de breaslă au în conducerea lor creatori și specialiști români. Succesele românești peste hotare sînt considerabile. Se recunoaște în genere pretutindeni existența unei școli teatrale naționale, a unei mișcări teatrale omogene, a unei culturi teatrale solide.

O etapă superioară a afirmării noastre în lume o constituie sistematizarea unor schimburi cu alte culturi. S-au organizat, în reciprocitate, festivaluri de dramaturgie în țări prietene și ale literaturii acestor țări la noi, s-au periodicizat schimburile de turnee și de regizori între unele instituții, s-au creat burse de studii, s-a asigurat participarea, cu regularitate, a unor trupe românești la reputeate competiții internaționale și ale specialiștilor români la studioase reuniuni internaționale cu calendar stabil. Sînt semne că regizori români de autoritate au produs, în străinătate, benefice mutații în activitatea unor trupe, au îmbogățit registrul de idei al altor mișcări teatrale, au desfășurat activități pedagogice rezonante. Declarația făcută unui grup de critici din douăzeci de țări — între care mă aflu — de către ministrul canadian al culturii, considerațiile criticilor australieni, opiniile unor factori de răspundere din Statele Unite ale Americii despre contribuția de personalitate a lui Liviu Ciulea la dezvoltarea gândirii teatrale din țările respective sînt, în acest sens, simptomatice. Opinii asemănătoare am ascultat și citit și despre prezența lui Lucian Pintilie în Franța, a lui Dinu Cernescu în Olanda și Danemarca, a lui Horea Popescu în Japonia, a Sandei Manu în Republica Democrată Germană — și despre alții. Teatrul pentru copii din mai multe țări europene, africane, asiatice recunoaște în bucureșteanul „Tăndărică“ un ctitor și, în unii din artiștii săi, îndrumători decisivi.

Rămîne totuși mereu în discuție prezența literaturii noastre dramatice pe alte scene. Cine traduce în limbi străine piesele românești? Cine le trimite peste hotare și cui? Cine informează oficiile documentare specializate, societățile străine de autori și traducători, marile publicații bibliografice internaționale despre ceea ce e nou în dramaturgia noastră? Aceste activități sînt, în momentul de față, cîm publicăm și jucăm cum cincizeci de piese noi pe an, parcă mai sumare și mai aleatorii decît atunci cînd numărăm mult mai puține și mai paupere producții originale într-o stagiune. Cum interesul altora pentru ceea ce avem în materie dramaturgică e mult mai pronunțat ca în trecut, firesc ar fi să găsim modalități superioare de a-l satisface.

Cultura socialista are în teatrul românesc modern un admirabil ambasador. Teatrul Național se pregătește, în aceste zile, să ducă mesajul umanist al artei noastre și să facă a strălucii intens caracterul artei noastre dramatice în Uniunea Sovietică, o picșă a lui Marin Sorescu vorbește despre puterea noastră morală finlandezilor, alta, a Ecaterinei Oproiu, evocă lumina tinereții noastre pentru neozelandezi, o lucrare a lui Mircea Ștefănescu se reprezintă în Grecia, **Năpasta**, jucată, într-un interval scurt de timp, de o formație a Teatrului Giulești în Italia, Elveția, Ungaria, Austria, R.F. Germana, Portugalia a relevat în acele locuri geniul tragic al uriașului Caragiale, turneul Teatrului „Nottara“ în Mexic a deschis calea cunoașterii noastre directe de către America Latină, turneul Teatrului „Bulandra“ în Statele Unite a dezvăluit americanilor valori dintre cele mai concludente ale artei noastre teatrale actuale, alegerea ca președinte de onoare al Institutului Internațional de Teatru a artistului poporului Radu Beligan a consacrat în plan mondial o personalitate definitorie a culturii noastre. Sînt numai cîteva date.

Potențele noastre actuale și rolul pe care-l poate avea teatrul în dinamizarea circuitului de valori și idei cer o situație mai bogată și, deopotrivă, mai organizată, pe un orizont mai cuprinzător, a realizărilor noastre, sub semnul calității reprezentative, pornind tocmai de la ceea ce atît de substanțial s-a obținut pînă acum.

Valentin Silvestru

FESTIVALUL NAȚIONAL

Ca un fluviu

NICI o imagine n-a produs asupra mea o mai puternică fascinație ca aceea a rîului. Sînt ape care pornesc la drum din lacuri uriașe și se duc spre mări și mări uriașe, dar acestea sînt excepții. De obicei, rîurile își au începutul ca și arborii: rădăcinile se pierd din ce în ce pînă la dimensiunea firului de apă. Am văzut odată cum izvoara un rîu dintr-un fel de urmă rămasă parcă de la copita unui oerb. Copil fiind, țin minte că am alergat de-alungu-i multă vreme pînă mi s-a arătat cu toată forța lui. Trecurse murmurind, printre smocuri de papură, de rogoz și lăstărișuri, iar acum albia se lărgise, deodată, deschizîndu-se mereu și umplîndu-se tot mai mult nu cu apă ci parcă, spre uluirea mea, cu ceea ce am putea numi dragoste, bucurie, hărnicie, înțelepciune, talent și omenie. Aceasta este și imaginea Festivalului național „Cîntarea României“. N-a trecut prea multă vreme de la primul nostru Congres al educației și al culturii socialiste, cînd secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, l-a invocat într-o vibrantă chemare, dîndu-i, în fapt, dreptul de naștere, și iată că din sate și orașe firul de cîntec, de vers și dans, de cercetare artistică, dar și de cercetare tehnică, firul de căutare și înfăptuire a Programului nostru de muncă și viață ni s-a înfățișat, în cele din urmă, în toată amploarea ce poate s-o dea unei acțiuni, de o profundă eficiență. Munca și creația pe toate planurile a unui întreg popor. Tabloul larg, cuprinzător, ne-a fost descris, nu mult, după aceea, de tovarășul Nicolae Ceaușescu, caracterizîndu-l ca pe un adevărat examen al spiritualității noastre. „Cîntarea României“ neputînd fi înțeleasă „fără tumultul abatajelor din mine, al furnalelor, laminoarelor, utilajelor grele, fără freamătul muncii din industria electronică, din industria ușoară sau alimentară“, neputînd fi concepută „fără zumzetul tractoarelor și al mașinilor agricole, fără munca entuziastă a muncitorilor și țărănilor“, la care se adaugă, firesc, „bucuria exprimată în muzică, în dans, în creația literar-artistică“. Izvorul vine din adîncuri, fiindcă Festivalul național, inițiat de Președintele țării, este de fapt un răspuns istoric, într-un amplu ecou de timp nou, la **Cîntarea României** din veacul trecut, cînd, la cîțiva ani de la Revoluția de la 1848 și apoi, din nou, în preajma Unirii Principatelor, se dădea publicității vibrantul poem izvorit din cea mai adîncă trăire a poporului, născînd și cultivînd sentimente de mare admirație față de plaiurile românești și față de virtuțile strămoșești — carte deschisă înaltelor aspirații ale poporului: unitatea și independența națională.

S ÎMBĂTĂ, 18 august 1979, la Gala laureaților celei de-a II-a ediții a Festivalului, spectacolul ce a avut loc în sala mare a Palatului Republicii, în prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, a tovarășei Elena Ceaușescu și a celorlalți tovarăși din conducerea de partid și de stat s-a rostit, prin cîntec și dans, acel cuvînt plin de puterea adevărului care ne-a spus nouă, tututor, cum s-a clădit prezentul socialist, treaptă cu treaptă, izbîndă cu izbîndă, încununîndu-se, astfel, idealul străbunilor de împlinire a dreptății și libertății sociale. Spectacolul ne-a adus, de fapt, în față o istorie căreia i-am putea spune o istorie a sensului vieții în folclorul și în întreaga creație de pe pămîntul românesc de la începuturi, o istorie care va avea mari merite în formarea omului de mîine. Spectacolul a început cu Imnul Republicii interpretat de corurile reunite ale laureaților, urmat de poeme ce îmbrăcau ca o hartă țara, cu versuri închinare celor 35 de flamurați Augustului, ca 35 de raze sclipind tulburător spre cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român. N-am să descriu spectacolul, mi-ar fi imposibil, așa cum imposibil ți-ar fi să spui cum înfloresc grădina. Caut numai să ni-l reînchipuim, să vedem încă o dată împreună acea coborîre a oamenilor din munți cu porturile lor avînd mereu culoarea ce se schimbă a frunzelor și aceea utcare permanentă a oamenilor din cîmpie, a oamenilor de prin văi ce sînt ca niște privitori în sus, mereu spre cerul înalt, al cărui zmalț devine, în ochii lor și ai noștri, tot mai limpede și cea alunecare a oamenilor de la mare, trecînd cu vîslele prin apele îmbujorate de pădurile lor de stuț și acoperite mereu cu mina frunțile lor arămii. Mi-am notat: cîntecul și jocul treceau de la unul la altul ca și cum și le-ar fi dăruit unul altuia ca pe ceva de preț, ca pe o ștafetă a gândului bun și îndrăzneț. Și mi-am adus iarăși aminte de rîu, de fluviu și de mare, și mă gîndeam că începînd cu întrecerile din sate și orașe — rădăcini și izvoare — Festivalul „Cîntarea României“ a avut darul să ne arate chipul patriei și al oamenilor ei, chipul munților și al cîmpiilor de ieri, de azi și de mîine. Fiindcă, dacă impresionantele tulnice (instrumente muzicale unice!), cu glasul lor lăsat spre adîncuri, ne-au subliniat momente eroice petrecute în răstimp de milenii, sunetul lor ridicat, deodată, spre înalta cupolă, făcînd aerul să vibreze prelung, ne-au dus cu gîndul și la ce va fi. Tulnicele, cimpoaiele, cobzele și fluierile (fluierile din Miorița și din mai toate baladele noastre), goarnele și viorile ne-au făcut să privim cu ochii minții și viitorul, cadrul de viață al mereu mai strălucitoarelor așe-

zări din cuprinsul carpato-dunărean, noua hartă mereu sporită în civilizație și cultură a țării noastre.

C ÎND a început jocul, scena Palatului a devenit o cîmpie. Ca să fiu mai pe înțeles, am să spun că la noi, sub Paring, în munții Gorjului, marile emoții ni le aducea hora. Acolo vedeam eu vara coaptă și miremele ei. Chiar dacă de fiecare dată totul părea a se fi petrecut la fel, ochii mei de copil se deschideau din ce în ce mai lufiți. Fiindcă acolo erau mii de jucători și mii de cîntăreți, mii de sunete și mii de culori. Matur fiind, emoția a început a se mai potoli, ochii au început să fie mai mult ai unui reporter decît ai unui privitor venit acolo cu răsufierea întreținută. Și iată și mărturisirea: la Gala laureaților celei de-a doua ediții a Festivalului „Cîntarea României“ de la Sala Palatului mi-am spus că sînt copilul uimit cu ochii urcați în plopul cel mai înalt să văd cît mai bine totul, să pot cuprinde cît mai mult frumosul. Erau acolo jocurile, cîntecele, baladele, poemele și portul întregii noastre Românie, din Bucovina și din Dobrogea, din Moldova și Transilvania, din Muntenia și Oltenia, din Banat și din Oaș, acel Oaș totdeauna plin de farmec, cu melodiile sale strizate și pălăriile cu pană și ciucuri mișcătoare. Alături de români veneau în mieșul sublim, pe care numai arta poate să-l facă emoționant, artiști amatori și profesioniști maghiari, germani, sirbi, oameni ai muncii de toate naționalitățile din spațiul românesc. Era o idee — ideea de muncă înfrățită spre înfăptuire tot mai deplină a unui înalt ideal: o viață liberă și fericită pe pămîntul unei țări în continuă înflorire: România socialistă. Și îmi imaginam, în calda vibrație a cînteceilor, poemelor și dansului, cîte comori are poporul nostru, cum lucesc ele pretutindeni grupate în constelații abia acum descoperite pe deplin! Veneau din toate colțurile țării cîntăreți și dansatori; tremurătoare, abia perceptibile, veneau fetele din Căpîlna, lăsînd urme spulberate apoi, dintr-odată, de vestitii călușari de pe Dunăre și Olt. Și toți veneau parcă odată cu lumina soarelui ridicată în cel mai înalt punct al ei înainte de inserare. Imbîindu-te să-ți strîngi toate imaginile cîte ți le-au lăsat călătoriile prin țară, drumuri pe creste ori pe cîmpie, prin Bihor sau prin Bărăganul pe care se strîng recoltele.

L A CEASUL bilanțului încărcat de profunde semnificații, cea de-a II-a ediție a Festivalului național „Cîntarea României“ a înscris un moment remarcabil în procesul de dezvoltare a cultu-

„CÎNTAREA ROMÂNIEI”

Cinema

Momente din spectacolul de gală al laureaților Festivalului național „Cîntarea României”

spre mare...

rii socialiste, de afirmare plenară, la scară de masă, a valorilor sale, încununând eforturile și împlinirile făuritorilor de ev nou, socialist. Muncitori, tărani și intelectuali, pionieri și șoimi ai patriei, studenți și militari au creat și au impus valori materiale și spirituale noi, definitorii pentru timpul și societatea noastră. Ediția recent încheiată s-a caracterizat printr-o excepțională densitate de fapte și semnificații. Aproape fiecare zi din acești ultimi doi ani a însemnat un eveniment în biografia constructorilor de mașini, locomotive, tractoare și nave, în rezultatele obținute în muncă de chimiști, metalurgiști, petroliști, mineri, de lucrătorii din agricultură. Prinusul material este evaluat în sute și mii de invenții, inovații și raționalizări prezente în expozițiile deschise în aproape fiecare județ. Notez, iarăși, că manifestările din cadrul Festivalului au pus în valoare și mai profund creații numeroase și durabile, un dialog fructuos al artiștilor profesioniști și amatori cu marele public, cu țara întreagă, demonstrând multiplele posibilități ale afirmării multilaterale a personalității celor ce muncesc. E un fel de vas comunicant: artiștii învață de la viață, gustul public se rafinează. Masele participă la creația materială și spirituală, la avuția de preț a patriei, iar această avuție, într-o continuă efervescență, exercită un profund rol educativ asupra conștiinței noastre. E vor-

ba, deci, de un efort general menit să îmbogățească spiritualitatea românească. Redau, dintr-o cuvîntare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, citatul expus în marea sală a spectacolului: „Festivalul național „Cîntarea României” constituie cel mai larg cadru de intensificare a activităților cultural-educative, a participării maselor largi populare la dezvoltarea valorilor spirituale ale patriei, o formă nouă de afirmare a talentului, sensibilității și geniului creator al poporului nostru”.

Și iată și aprecierea pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu a făcut-o prin Mesajul adresat laureaților și participanților la a II-a ediție a Festivalului național „Cîntarea României”:

„Exprimînd cu putere democratismul societății noastre, al culturii noi, socialiste, din România, festivalul s-a evidențiat ca un amplu cadru de manifestare atât a scriitorilor și artiștilor profesioniști, cit și a talentelor autentice existente în masa poporului, a muncitorilor, tăranelor și intelectualiilor, dornici să se afirme și pe tărîmul frumosului, să-și dezvolte personalitatea în mod multilateral, să contribuie la îmbogățirea continuă a patrimoniului nostru spiritual.

În cadrul festivalului s-au demonstrat încă o dată, în mod strălucit, geniul creator al poporului nostru, sensibilitatea sa artistică deosebită, precum și capacitatea de a imbrina în mod armonios tradiția artei milenare pe

care o moștenește, cu activitatea de creație inspirată din măreața ehtorie revoluționară pe care o realizează în prezent în mod liber, sub conducerea partidului, din realitățile luminoase ale patriei noastre socialiste.”

CEA mai mare bogăție a unei națiuni e propria sa creație. La cea de-a 35-a aniversare a Eliberării, sărbătoarea noastră națională, ne găsim în fața Congresului al XII-lea avînd spre studiu Proiectul de Directive și Proiectele Program-directivă care deschid largi porți spre acțiune: intrarea societății românești într-o fază nouă, superioară a dezvoltării sale. Condiția esențială: o gîndire științifică, profund novatoare, îndrăzneată, revoluționară. Și talent. Sînt trăsături recunoscute ale poporului român. Lupta pentru innoire a fost de fiecare dată cartea deschisă a trecutului, prezențului și viitorului. Cartea noastră de căpătîi, drumul spre fericire, epopeea. Asemenea celebrului Poem, cea de-a doua ediție a Festivalului național „Cîntarea României” ne-a rămas în conștiință ca o rîscolitoare chemare pentru împlinirea celor mai nobile idei ce conduc la o cucerire deplină de către fiecare cetățean a demnității umane. Și totul mi se pare ca un fluviu spre mare, purtînd dorința de fericire.

Vasile Băran

Dansul popular și dansul cu temă

FIRESA s-au alăturat într-un spectacol unitar cele 16 formații de dansuri naționale selectate pentru gala laureaților Festivalului național „Cîntarea României”. Erau numai 16 din cele 86 care au fost distinse cu premiul întîi, la rîndu-le cele mai bune dintre 18.806 formații, care se prezentaseră în concurs. Uneori, cu puțină imaginație, cifrele pot evoca imagini. Astfel, așa cum se perindau pe dinaintea ochilor, în suită, sirbele, bătutele, horele și briurile, din ținuturi moldovene, transilvănene, oltenene, dobrogene și bănățene, imaginea lor se înmulțea cu zecile de mii consemnate de cifre, se amplifică și se întregea, într-o vastă frescă a unui întreg popor dărîut pentru dans, ca puține altele.

Virtuțile binecunoscute ale dansului popular românesc — unul dintre tezaurul folcloric cele mai nealterat păstrate, căruia, din străfunduri de istorie și pînă astăzi, îi dă viață omul acestor meleaguri — au fost relevate, și de astă dată, de evoluția echipelor premiate. Marii bogății și varietăți de pași și de tempouri, dificultăților contratimpici executați cu sprintecă, li s-au adăugat bogăția și varie-

tatea în unitate a costumelor și găteliilor de cap.

Pentru ampla suită de dansuri populare au fost alese cu precădere momentele de mare virtuozitate, aducîndu-se în prim plan măiestria viguroasă a dansurilor bărbătești. Echipelile moldovenești, din Țara de Sus, ale Consiliului județean al sindicatelor din județul Neamț, Cooperației meșteșugărești din județul Suceava, și Căminului cultural din Ruginoașă — Iași s-au întrecut cu cele oltenenești ale Căminului cultural din Scornicești, Casei de cultură din Corabia și Întreprinderii Electroputere Craiova, precum și cu cea munteană a Căminului cultural din Petrești Dimbovița, sau cu cele transilvănene ale I.F.E.T.-S.I.L.-ului Satu Mare și Comitetului central al sindicatelor din Cluj-Napoca. O notă de calmă poezie s-a intercalat odată cu sirul sinuos al fetelor din Oaș, de la Căminul cultural din Căpîlna, a căror evoluție șerpuită a fost însoțită doar de ritmul pașilor și al propriului lor cîntec. Dovada vie a transmiterii ritmurilor de la o generație la alta a ilustrat-o dansul executat de familia Giurgea din Turda. Dobrogea a fost prezentă în competiție prin echipa Căminului cultural „Nufărul” din Tulcea

și nu au lipsit nici dansurile naționalității conlocuitoare germane, în interpretarea formației Căminului cultural din Șura Mică — Sibiu, precum și ale celei maghlare, executate de echipa Consiliului județean al sindicatelor din județul Harghita.

Dintre cele 17 formații de dansuri cu temă, distinse cu premiul întîi, au evoluat pe scenă, în seara galei laureaților, patru echipe, reprezentînd vîrstele de aur ale copilăriei și tinereții. Dansatorii echipei Combinatului siderurgic din Galați au sugerat prin mișcările lor momentele de muncă încordată și de întrecere cu sine, proprii profesiei lor, în aceeași tematică înscrîndu-se și dansul Școlii populare de artă din Timișoara. Colectivul unității militare din Buzău a evocat prin dans un moment de luptă și jertfă pentru patrie, al ostașilor români. Un aer de puritate și nevinovăție a străbătut scena odată cu apariția echipei de copii a Casei centrale a pionierilor și șoimilor patriei, care, caprînzînd în dans, cu micile lor brațe, imaginea globului terestru, au constituit o vie și clocotentă imagine a unei lumi a păcii și înfrățirii.

Liana Tugearu

Eroii de la Moisei

REGIZORUL Virgil Calotescu realizează un film admirabil despre epopeea de la Moisei: **Ultima frontieră a morții**. De fapt el a făcut două filme despre Moisei. Unul acum citiva ani, documentar. Apoi, altul, cu „subiect”, cu poveste, prezentat în premieră săptămîna aceasta. De fapt și acesta e un documentar, căci e film istoric, după cum și cel dintîi fusese tot atît de „artistic” cît un film de — cum se zice — „ficțiune”. În ambele, dar mai ales în **Ultima frontieră a morții** peisajele sînt de o frumusețe imensă. Enormă și ironică, fiindcă în această splendoare naturală se alătură suferința și mirșăvia, vitejia și înșelătoria, virtutea și murdăria. Rareori militarului nazist i s-a descris atît de exact odioasa lui ipocrizie, necinstea cu care își călca toate angajamentele, pungășia lui mereu amestecată cu megalomană laudă-roșenie. Ofițerul neamț care organiza fortificațiile de la Moisei e interpretat de Ion Dichiseanu. I s-a reproșat acestui personaj că e ridicol, că mereu face cînd pe ferocele, cînd pe dragălașul, că se fandosește și se umflă în pene în mod caraghios. Dar autorii filmului (scenaristul Nicolae Jianu și regizorul Virgil Calotescu) nu au vrut tocmai asta? Să arate că nazistul e nu numai fioros și neomenesc, dar că mai e și caraghios? Maiorul neamț de la Moisei a fost împovărat de ursitoare cu toate viciele și cusururile. Inclusiv acela, mult mai grav decît se crede, cusurul de a fi în permanență rizibil. Moartea lui, agățat, ca musca în plasa pîianjenului, în rețeaua de sîrmă ghimpată îl încremenește într-o falsă postură de balet hidoasă și grotescă. Așa se termină elocvent această carieră sinistrală și ridicolă în același timp.

Povestea ne prezintă multe personaje, oameni ai acelor timpuri de o mare expresivitate fizionomică. Nu-i unul la fel ca altul, nici ca stil de vorbă, nici ca fel cum îi „umbă mintea”. Emanoil Petruț, Mihai Mereuță, Stelian Stancu, Zoltán Vadász, Ion Sășaran, Ștefan Török sau Alexandru Lungu vorbesc, toți, o românească maramureșeană, savuroasă, gustoasă. Dar la fiecare dintre ei accentul regional cîntă altfel; și altfel de melodios.

Personajul feminin interpretat de Mariana Mihuț, personaj conspirativ și jucînd un dublu joc, este de asemenea emoționant; iar „intriga”, confruntarea între nemți și țărani români este remarcabil de bine urzită. Cum și fusese în realitate; patrioții noștri vor încheia tragica istorie cu o catastrofă care e și o victorie; un triumf și o hecatombă.

Marele artist contemporan, sculptorul Vida Geza, a cioplit o serie de statui de dimensiuni ciclopeene, figuri hieratice, făpturi de mitologie cum au și fost eroii din acele sate care au pierit fără să se supună naziștilor.

Dar fiindcă am vorbit de aceste admirabile statui, voi vorbi și de un cusur al acestui film, cusur nu numai inadmisibil, dar aproape incredibil. Acele statui fuseseră omagiul postum, de pioasă comemorare a morților de la Moisei. Ei bine, aceste statui le vedem apărînd în mai multe din scenele care-s istoricește anterioare masacruului! Asta aruncă o notă supărătoare. Asemenea anacronisme trîntite într-un film istoric (încercarea cineștilor de a le integra în subiect nu mi se pare reușită) creează nedumeriri. Dar faptul că filmul **Ultima frontieră a morții** rămîne totuși emoționant, înălțător, în ciuda acestei greșeli, dovedește cît de reală îi e valoarea artistică.

D. I. Suchianu

Trăind Istoria

ION PACEA : Maternitate

TRĂIND și modelând istoria cu un incontestabil și autoritar sentiment al propriei prezențe în fluxul ei, poporul nostru o marchează, dincolo de faptele fiecărei zile împlinite, cu sărbători ce aparțin timpului obiectiv dar mai ales celui intim, subiectiv, ordonat după legi ce cuprind memoria ancestrală și devenirea modernă. Pentru că, prin obiectul și destinul ei, istoria presupune, impune chiar cu necesitate, o recuperare afectivă, de natură profund interioară, generând acel sentiment al permanenței și evoluției ce definește și modelează condiția națională, unică și ineluctabilă. Astfel se păstrează, dincolo de documente simple informative sau adeseori vulnerabile, amintirea momentelor sau personalităților ce au dat un curs nou evenimentelor, sintetizând aspirații și legături obiective, determinând constituirea conștiinței de sine și a matricei spirituale prin care ne recunoaștem și ne impunem în istorie.

Iată lucruri la care trebuie să ne gândim în pragul oricărei sărbători ce marchează existența oamenilor acestui pământ, numeroase și dragi inimilor noastre pentru că sintem implicați în ele dincolo de timp și generații, iată lucruri la care se cuvine să medităm în fața simbolului prag reprezentat de cei 35 de ani petrecuți de la Eliberare. Ani plini, denși în evenimente, parcursi cu o nouă conștiință a propriului destin și a viitorului pregătit și realizat cu luciditate, entuziasm și responsabilitate. Ani în care sintem cuprinși noi toți, cu tot ce avem mai frumos ca împlinire și ideal, cu toate visele noastre omenești și comuniste, cu dorința devenirii superioare, pe măsura traiectoriei trase în istorie. Acest 23 August, înfrânat cu fapte și proiecte îndrăznețe, își amplifică semnificațiile nu numai prin rotunjimea cifrei ce îl însoțește și prin bilanțul rezultatelor, ci și prin imensa însemnătate a unui alt eveniment cu implicații determinante. Apropiatul **Congres al Partidului, al XII-lea**, de o importanță excepțională pentru România socialistă.

Dar iată că, alături de aceste pietre unghiulare așezate în ampla zidire a societății noastre din perspectiva trecutului și din cea a viitorului, trebuie să adăugăm pe planul spiritualității comuniste și evenimentul reprezentat de încheierea celei de a II-a ediții a **Festivalului național „Cântarea României”** și, implicit, succesele artei și culturii noastre socialiste, de o nouă și superioară condiție umanistă. Ar fi acesta un prilej de bilanț semnificativ, așa cum s-au și dovedit manifestările ce au marcat faza republicană a Festivalului, pentru că, neobosită și continuă căutare a formelor artistice reprezentative pentru cultura noastră s-a amplificat prin ca-

racterul de masă, generos și stimulant, ce definește însuși scopul acțiunii de o amploare fără precedent. Conceptul teoretic de **cultură de masă**, fără a-și pierde ceva din idealitatea inițială, a devenit o realitate concretă, cu nuanțate și superioare forme de existență, antrenând societatea nu numai la receptare, dar și la creație, potrivit propriilor premise de acțiune. Pentru că, paralel cu incontestabila nevoie de cultură, stimulată de noile concepții, socialiste, până la trepte necunoscute și inaccesibile în alte condiții, societatea noastră a postulat și principiul participării la structurarea fenomenelor artistice a păturilor celor mai largi, tocmai pentru a modela noul prototip uman ca pe un ideal posibil și nicicum abstract.

EXPOZIȚIILE ce au marcat finala **Festivalului național „Cântarea României”**, cea de la Muzeul de artă al Republicii Socialiste România, ca o sumă semnificativă și definitorie, constituie un argument și un reper. Dar, dincolo de ea, trebuie să vedem activitatea permanentă, conștientă și responsabilă a creatorilor, modul în care, paralel cu valorile artistice intrinseci, ei au reușit să introducă acel coeficient de viață, de realitate și de prospectivitate în frumosul viitorului, ce constituie șansa și suportul idealic al adevăratei opere de artă. Un sumar bilanț al celor realizate în cei 35 de ani de la Eliberare ne dezvăluie două aspecte esențiale: **dezvoltarea unei noi conștiințe de sine și a istoriei poporului nostru**, cu implicarea valorilor actuale ale devenirii, și **o prelungire creatoare a tradiției umaniste, revoluționare**, cu tot ce implică ea pe planul expresivității artistice, ca o împlinire a condiției obiective proprii spiritualității românești. Avem, fără îndoială, personalități de prima mână în toate domeniile artelor vizuale, și, ca un corolar firesc, un patrimoniu de opere cu putere de dialog în universalitate, ceea ce definește nu numai fondul generos de talente ci și sensul pozitiv, înalt, al culturii socialiste prin care el se afirmă cu autoritate. Dacă un inventar cantitativ al lucrărilor de valoare realizate în acești ani ne poate conduce la concluzii ce nu mai necesită comentarii, ni se pare încă și mai semnificativ acela calitativ, tocmai datorită condițiilor obiective și subiective create în scopul stimulării exprimării artistice în toată diversitatea sa.

Artele expresive tradiționale — **pic-tura, sculptura, grafica, formele monumentale** — ne oferă oricând o selecție de valori ce vin să confirme o solidă și continuă tradiție a domeniilor. Dar, paralel, trebuie să subliniem spectaculoasa explozie de calitate și invenție provo-

cată în teritorii considerate cîndva „minoritate” — **tapiserie, ceramică, sticlărie** — reprezentînd, astăzi la o treaptă nouă, acea dimensiune artizanală care a dat de milenii capodoperele artiștilor populari, marii anonimi ce au cîtorit esența artei culte românești. Se cere subliniată noua concepție despre destinul și scopul artei, noua conștiință a locului și rolului ei într-o structură socială calitativ nouă, detectabilă asemenea unei mutații petrecute la nivelul gândirii teoretice, cu reflexe în tematică și limbaj. O expoziție de amploare a celei închinată celor 35 de ani de la Eliberare constituie încă un argument concret, simpla privire generală aruncată, asupra ansamblului ei, generînd un sentiment de satisfacție, tonic, dincolo de nuanțări și aprecieri particulare. Ar trebui să vedem în această manifestare nu numai caracterul ei festiv, decurgînd din sensul complex al evenimentului omagiat, ci și elementele de permanență — definitorii — ce potentează existența și creația poporului nostru. Pentru că, așa cum afirmam, avem de a face cu trăirea afectivă a istoriei, alimentată din condiții obiective dar conferindu-i-se acea notă specifică de cunoaștere și receptare prin artă.

Prilej de bilanțuri și concluzii în toate domeniile, cu implicarea legică a perspectivei, acest 23 August înseamnă și pentru artiști un moment de gravă și responsabilă analiză, ceea ce au înfăptuit ei fiind supus judecății, ca emanații ale unui timp și ale unei societăți cu destin și structură clar conturate. Măsura în care operele create reflectă aceste realități esențiale, concretizînd plastic aspirațiile și proiectele societății noastre contemporane, este și măsura obiectivă, incontestabilă, a valorii. Și ea se dovedește a fi exactă solicitînd, în continuare, acea deplină sincronizare cu existența vie, dinamică, cu idealurile superioare prin care arta se înterează în istorie, în perenitate și universalitate.

Iată de ce, paralel cu caracterul sărbătoresc al evenimentului de la 23 August — și ca o consecință firească a sa — trebuie să vedem sensul de continuitate, neobosită, tenace și înaltă aspirație către idealul postulat de istorie prin chiar actul Eliberării, ideal cu care sintem datori față de noi, de trecutul nostru, dar mai ales față de viitorul deschis României socialiste.

Virgil Mocanu

Bătălia pentru om

● Acesta este titlul filmului prezentat în cadrul confruntării cineaștilor amatori, etapa republicană din Festivalul „Cântarea României”, de cineclubul Combinatului chimic din Rîmnicu-Vilcea, titlu simbolic, așa cum remarcău toți cei chemați în fața microfonului de Constantin Vișan ce și-a dedicat ultima ediție a emisiunii sale **Semnături în contemporaneitate** teme **Portretele contemporanilor noștri în filmele cineaștilor**. Iată o latură a realității artistice românești ce atestă în chip elocvent câteva trăsături caracteristice nu doar evoluției și afirmării filmului ci și celorlalte domenii ale creației. Este vorba, în primul rînd, de o impresionantă dimensiune cantitativă. La recenta reuniune de lucru și confruntare a cineaștilor au fost prezentate peste 150 de pelicule! Cifra extraordinară dacă

ne gândim că tradiția acestui tip de manifestare artistică nu este la noi prea îndepărtată. În al doilea rînd, asemenea creațiilor din literatură, muzică, arte plastice, filmele au fost produse în comune și orase din întreaga țară, de oameni de cele mai diferite profesii pentru care pasiunea pentru artă „e atît de mare — cum mărturisca un vechi cineclubist din Pitești, participant numai la această ediție ca realizator a patru pelicule — încît se poate numi hrană sufletească”. Ascultăm crezul, nu numai estetic, al unui muncitor din Baia Mare, autor al unui film ce a fost considerat un adevărat eveniment al festivalului: curaj strălucind de inteligență, încredere în bine și adevăr. Semnăturile acestor contemporani ai noștri sint oline de noblete.

● O „baladă” dedicată omului s-a dorit, de alt-

fel programatic, și premiera de teatru t.v. **Baladă pentru oamenii anului unu**, scenariu de Mihai Oorș, inspirat de nuvela **Mări sub nisipuri** de D. R. Popescu (regia artistică Constantin Dicu), imagine a destinului unor adolescenți ce trăiesc hotărîtoarele evenimente ale primăverii lui 1944. Intransigența, feroarea romantică și responsabilită a aclelasi tinereți, prin lupta și jertfa căreia s-a putut păși pe drumul libertății și demnității, s-a păstrat peste timp, ca o constantă, pentru generațiile viitoare. Tinerii anului 35, adică tinerii zilelor noastre, urmașii tinerilor anului unu, au fost eroii unei alte premiere de teatru t.v., **Trecătorul din zori** de Mircea Ionescu (regia artistică Cornel Dalu), piesă ce reconstituie un moment de eroism și dăruire umană a unei brigăzi de constructori.

● Aceste sărbătorești zile de august sint omagiate la radio prin semnificative emisiuni și, spre bucuria nu numai a noastră, prin numeroase — peste 40, numai în zilele de 22, 23 și 24 august — emisiuni culturale. La fel, la televiziune, prezenta literatilor și a literaturii este, în programul săptămîinii de față, marcantă. Altfel spus, se demonstrează încă o dată

locul și rolul culturii în ansamblul manifestărilor spirituale și materiale ale societății, forța culturii de a fi o oglindă edificatoare a spiritualității naționale, capacitatea ei de a se situa, ca de altfel în toate momentele cheie ale istoriei, în pas cu vremea, promovînd idealuri înaintate, sentimente de autentic patriotism. Semnalăm, deci, din programul anunțat pentru ziua de joi, 23 August, la televiziune esul **Acest August de foc** de Fănuș Neagu sau grupajul **Tineri poeți cîntă țara**, transmise în rubrica **Sărbătore de August**. La radio, poeme inedite și mărturii de scriitor în lectura autorilor în emisiunea **În August ne-am născut a doua oară**, emisiunea **do, versuri Români, maghiari, germani și alte neamuri, pe-un singur trunchi sint înfrățite ramuri**, ca și **23 August — profil de eroi** (cu participarea scriitorilor George Macoveșcu, Vasile Nicolescu, Franz Storch, A. I. Zăinescu, Marki Zoltan, Grigore Hagiu, Mircea Florin Sandru) sau comentariul **Cultura socialistă, expresie a puterii de creație a poporului**.

● Moment de bilanț din perspectiva participanților la procesul amului evocativ al edificării culturii românești contem-

porane, moment de bilanț nu mai puțin sugestiv din perspectiva celor ce o privesc din afară. În acest sens, ne-a atras atenția în mod deosebit sumarul ultimei emisiuni radiofonice **Odă limbii române** ce a reconstituit, cu sorișinul oaspeților și gazdelor la cea de a XX-a ediție a Cursurilor de vară de la Brașov, etape ale drumului de difuziune a culturii române în lume. Studenții din Leningrad și Oxford, ceretători din R.D.G. sau tineri din Elvetia au justificat, cu respect și admirație, interesul lor pentru studiul limbii române, pentru cunoașterea ei mai profundă a literaturii, istoriei, etnografiei, folclorului țării noastre, toate acestea, condiții indispensabile pentru o înțelegere complexă a contribuției românești la tezaurul cultural al omenirii, pentru o înțelegere complexă a culturii universale inesei.

● **Calea eroilor**, ediție specială a ciclului **Drumuri europene** a avut marele merit de a pune milioane de telespectatori în contact direct cu un material faptic, adecvat ilustrat prin imagini adeseori de mare forță, ce probează impresiivitatea eroism al românilor în timpul celui de al doilea război mondial.

Ioana Mălin

Secvența

● Premiile Festivalului „Cântarea României” impun prin amploarea și varietatea de cuprindere, prin relieful pe care îl conferă ansamblul producției noastre cinematografice, De la filmul destinat copiilor (**Mama**) la cel politic (**Clipa**), de la documentul de actualitate (lung metrajul dedicat primei ediții a Festivalului) la comedia (**Totul pentru fotbal**) și la reconstituirea istorică (**Pentru patrie, Ecaterina Teodoroiu, Falansterul, Buzduganul cu trei peceti, Vlad Tepeș**), toate genurile de creații — pelicule de ficțiune, documentare, animate — realizate în studiourile noastre, de-a lungul ultimilor doi ani, își găsesc locul în palmaresul „Cîntării României”. Cinești de formații și vârste diferite și-au primit laurii: maturii și-au reconfirmat puterea și elocvența în dezbateri de majoră importanță, iar tinerii și-au cucerit distincțiile prin opere de riguroasă meditație și ținută artistică (**Ediție specială, Septembrie, Înainte de tăcere, Un om în loden sau Între oglinzi paralele**). Semne ale generoasei aprecieri a celei de a șaptea arte, premiile acordate se cuvin a fi, în același timp, și un prilej de autoanaliză pentru fiecare autor de film, de lucidă și exigentă evaluare a aspirațiilor și realizărilor cinematografice noastre în genere.

Ic.

„Biblioteca universală” în românește

O MARE operă se desăvârșește, în zilele noastre, pe planul deschiderii culturii române spre un univers vast al literelor și artelor. O viitoare istorie a culturii noastre va înregistra, fără îndoială, într-un important capitol, dublul fenomen la care noi cei de azi asistăm, la care participăm în mod activ: pe de-o parte răspândirea valorilor culturii române într-un larg univers al valorilor internaționale, pe de altă parte receptarea, asimilarea valorilor culturii universale pe planul culturii noastre naționale.

O activă politică a traducerilor, ca și înmulțirea studiilor critic-istorice au făcut să putem afirma că nici una din marile valori ale culturii universale n-a rămas străină conștiinței literar-artistice românești din zilele noastre. O literatură contemporană în plină efervescență creează, ca și o mai exigentă valorizare critică ne îngăduie să nu mai căutăm cu dinadinsul — ca generațiile trecute — o „sincronizare” docilă cu contemporaneitatea universală, ci să fim cu adevărat sincroni cu realitățile lumii moderne. De aceea, prețuind la justa lor valoare creațiile literaturii și artei universale, din trecut ca și din prezent, ne situăm față de ele în poziția acestor „cărți”, la rindul lor, au contribuit și la sporirea acestor valori.

În participarea egală la îmbogățirea tezaurului cultural, și nici un sentiment de subordonare nu trebuie să ne afecteze, nici un complex de inferioritate în raport cu valorile culturii universale. Literatura și arta se află, în zilele noastre, sub zodia — goethean decretată, apoi statutată de Marx și Engels în **Manifestul comunist** — a universalului. Artele demul au devenit un limbaj universal. Dar pentru a intra în universul literelor și artelor trebuie să posezi mijloacele unei comunicări peste frontierele graurilor, sensibilităților. Pentru a deveni „universal”, pentru a comunica cu universul trebuie mai întâi să-l proiectezi, să-l constuești. Literatura noastră a fost, este și va fi universală, ori de câte ori a descoperit ori va descoperi în sinea ei universul.

Înainte de toate, traducerile efectuate în ultimul pătrar de veac au contribuit la o mai bună asimilare a clasicilor. Niciodată în trecutul culturii noastre n-am avut o perioadă în care să se fi urmărit mai sistematic răspândirea marilor opere ale clasicilor literaturii universale ca în anii noștri. Iată visul lui Heliade, al unei clasice Bibliotecii universale, împlănit în cea mai mare parte. Ediții integrale, sau parțiale, colecții de traduceri, ca și unele studii critice și istorice — oferă unui public larg cunoașterea autorilor și a celor mai de seamă opere. Unele din aceste opere sunt tipărite în tiraje de masă, în colecții precum aceea a „Bibliotecii pentru toți”. Dar toate acestea nu sînt decît cazuri exemplare dintr-o serie mult mai bogată de autori și opere. Îndecisebi îmbucurătoare este înmulțirea traducerilor de calitate din scrierile autorilor contemporani. Secolul nostru este destul de înaintat în vîrstă și el are, nu mai puțin decît veacurile revolte, marii săi autori. Începe să se vorbească tot mai mult despre „clasicii secolului XX”. Și acești „conșcrați”, ca și alții a căror operă este obiectul celor mai aprige controverse, pot fi cunoscuți în versiune românească. Tot ce e mai reprezentativ în literatura secolului nostru, la toate popoarele, și-a găsit sau urmează să găsească locul în planurile editoriale.

SĂ NE OPRIM asupra unor tălmăcirii valoroase, aparținînd îndeosebi literaturii moderne. Nu vrem să înfățișăm un tabel statistic cu numărul volumelor traduse din diferite limbi, nici să enumerăm aceste traduceri, ci doar să prezentăm pe scurt câteva mostre ale acelei **Bibliotecii universale**, visate de Heliade Rădulescu.

Am putea alcătui o mică bibliotecă de poezie numai din traduceri efectuate din liricii francezi care au provocat mutația structurilor poeziei moderne. După tălmăcirile desăvârșite din **Florile răului** pe care le-a publicat mai demult poetul Al. Philippide, au apărut numeroase alte versiuni din opera marelui liric. Dar, după Baudelaire — care are o bogată bibliografie a versiunilor românești — alți poeți ai revoluției poeziei moderne au dobîndit versiuni în limba noastră. Printre cei mai de seamă sînt: Mallarmé, în traducerea lui Ștefan Aug. Doinaș și Lautréamont în tălmăcirea lui Tascu Gheorghiu. Nu este poezie care — asemenea celeia a lui Mallarmé — să se pretindă esențial unică în expresia ei. Unicitatea expresiei poezice înseamnă înviolabilitatea ei. A te atinge de un vers, de un cuvînt, de o literă din această construcție al cărei autor a năzuit spre o infailibilitate poezică, înseamnă a-i tulbura temeiurile. Este legitimă, oare, o traducere a poeziei lui Mallarmé? Ștefan Aug. Doinaș consideră că da. El ar fi putut să se revindică, de altfel, de la însăși pilda poetului tradus care, la rîndul său, încercase (și izbutise) o similară mișcare de translație a liricii aceluia în care vedea „cazul literar absolut”, a liricii lui Edgar Poe. Ștefan Aug. Doinaș consideră că numai asumînd întru totul condițiile mallarmeiene ale creației poezice — oricît de riguroase, de absolutiste — el are șansa

ca traducerea operelor poetului francez să nu însemne o translație degradatoare. După poetul român, „o restituire a lui Mallarmé în oricare altă limbă implică, în mod necesar, o transpunere a tehnicii mallarmeiene, a modalității sale proprii de a se comporta față de cuvînt”. Este tocmai ceea ce a încercat și a reușit să realizeze Doinaș în tălmăcirea sa. Astfel, tălmăcirea în românește a poeziilor lui Mallarmé implică, în mod necesar, angajarea materialului verbal românesc în aceeași „aventură” poezică în care l-a angajat Mallarmé pe cel francez: o transpunere românească fidelă spiritului originalului trebuie să implice același efort de transfigurare a limbajului, același comportament față de cuvinte, aceeași „dispariție elocutorie a poetului” (Mallarmé) în favoarea unei virtuți ce se declară instantaneu, în materia însăși a limbii.

Cinturile lui Maldoror, opera lui Lautréamont care va servi drept quadriscriptură Avangardei literare a secolului nostru și-a găsit, în poetul Tascu Gheorghiu un spirit comprehensiv și o voce congeneră cu aceea a poetului. Traducerea sa ne face să pătrundem în intimitatea acestei scrieri ce se voia în egală măsură inițiativă și iconoclastă. De altfel, printre alte texte remarcabile traduse de Tascu Gheorghiu mai trebuie să amintim un poet contemporan francez, pe Robert Sabatier. Traducătorul nostru este un orfevră înzestrat nu numai cu un excepțional dar al cuvîntului, ci și cu o conștiință estetică deosebit de exigentă. Dintre cei nouă poeți francezi care, pe la mijlocul anilor '50 se puneau de acord cu privire la exigențele sporită, la o mai mare rigoare în arta poezică, cei mai de seamă — Pierre Emmanuel, Alain Bosquet, Robert Sabatier — au fost traduși, publicîndu-se ample și reprezentative culegeri din opera lor. O altă mare voce lirică a literelor franceze din acest secol, Saint-John Perse și-a găsit echivalente lirice în poezia română prin mijlocirea tălmăcirii poetului Aurel Rău. Înțelegem prea bine citînd această versiune de ce a însemnat Poezia pentru poetul francez „înainte de toate, mod de viață, și anume de viață integrală”. Doctă poezie a lui Saint-John Perse, plină de vocabule rare, explorînd tărîmurile cosmice și ale existenței omului în cosmos, istorie, în același timp, și mitologie personală a sufletului, și-a găsit paralele adevărate în verbul românesc. O semantică bogată, o retorică desăvîrșit echilibrată — iată doar două din calitățile — echivalente originalului — ale traducerii lui Aurel Rău. Tot astfel, fantezia umoristică a lui Charles Cros (în traducerea poeziei sale de Constantin Abăluță) sau avangardismul lui Pierre Reverdy (ale cărui poezii au fost tălmăcite de Iv. Martinovici) și-au găsit echivalentele în poezia română.

A PARTININD unor alte „continente” lirice, neexplorate decît puțin mai demult de literații români, poezii de limbă spaniolă, europeni sau din America Latină au fost frecventate de aproape de traducătorii români din ultimele decenii. Să amintim doar trei din cei care au aflat în versurile românești spirite congenerice ce le-au înțeles și specificul lingvistic și propriu-zis poetic. Unul este Pablo Neruda din opera căruia au apărut mai multe culegeri, dintre care cea mai importantă este **Mătasca și metalul**, volumul tradus de Aurel Covaci. Lirica erotică a poetului chilian, în care recunoaștem ecouri ale îndepărtatilor poeți ai barocului spaniol, își păstrează în versurile române ale traducerii întreaga prospețime și fervoare. Marele meșteșugar al versului, Rafael Alberti, a impus o rigoare formală identică traducătorului său român, Paul Alexandru Georgescu. Alte probleme punea traducerea poeziei lui Nicolás Guillén, poet al grandorii și al abisurilor umane, probleme de tonalitate, de timbru înainte de toate rezolvate strălucit de poetul Eugen Jebeleanu. Guatemalezul Otto René Castillo, cultivatorul unei poezii laconice, deloc prolixă, a unei estetici a tăcerii, a impus și el desăvîrșitul tehnician al traducerii care e Aurel Covaci o anume concentrare verbală, ca și un vocabular adecvat.

Din poezia contemporană anglo-americană vom aminti — pe lângă excelențele florilegii ale Margaretei Sterian însumînd un mare număr de poezii și poezii — doar cele mai recent apărute volume. Unul este o bogată antologie a poeziei canadiene de limbă engleză alcătuită, tradusă și prefăcută de poetul Ion Caraion. Explorarea unui continent liric este întotdeauna o întreprindere pasionantă. Linile mari, directe, ale evoluției încep să se deslusească atunci cînd descoperim straturile, tectonica acestui continent cum este cazul literaturii de limbă engleză a Canadei. Un al volum apărut în ultimul an aparține uneia din vocile poezice cele mai tulburătoare ale timpului nostru, poetului englez Ted Hughes. Lirică a unui mare vizionar. În verbul românesc (traducerea îi aparține poetului Vasile Nicolescu), viziunile sale își păstrează întreagă strania lor putere. Elocvența originalului este perfect transpusă în această tălmăcire.

Din literatura rusă și sovietică s-au tradus aproape toate operele reprezenta-

tive. În ce privește „clasicii”, în ultimele două decenii au apărut traduceri noi ale tuturor textelor importante. S-au încheiat publicarea edițiilor de **opra omnia** ale unor scriitori ca: Gogol, Tolstoi, Dostoievski, Cehov, Gorki. De aceea, atenția s-a îndreptat în ultimii ani asupra unor scriitori contemporani cum sînt, în primul rînd, poeții. Vocile lirice ale literaturii sovietice contemporane sînt cunoscute în țara noastră nu numai din foarte numeroasele tălmăcirii apărute în publicațiile periodice, ci și din volumele de culegeri, din substanțialele florilegii ce le-au fost consacrate. Începînd din mării poezii ai primelor decenii din secolul nostru — un Andrei Belii, un Esenin, un Alexandr Blok, un Maiakovski — pînă la cele mai tinere speranțe ale poeziei sovietice din zilele noastre, avem o galerie întregă a liricii secolului XX în versiune românească. Deosebit de reușite sînt tălmăcirile lui Victor Tulbure din versurile lui Alexandr Blok. Înțelegem citînd ample culegeri a celor aproape patru mii de versuri din acest poet de ce Vladimir Pozner a putut să spună că, pentru contemporanii săi, Blok a însemnat „poezia însăși”. **Viziunile solare** ale lui Konstantin Balmont, ca și alte poeme revelînd un liric al extazelor apar în traducerea de o remarcabilă acuratețe a lui Ion Covaci, cu toate că valorile acestei poezii suferă greu translația într-o altă limbă. Tot sub semnătura lui Ion Covaci, cu colaborarea lui Victor Gheorghie Frunză, au apărut poemele lui Evtușenko. Înălțarea, iluminarea chipului uman pe care le inchipuie versurile acestui poet apar în versiunea lor românească, ca și larga lor deschidere spre cetate și spre lumea întreagă. Poemele lui Robert Rojdestvenski, poeme ale unui mare temperamental, își descoperă valențele patetice în traducerea lui Gheorghie Tomozei și Valeriu Bucuroiu. Îndecisebi rezusele oraltității de care dispune acest poet apar cu evidentă în versiunea românească. Vastele țesături poetice ale lui Andrei Voznesenski (trad. Ion Covaci), delicata caligrafie a liricii Rimmei Kazakova (trad. Sergiu Adam), poemele în proză ale lui Imants Ziedonis (trad. Ion Covaci) au descoperit publicului românesc alte fețe ale continentului liric sovietic.

Într-un alt „spațiu geografic” al literelor — în cel balcanic — explorările tălmăcitorilor și studiosilor români au fost, de asemenea, numeroase în ultimii ani. Nu putem enumera decît cite o operă importantă din fiecare literatură națională. Astfel avem: gesta modernă a lui Ivo Andrić, **Un pod peste Drina**, ca și epica scriitorului bulgar Emilian Stanev (**Legenda lui Sibin, cneaz al Prestavului și Antihrist**, traduse de C.N. Velichi și Ion Popescu), prozele scriitorului și publicistului grec Petros Haris (în volumul antologic **Noaptea cea lungă**, tradus de Polixenia Karambi), ca și lirica poetului sloven Srečko Kosovel (tradusă de poetul Radu Cărneci). Poeziile lui Bülent Ecevit citite în versiunea română a lui Valeriu Veliman au revelat publicului nostru o înaltă conștiință lirică și un itinerar spiritual propriu. Să mai amintim, din același spațiu literar, printre aparițiile ultimului an editorial, o amplă **Antologie de poezie bulgară** alcătuită cu mult gust și pricepere de Victor Tulbure și Haralambie Grănescu.

În exemplele pe care le-am oferit la traduceri în românește ale operelor literare aparținînd unui vast orizont universal am insistat îndeosebi asupra tălmăcirii textelor poezice tocmai pentru că traducerea poeziei este întotdeauna mai dificilă prin structura însăși a discursului poetic. Oricare traducere izbutită este un examen, o verificare a valențelor limbii în care se face traducerea. Traducerea operelor în proză — nuvele, romane — sînt pe de altă parte mult mai numeroase. Lista acestor versiuni române apărute în ultimii ani ar fi mult prea bogată pentru a o putea prezenta într-un articol. Ne vom mulțumi doar cu amintirea citorva traduceri exemplare ale unor opere majore aparținînd prozei secolului nostru.

După ce s-a încheiat publicarea traducerii integrale a sumei românești proustiene, în căutarea timpului pierdut în tra-

ducerea lui Radu Cioculescu, după apariția principalelor opere ale lui William Faulkner, James Joyce, Thomas Mann, Franz Kafka, Hermann Broch etc., se poate spune că ceea ce numim azi „clasicii secolului XX” sînt bine reprezentați prin traduceri în limba română. Ceea ce apare acum sînt fie lucrări mai recente, fie unele aparținînd unor scriitori ce nu și-au dobîndit încă notorietatea celor amintiți mai sus, chiar dacă le-au fost contemporani. Robert Musil, Hermann Broch apar, în conștiința literară mondială, abia în deceniile de după cel de-al doilea război mondial. Tot astfel scriitorii precum: Malcolm Lowry, Thomas Wolfe etc. Toți acești autori atît de mult discutați în zilele noastre sînt prezenți în Biblioteca universală românească.

Din opera lui Thomas Wolfe — pe care Faulkner îl considera cel mai mare romanțier american al timpului său (care era și timpul lui Faulkner) — a apărut în ultimul timp vastul roman **Privește, inger, către casă** (în traducerea lui Marcel Pop-Cornîș). El însuși, Faulkner, este mereu actual prin noile versiuni care apar ale operelor lui. Astfel în 1978 a apărut micul roman **Neînfrîntii** (tradus de Virgil Ștefănescu-Drăgănești). O reușită excepțională atît prin acrimia filologică a traducătorului — Ion Caraion — cit și prin comunicarea simpatetică cu substratul textului, deosebit de dificil, este traducerea romanului lui Malcolm Lowry, **La poalele vulcanului**, un succes editorial de ultimă oră în librăria românească.

NU PUTEAM încheia aceste sumare note referitoare la deschiderea spre un orizont universal al valorilor literar-artistice pe care-l dovedește scrisul românesc din zilele noastre fără cîteva reflecții privind interacțiunea naționalului cu universalul într-o cultură vie. Căci e firesc ca legătura literaturii române și a cititorului român cu literatura universală să fie reprezentată nu numai prin traducerea unor opere reprezentative în limba noastră, ci și prin difuzarea valorilor culturii române în spațiul cultural universal. Din nefericire, adeseori schimbul valorilor este fragrant inegal. Traducerilor masive de opere literare străine în limba română nu le corespunde nici pe departe o similară operă de translație a cărții române în diferite limbi. Dar procesul răspîndirii valorilor literaturii române în lume este în curs și observăm progrese însemnate realizate și pe acest plan în ultimii ani.

Ori de cite ori asistăm, în zilele noastre, la vreun tiraj internațional al cărții, standul cărții românești este dintre cele mai cercetate. Dovadă evidentă a prestigului literelor române pe plan internațional. În toamna anului care a trecut, mă afluam la Frankfurt pe Main, în Republica Federală Germania, unde avea loc unul dintre cele mai mari tirajuri ale cărții din lumea întreagă. Între standurile cele mai bogate reprezentate se afla acela al țării noastre. Cartea românească se bucură în străinătate de o audiență din ce în ce mai mare. Ceea ce se căuta din partea editorilor străini erau în același timp opere originale literare, studiile critice dedicate autorilor români sau străini, cit și diverse studii de specialitate elaborate de cercetătorii noștri și publicate fie în limba română, fie în vreuna din marile limbi de circulație mondială. S-a găsit în zilele noastre o audiență nouă pentru clasicii noștri, pentru scriitorii noștri contemporani, pentru criticii și istoricii noștri literari. Gîndirea românească, manifestată pe diversele planuri ale științelor, și-a găsit un public receptiv în cele mai îndepărtate țări ale globului. Astfel, îndeosebi în ultimul deceniu, procesul de deschidere al culturii române spre un vast univers al literelor, artelor și gîndirii a luat proporțiile unui important proces ireversibil. Sîntem reprezentați în lume nu numai prin produsele economiei noastre în plină expansiune, ci și prin cele ale spiritului creator românesc.

Nicolae Balotă

Proiecție în universal

OBSERVAM cu un alt prilej că noi, românii, nu am fost niciodată niște mari călători dincolo de spațiul natal, fiindu-ne indeajuns pădurile, riurile și cimpille noastre, indeajuns cîntecul păsărilor și înfinitul curbat peste sudoarea frunții, cel pe care nu l-am căutat nicicum dincolo de porțile de aer ale patriei, prin care ne-a venit timpul, de cînd există timp.

Toată cultura noastră, și în special literatura, îmi sprijină această observație, dar numai pînă la un punct. Pentru că, începînd cu secolul al XVII-lea, secolul umanismului românesc, procesul de cunoaștere și asimilare a valorilor universale ilustrează o curbă mereu ascendentă, impresionantă prin rapiditatea cu care inseriem aceste valori în geografia noastră, arzînd în cîteva decenii lungi epoci de experiențe, căutări și definiri ale condiției umane.

Nu este vorba, însă, de un proces fără selecție: urmărind această curbă mereu ascendentă, se observă foarte ușor că toată deschiderea pe care o provoca se făcea avînd în vedere o tendință clară de afirmare a individualității și originalității noastre, paralelă cu afirmarea ființei naționale românești, a spiritului nostru în general, împotriva amintitelor circumstanțe istorice, iar mai exact, dacă ne referim numai la același secol al XVII-lea — fenomenul acoperînd și următoarele două secole —, împotriva puterilor străine, în special cea otomană, și, firește, împotriva condițiilor sociale specifice feudalismului.

Așa îmi explic, și sper să nu greșesc și să nu contrazic pe nimeni, formarea și funcționarea mișcărilor noastre culturale, a diverselor tendințe sau curente, cum au fost Școala ardeleană ori Pașoptiștii, cele care au afirmat cu pregnanță caracterul național, social și militant al culturii române, alături de individualitatea noastră, adică alături de limbă, stil și tradiție. Așa îmi explic amănuntul, peste care se trece poate prea ușor, că mai mult și mai pregnant decît alte popoare, noi am descoperit în trecut o forță care să lucreze pentru viitor, avînd totodată și virtutea de a întui mai exact acest viitor și de a încerca prefigurarea lui mai devreme decît au făcut-o alții. În sfîrșit, așa îmi explic și afirmarea literaturii noastre dincolo de fruntarii și mi-l iau ca exemplu pe Vasile Alecsandri, amintindu-mi că atunci cînd felibria provensali citeau, cu toată surpriza, o *Latina gintă*, începusem să fim cu adevărat o literatură națională matură și tot atunci să ne afirmăm în universal, cu timpul și spațiul românesc, dornici să ne definim în această proiecție cu întreaga noastră cultură și cu poporul care a produs-o.

Aportul românesc, la mai bine de un secol distanță, la patrimoniul valorilor universale este, din aceste motive, deosebit. Există în acest nou proces o împlinire a sentimentului patriotic, căci, ca și în cazul receptării și asimilării, proiecția în universal este tot o mișcare de libertate spirituală a ființei poporului nostru, de susținere și apărare a independenței acestei ființe.

EDREPT, de data aceasta ritmul nu mai este același, cunoscînd o curbă cu destule sinuozități, iar uneori cu perioade de tăcere. Unii au vorbit în acest caz de un sentiment de inferioritate, iar alții, aparent mai prudenți, au susținut ipoteza vocației pentru universal, proprie numai unor anumite literaturi. Amîndouă aceste opinii mi se par deopotrivă de false și de nedrepte. Cea dintîi, pentru că introduce în discuție elemente improprii unei cercetări autentice; cea de a doua, pentru că acreditează ideea unei „predestinări”, dezarmantă pentru cei care nu ar avea-o. În aceasta ar consta, pe cît pot înțelege, falsitatea lor, diferită de la una la alta, dar amîndouă ignorînd factorii interni și externi, cei care, într-un astfel de proces deosebit de complex chiar și atunci cînd acționează separat, se condiționează reciproc.

Există perioade cînd o literatură națională este preocupată de propria ei definire și-n tot acest interval operele sale sînt, cum observa Croce, niște monografii estetice separate, ca tot atîtea cosmosuri închise în sine. Activi sînt în această împrejurare factorii interni, de natură politică, socio-culturală și chiar economică. Și există perioade cînd aceeași literatură se deschide brusc spre exterior, nu atît din dorința de a se confrunța cu alte spații, cît mai ales pentru îmbogățirea cunoaște-

rii de sine. Acționează în acest caz factorii externi, condiționați însă de cei interni, cei care decid de fiecare dată caracterul selectiv al acestei cunoașteri.

Vocația pentru universal a culturii franceze, pe o lungă perioadă, nu cred că se poate explica decît printr-un secret cunoscut și recunoscut de toți: a știut să păstreze peste timpuri spiritul clasic, formîndu-se din esențele subtile ale lumii greco-latine extrase direct sau indirect, prin Renaștere, și rămînînd mereu atentă la condiția umană.

Faptul că noi ne-am deschis la un moment dat mai ales spre această geografie nu are o altă motivație decît aceea că am descoperit în ea valoarea „utilă”, acest „discurs continuu despre om” și, în același timp, posibilitatea aplicării lui practice, politice și culturale. Aspirațiile noastre de libertate, independență și suveranitate din acel timp nu au găsit alte ecouri decît aici, și era firesc ca tocmai în acest sens să se intensifice, și să se diversifice, comunicarea.

Nu există, însă, în acest proces nici un sentiment de inferioritate și, probabil, așa a simțit și Blaga, încercînd să-l înlocuiască printr-o anume sfială a noastră în fața altor lumi sau cosmosuri.

EXISTĂ, în schimb, perioade cînd întreaga noastră istorie trezește, prin datele ei, interesul altor geografii și o astfel de perioadă este cea de acum, cînd proiecția noastră în universal este mai bogată decît oricînd. Pentru că niciodată, decît în anii construcției socialiste, literatura română nu s-a bucurat de o atît de mare și de diversă răspîndire pe meridianele lumii.

Ne stau la îndemînă, pentru exemplificare, zeci, sute de titluri apărute în ultimele decenii în cele mai neașteptate geografii, dar scopul acestor însemnări nu s-a vrut, cum sper să se fi observat, cel de a pregăti o astfel de statistică, impresionantă prin datele ei, ci de a pune în evidență originalitatea aportului românesc la patrimoniul universal. Originalitate care, consemnată didactic, se concretizează prin datele statornice ale întregii noastre culturi, precum comuniunea cu natura, caracterul militant, național și social etc., dar care, cu alte cuvinte, poate fi consemnată prin aceea că această proiecție nu transmite doar atitudinile stilistice, teme și procedee, ci, în primul rînd, experiența umană, timp românesc și o geografie spirituală de o mare, puternică și deosebită frumusețe.

Darie Novăceanu

MIGUEL ANGEL ASTURIAS (Guatemala):

Grădina din pămîntul de aur

Alai de trandafiri, delir de roz,
inmiresmată, fragedă grădină,
de aur toată pari, frumoasă coză!
Și străzi și balustrade își anină

înrouate flori. Din tei, resfiri
pe păsări, stol, aromele de crîng,
pe stoluri de copii. Și trandafiri
răsar mereu, la pieptul tău se string.

Zefiru-i cald și de cristal lumina
în lac răsfrîntă. Mă opresc, uimit
de zîmbetul ce-mpreștie grădina.

Grădină a pămîntului de aur ești
și încă-i prea puțin să fii numit
de un poet, astfel, drag București!

In românește de Dem Popescu

BRANCUȘI, portret de Modigliani

PABLO NERUDA (Chile):

Acum Dunărea cîntă

Dunăre, fluviu dumnezeiesc
Ce printru aprige neamuri
Treci glăsuînd cu glasul limpezilor
tale unde.

GARCILASO DE LA VEGA
(Cîntul III)

Zei fluviului

Apa poartă fluviul tău făcînd să rodească
viețile și prundișul,
iubirea populează casele și pădurile tale,
cu ciorchini se-acoperă
sîinii și brațele tale.

Nu numai pe omul
cel liber
al noilor tale cetăți și ogoare
il celebraz.
Nu numai muncilor creatoare
din școli și uzine
le-nchin cîntecul meu.
Ci și ție, țară românească,
nobilei tale miresme de pămînt și de vin,
piinii generoase,
împărțită pe pămîntul tău,
parfumului brazilor și mimozelor
pe care ți-l dăruie vîntul.
Eu cînt
pelișta strugurilor tăi,
strălucirea ochilor
care, de-acolo se unesc cu ai mei,
ca două raze negre,
și străvechile-ți jocuri
ce strălucesc azi în lumina cucerită
de tine,

ca florile și ca focol,
prietenia ta cînt,
mina senină a partidului,
bucuria
păcii tale, o, Românie,
neistovitele amintiri
ce cîntă ca riul de munte.

O, Românie,
azi de pe țărîm patriei mele
îți scriu această scrisoare,
Primește-o, o, Românie.
Ea poartă într-însa spuma involburată
a Pacificului,

poartă glasuri și sărutări,
poartă zăpezile uriașilor munți,
poartă cîntecele și luptele
poporului meu.

Cîntea și dragostea, o, Românie,
cresc în tine ca două tinere vițe.

Inteligența privește cu ochii tăi.
Pe buzele tale ciorchini zîmbesc.

In românește de Maria Banuș

POEȚII

IURI KOJEVNIKOV (Uniunea Sovietică):

Coloana infinită

O, Coloana Infinită
mindră se înalță-n spațiu.
O, Coloana Infinită
Năzuie din lut spre ceruri.
O, Coloana Infinită,
din adinca-i rădăcină
înspre seare tot răsare.
O, Coloana Infinită
e al sufletului zbor.

In românește de Aurel Covaci

UNGENDA NSELE (Zair):

Lîngă inima ta, Românie

Neprețuită Românie,
o,
pămînt al oamenilor înțelepți,
vatră caldă a prieteniei!
Ne stringi lîngă inima ta
ca lîngă o amforă de aur,
din care sorbim insectași
învățînd să creștem ca voinicii din
bazaie
noi,
studenții veniți de departe,
arzînd de nerăbdarea de a clădi,
miine,
o lume mai bună, mai dreaptă,
sub ramura de măslin a păcii,
sub palmierul sfînt al libertății,
sub soarele veșnic al independenței
națiunilor.

O, scumpă Românie,
ram al vieții,
grădină cu păsări albastre,
laudă aducem școlilor tale
noi, studenții de pe atîtea meridiane,
îmbogățiți de darurile tale
fără de moarte.

In românește de Leonard Gavrilu

IVAN GHENOV (R. P. Bulgaria):

Pe străzile Bucureștilor

Pășesc pe străzi și-mi pare că pe ele
suflera veșniciei trece-n zbor.
Atît de dragi le simt inimii mele,
deși le-a făurit un alt popor.

Aici Racovski visul și-l încheagă,
iar Karavelov ceata de voinici
și Botev pe „Radețki” se imbarcă,
spre moarte Levski a pornit de-aici.

Și mii de obidiți de grea-nrobire,
fugiți de moarte și străin dispreț
aici își cată-un rost în omenire
și-al libertății drum cu-al vieții preț.

Și tu i-ai înțeles, tu Românie, —
același rău dușman te-a apăsot,
le-ai dat frățescă mină în urgie
și piinea ta și sarea ta le-ai dat.

Bătrîne străzi și case innoite —
al luptei ne-nterupte simbol dens —
azi și prin voi ni-s țările-nfrățite,
destinul lor să capete un sens.

In românește de Valentin Deșliu

FRANCISZEK FENIKOWSKI (R. P. Polonă):

Motiv pentru o scoarță oltenească

Plai cu struguri dulci și răsărită
aurie ca un pui de soare
îți îndrepti prin pulberea stîrnită
cătore soare fața zîmbitoare.

Plai cu drumuri și fintini de-argint,
unde roibii stau să bea din ciuturi
cerul clar, în iarbă risipind
stropi de ghiață ca un roi de fluturi...

Plai poetic! O fecioară brună
duce lin la buze un ulcior...
Gura ei — ce taină va să spună
vasului de lut smălțat cu flori?

In românește de Dan Deșliu

LUMII CÎNTĂ ROMÂNIA

INTRAT de timpuriu în conștiința lirică a umanității, poporul nostru — și ținuturilor acestora de la Carpați, Dunăre și Marea Neagră le-au fost aduse, în deceniile din urmă, mai cu osebire, ofrande lirice ale poezilor multor națiuni, mai bine de 50. Sub zodia românești au zămislit versuri atîția oameni primiți în ospetie aici! Au extras din realitățile românești pasta temelor lor lirice vecini de hotar ca și scriitorii de pe îndepărtate meleaguri, de la tărîmurile Pacificului chiar. Cu voce inamică ori cu discreția ingenuității, în efluvii suave sau cu o meditație gravă, cu vibrație amplă sau în riguroase concentrări stilistice ei celebrează munca pașnică, construcțiile, eroismul, tradițiile, firea ospitalieră, năzuințele noastre, dulceața limbii ce-o vorbim, splendoarea priveliștilor românești. Cu pagini poetice despre România, despre români au alcătuit și publicat cicluri sau chiar volume întregi o seamă de autori străini. În oglinzile interioare ale celor care ne omagiază în versuri găsim răsfrîntă propria noastră imagine — incontestabil, așadar, dobîndim prin ei un spor de cunoaștere. Străbătute de fior confesiv, versurile dedicate nouă de scriitorii din alte țări potentează în același timp propria noastră afectivitate, căci nu-i altceva poemul decît, așa cum îl numea Pierre Seghers, „un strigăt de dragoste“.

MADELINE RIFFAUD (Franța):

Peisaj românesc

Chise pleoape ceru-mi limpezi
vara adiind a pini, ca-n vise-mi,
în glas rosti cînd tocmai ațipisem:
„Mai străveziu e cerul, zi de zi!“

Pe zare furnicau secerători
Tărani culegători de-elanuri —
Stringeau în stoguri soarele din lanuri
Sub flămuri fluturînd — fantastice flori

Precum o floarea soarelui, Doftana
Părea a-și răsuci rotund coroana
De pietre reci s-o dăruie luminii:

Și spre a-i sta speranței chezoșie
Văd „Pace“ scris și văd „Prietenie“
Cu pomii verzi crescînd în albe linii.

In românește de Romulus Vulpesco

Una dintre iile românești desenate de Matisse

GARAI GÁBOR (R. P. Ungară):

Cîntec din Moldova

Două albe iede,
negre mici mioare,
pe un drum trecură
spre Suceava agale.

Și mai trec și-acuma
cînd gîndesc la ele
tot mai mult mițoase,
tot mai cu inele.

O, Suceava mîndră,
tu iubirii plaiul,
inimii stăpină,
tu grădină, raiul!

In românește de Petre Pascu

DU ȘIUEN (R. P. Chineză):

A dărui flori

(În drum spre Cîmpia Libertății de la Blaj)

O mină, ce-ntindea lalele,
Văzui la marginea șoselei.
Prietenia, ca o floare,
De purpură petale are.
Cu toate că trăim departe
Distanțele nu pot desparte,
Ba pot uni mai mult, mai bine,
Aceleași gînduri și destine.

Las florile impurpate
pe Cîmpul pentru Libertate.

*In românește de Dumitru M. Ion
și Li Yu-giu*

RADOMIR ANDRIC (R. S. F. Iugoslavia):

Sub soare

În poarta Carpaților
sub al brazilor scut
mă-ntilii cu Labiș,
un frate știut.

Soarele spinilor
din margini de drum
ne-nveli cu raza-i
brodată cu fum.

In românește de Ivo Muncian

IANNIS RITSOS (Grecia):

Lui Eminescu

Veghind, Poetul stă la poarta țării
statura înălțîndu-și-o departe,
spada surusului o ține în mină,
poporului, el piinea o împarte,
cu soarele în fumul zării crește
frățești cuvinte semînd pe brazdă
și între inimi, poduri arcuiește.

In românește de Gh. Tomozei

KAZUO NAKAMURA (Japonia):

Zestrea României

Spărgîndu-se cărămida bisericii
o agonie roșie a sunat clopotul satului:
Sîngele strămoșilor și-a vărsat lacrimile.

Ciocnind la poarta toamnei,
grîul s-a mindrit cu bogățiile sale
urcîndu-se pe zidul cetății.
Horele și-au jucat durerile galbene.

Dintr-o linie zgiriată pe Voroneț
au izvorit apele albastre.
Deschizîndu-se ferestrele cerului
porumbeii au zburat doinînd.

LASSI NUMMI (Finlanda):

Histria

...Liniște, vînt. Cetatea își ridică glasul
dintre ruine ca un lung taluz din
departarea zărilor
voluta unui capitel se ivește din nisipul
ce o acoperă la țarm, mingiata de unda
strălucitoare de apă...

In românește de D. Pop

JOHN M. LINCH (Statele Unite ale Americii):

Imagini românești

Lingă Pitești
în liniștea lunară
care te leagă de incerta mișcare
a nenăscuților
turnurile rafinăriilor
sînt niște baghete de vrăjitori
flăcări incovoiate flori
se deschid
și timpul e în această clipă
schîmbat la infinit în umbrele de piatră
ale orașului

SALVATORE QUASIMODO (Italia):

Ore la Brașov

Cugetul moartea visul
neagă speranța. În această noapte
la Brașov în Carpați, printre arbori
nu ai mei caut în timp
femeia iubirii. Arșița despică
frunzele plopilor iar eu
îmi spun cuvinte ce nu le cunosc,
răscolesc țarinile amintirii.
Un jazz întunecos, cîntări italiene,
îrec răsfrînte peste culoarea irișilor.
În freamătul fîntinilor
vocea ta s-a pierdut:
o zi-i destul să pună-n echilibru lumea.

In românește de Mihai Beniuc

VALENTÍN GARCÍA YEBRA (Spania):

Amintirea României

lubeam România chiar mai înainte ca
ochii-mi să-i fi sorbit frumusețea...
O iubesc acum însă fiindcă i-am privit
unde fagi și mesteceni se cațără pe
povirnișuri întrecîndu-se spre culmi cu pinul și cu
bradul;
fiindcă i-am văzut văile cu udele verzui
ale rîurilor colinele impresurate de podgorii pe rod
și întinderea desăvirșită a cîmpurilor unde
totul e-n floare;
fiindcă i-am văzut lacurile cu plaje și insule
și Dunărea care sosește în puterea vîrstei
purînd pe spatele-i lat vapoare din jumătate de
Europă;
și coastele aurite ale bătrînului Pont Euxin;
și pentru că am văzut aici atîtea case
frumoase pe plaiuri unde umila cărămidă e-nnobilită-n trei
arce și gingășia e risipită pe chipuri și
veșminte;
Fiindcă i-am văzut oamenii darnici în
surisuri, cu vorbă binevoitoare, aplecați pe cărți,
prieteni buni ai frumuseții, ai dansului
și-ai cîntecului, vlăstarul cel mai tînăr al ginții noastre
latine altoit pe trunchiul viguros al Daciei...

In românește de A. Grecu

ASHOK BERI (India):

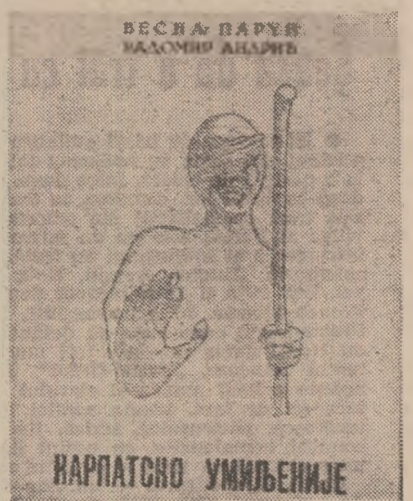
Gîndul meu, România

Gîndul meu e arc de munte
limpexit de riuri sfinte
peste-a ierburilor frunte —
izvoritele cuvinte,
dintre tonuri curcubeu —
România, gîndul meu.

Pasări treze veșnic zboare,
inimii — neînfricare,
peste iarba pină-n zare —
un pămînt sub raza primă
diamant se însenină —
România, inimă.

Pasările-n clar de lună
„pe la cuiburi se adună“,
de-aș fi pasăre, spre ea
din iubire aș zbură,
Românie, draga mea.

In românește de Gh. Anca

In românește de Radu Lupan

Paginî întocmite de
DEM POPESCU

Théophile Gautier „redescoperit“

● Un recent număr din „Les Nouvelles Littéraires“ (după care redăm și portretul de mai sus) consacra o pagină „redescoperirii“ de către editurile franceze a lui Théophile Gautier (1811—1872), despre care Balzac, într-o scrisoare, din 1838, către M-me Hanska, descrie în recunoștea „un stil fermecător și mult spirit“, credea că „nu va face nici-

odată ceva, risipindu-se în jurnalism“, dar, mai apoi, Baudelaire se va exprima cu admirație față de stilul celui care va publica în 1852 culegerea de poeme *Emaux et Camées*, „un stil care face să te gîndești la acele miracole produse în jocul unci profunde științe matematice...“ Gautier a fost unul din eroii celebrei bătaii din 1830 pentru romantism cu prilejul premierei (la 18 februarie) a dramei *Hernani* a lui Victor Hugo. Poet, romancier (între altele, autor al *Romanului mumiei* — 1858 și al celui intitulat *Căpitanul Fracasse* — 1863), Gautier a desfășurat o bogată activitate de ziarist politic, critic de artă, foiletonist, mai ales cu însemnări de călătorie, alcătuiind și o *Istorie a romantismului* (apărută în 1874). Recent revista „L'Europe“ a consacrat lui Théophile Gautier un număr special.

Concursul internațional Pancio Vladigherov

● Pentru a marca importanta contribuție a compozitorului Pancio Vladigherov la tezaurul culturii bulgare, prin decret guvernamental s-a hotărît organizarea primului concurs de pian internațional care-i va purta numele. Se va desfășura la Sofia între 20—30 septembrie 1979. Vor participa pianisti născuți între 1 aprilie 1949 — și 1 ianuarie 1961. Juriul va fi alcătuit din eminenti pianisti și compozitori din Bulgaria și alte țări. Laureatii concursului vor participa la festivalurile internaționale „Săptămîrile muzicale din Sofia“ și „Vara la Varna“, precum și la ciclurile de concerte „Tineretul muzical bulgar“.

O poveste — rechizitoriu

● Ultimul film al cineastului senegalez Sembene Ousmane este un capitol din istoria Africii de Vest, un mare rechizitoriu împotriva silurii spirituale a populațiilor africane de către diversii misionari religioși. Intitulat *Seddo*, după cuvîntul autohton însemnînd rezistentă, opoziție față de orice ingerință străină, apărarea libertății proprii, filmul are semnificații politice amole de cert ecou în actualitate. Pentru coloana sonoră, Ousmane i-a cerut lui Manu Dibango, muzician african de renume internațional, să compună o muzică modernă, care să facă legătura între prezent și trecut. Principalul personaj feminin din film este prințesa preasupusă, care, răzvrătindu-se împotriva tatălui ei, imamul, devine eliberatoarea poporului.

Rafael Alberti și „generația anului '98“

● Întîlnirea internațională a scriitorilor din Sofia a oferit presei bulgare posibilitatea publicării unor substanțiale interviuri cu mari personalități ale scrisului. În „Literaturen Front“ a apărut o amplă discuție cu Rafael Alberti în care poetul spaniol evocă anii debutului său ca scriitor, perioada sumbră a regimului franchist, momentele cele mai importante ale carierei sale. Despre „generația anului '98“, din care face parte, Alberti precizează: „Aceasta a avut o importanță uriașă pentru literatura noastră. Ea a dat lumii o întreagă pleiadă de scriitori străluciți în toate

genurile: Pio Baroja y Nesi, Perce de Aiyala, Unamuno, Machado și Jimenez. Generația noastră s-a făcut remarcată nu numai prin poezii. Printre noi sînt și critici valoroși ca Jose Bergamin, mari beletristi ca Max Aub, Juan Chobas. Cei care au rămas în viață după dictatura lui Franco continuă să lupte pentru democrație și progres. Cred că țara noastră dispune acum de forțe democratice puternice care pot stîvii teroarea și provocările drepte, pot contribui la instaurarea unui regim stabil care să distrugă rămășițele franchismului în toate manifestările lui“.

Sculpturile din Sukhothai

● UNESCO, prin expertii săi, a stabilit un plan de restaurare a celor 126 monumente sculpturale (printre care celebrul templu Wat Mahat, cu uriașa statuie a lui

Buddha — în imagine) din Sukhothai, vechea capitală a Thailande. Acest „parc istoric“ al civilizației Thai cuprinde monumente din secolele 13—14.

Revelație la Taormina

● Pentru participanții — critici și simpli spectatori — la Festivalul cinematografic internațional desfășurat la Taormina, din Italia, „revelația“ a fost un film realizat în R.S.S. Estonă. Intitulat *Întrebă-i pe morți de prețul*

morții, filmul, situat în 1925, evocă persecuțiile la care erau supuși comunistii de către regimul ultrareacționar care guvernava în acea vreme țara. Filmul este semnat de regizorul Kallio Kusk și de scenaristul Mati Unt.

(ca Yves Farge, Jean Nocher, Marcel Abraham, Albert Bayet, Marc Bloch), întocmirea articolelor n-a mai constituit o problemă. Și nici punerea în pagină. Tipărirea a rămas, însă, o aventură continuă. Spre deosebire de „Liberation“ și de „Combat“, „Franc-tireur“ n-a avut niciodată o tipografie proprie. Textele se culegeau prin bunăvoința unor linotipisti simpatizanți, apoi zădul era trimis altor tipografi care acceptau să concluzeze, punîndu-și în joc viața, cu „franc-tirorii“. Se lucra numai noaptea sau duminica. Manuscrisele, apoi plumbul, în sfîrșit pachetele cu ziare, erau trambalate de colo-colo prin Lyon sau în afara lui cu o cutezantă frizînd, uneori, inconștiența. Jean-Pierre Lévy, Georges Altman, alți conducători, cărau ei înșiși, cînd era nevoie, materiale care, găsîte în posesia lor, ar fi determinat decapitarea mișcării. Nu se poate rezuma aici epopeea acelor ani în care, decontractați, necopleșiți de sentimentul propriei lor importanțe, tinerii animatori ai ziarului au asigurat apariția lui absolut regulată. „Franc-tireur“ a avut și un sublim satiric. „Pere Duchesnes“ (redactat de Elie Péju) după numele unui jurnal al revoluționarilor din 1793. „Ah, ça ira ! ça ira ! ça ira ! Pe vînduți de felinar i-om atîrna. Ah, ça ira ! ça ira ! ça ira ! Pe naști noi îi vom spînzura !“ cînta sfidător „Pere Duchesnes“, care „reînnoia tradiția franceză de a-l batjocori pe opresor înainte de a-l alunga“.

N-a fost un joc. n-a fost o glumă. Unul dintre primii patroni de tipografie care au ajutat „Franc-tireur“ să existe, Eugène Pons, a murit în deportare. Tot cu moartea au plătit implicarea lor tipograful lyonez Pinède, apoi Jean Pernet, fiul său Maurice și Henri Mazuir, arestați, torturați și împușcați în 1943. Tînărul Gilles Souze, care difuza ziarul, a fost împușcat la începutul lui 1944. Marc Bloch, responsabil cu difuzarea la Lyon, a fost arestat la 8 martie 1944 și torturat pînă la 16 iunie, cînd avea să fie executat fără a i se fi smuls vreo mărturisire. Mulți alții au pierit, au fost deportați, au fost chinuți. „Franc-tireur“ a supraviețuit pînă la Victorie.

Astăzi, Jean-Pierre Lévy declară: „Dezamăgirea pe care o pot nutri în străfundul inimii cei ce au avut parte să trăiască intens această perioadă a istoriei țării lor, atunci cînd văd ce au făcut din aspirațiile pe care ei au încercat să le concretizeze, politicienii — chiar cei proveniți din Rezistență — nu trebuie să-i facă să uite ce sansă formidabilă au avut: au trăit acea perioadă excepțională cu tot sufletul, cu toată inima, cu conștiința lor“.

Felicia Antip

Debussy

● „În sfîrșit, o Pelleas și Melisanda franceză, cîntată de francezi !“ — exclama nu de mult cronicarul muzical al săptămînalului „Le Nouvel Observateur“, prezentînd discul cu înregistrarea celebrei opere a lui Claude Debussy, cele două roluri titulare fiind interpretate de Claude Dormoy și, respectiv, Michèle Comand, în spectacolul operii din Lyon. (Cliseul reprezintă pe Debussy portretizat de Baschet).

Solidaritatea artiștilor cu Nicaragua

● Pentru a veni în sprijinul poporului din Nicaragua, eliberată de suocictatura somozistă dar puternic marcată de rănilor războiului civil, artiști din Mexic și din alte țări latino-americane au organizat la Muzeul San Carlos din Mexico o expoziție reunind peste 700 de lucrări oferite gratuit de autorii lor. Fondurile realizate din vânzare vor fi transferate guvernului de înnoire națională din Nicaragua.

Paustovski, povestiri

● La editura Pravda din Moscova, într-o ediție de lux, au apărut povestirile lui Konstantin Paustovski, printre care se află *Trandafirul de aur*, *Kara-bugaz*, *Marea neagră* etc., precum și citeva care apar pentru prima oară în volum, unele inedite, unele adunate din diverse publicații.

Festival de vară

● A XVIII-a ediție a „Zilelor de vară ale filmului“, festival devenit tradiție în R.D.G., a atras un milion de spectatori. Printre filmele prezentate s-a numărat și coproducția româno-sovieto-franceză *Mama de Elisabeta Bostan*, alături de *Simple flori pe acoperiș* (DEFA — Berlin), *Adela încă n-a cînat* (R.S. Cehoslovacia), *Marea călătorie a lui Lolek și Botek* (R.P. Polonia).

Tatlin

● În cadrul vastei expoziții de arte plastice, design, urbanism și arhitectură, afișaj de literatură, muzică, balet, cinema etc. din U.R.S.S., organizată la Centrul Georges Pompidou — în cadrul acordului cultural — (expoziție care s-a deschis la începutul verii), sînt

„Misterele Londrei“

● Celebrul roman popular *Misterele Londrei*, al lui Paul Feval (1817—1887), care a inspirat și pe unii din primii noștri autori ai „romanelor de mistere“, este din nou la modă, fiind recent reeditat în Franța. Romanul a avut prima oară în foileton între 1843—1844. În prefața noii ediții (în două tomuri), Jean-Baptiste Baronian notează că Paul Feval este acela care a inventat cuvîntul „detective“, pe care el l-a ortografiat „dectetiv“ (cu n e și în rom. astăzi, cf. DEX, pag. 256, col. 2, deși se pronunță și se scrie adesea „dectetiv“).

Poezia aragoneză contemporană

● În colecția Aragon a editurii Libreria General din Zaragoza a apărut antologia *Poezia aragoneză contemporană*, întocmită de Ana Maria Navales, care cuprinde poezii din creația a 15 scriitori de după al doilea război mondial. Antologia este precedată de o introducere în care cercetătoarea relevă evoluția poeziei aragoneze din deceniul cincilea și pînă astăzi, bibliografia respectivă, jungînd la concluzia poeziei aragoneze contemporană nu formează un grup coerent și e greu clasificabilă pe generații. O atenție specială se acordă creațiilor lui Manuel Gil, Manuel Pihillos și Miguel Labordeta.

Pușkin — monografie

● La Moscova a apărut monografia *Pușkin* de I.M. Lotman (n. 1922), profesor la Universitatea din Tartu (R.S.S. Estonă), o monografie asupra autorului lui *Ruslan și Ludmila*, în care Lotman „exploatează“ critic — prin metoda sa structurală, mai vechile și mai noile contribuții privind creația marelui poet rus.

Tirgul anticarilor de cărți britanici

● Anul acesta, Tirgul anticarilor de cărți, tradițional în viața capitalei britanice, a fost marcat de două aniversări: 21 de ani de la prima sa ediție (1958) și 400 de ani de la publicarea *Atlasului Angliei și Țării Galilor* de Christopher Saxton. Au fost expuse peste 25 000 de piese, de la incunabule pînă la prime ediții moderne, cărți de toate genurile, ediții bibliofile, manuscrise, scrisori autografe, partituri muzicale, hărți și programe de teatru etc., etc.

Am citit despre...

Șansa de a trăi cu tot sufletul

● ÎN toamna de tristă amintire a anului 1940, cîțiva prieteni din Lyon se întîlneau tot mai des, așa zicînd la o partidă de belotă. Între done, scribiți de tot ce vedeau în jurul lor, discutau ce trebuie să facă pentru a-și trezi compatrioții din amorteală, pentru a-i convinge că Petain este nu un salvator ci un trădător, că înfrîngerea și subjugarea nu trebuie acceptate. În luna noiembrie, Antoine Avinîn, Noël Clavier, Andre Gayet, Elie Péju și Jean-Jacques Souleille formau grupul France-Liberte. În ianuarie 1941, li se alătură Jean-Pierre-Lévy, care avea să devină animatorul și conducătorul uneia din cele trei mari mișcări ale Rezistenței franceze, „Franc-tireur“. La 10 ianuarie 1941 apărea primul număr al ziarului cu același nume și începea, de fapt, istoria acestei publicații rebele, usturătoare, năstrușnice, scrisă, tipărită și difuzată în condiții nemaiauzite, cu prețul libertății și al vieții unor oameni cu totul și cu totul minunați.

Cartea *Franc-tirorul — un ziar clandestin, o mișcare de rezistență 1940—1944*, de Dominique Veillon, reia, după trei decenii și jumătate, întîmplările din vremurile cînd cei ce deciseră să continue tradiția soldaților fără uniformă ai anului II, a franc-tirorilor care, în tragica situație din 1871, au luptat cu disperare pentru demnitatea și libertatea Franței, s-au arătat a fi la fel de duri ca modelele lor.

„Le Franc-tireur“, „lunar în măsura posibilului și prin grația poliției Maresalului“, a izbutit să apară cu adevărat în fiecare lună, uneori chiar și de două ori, a ajuns de la 6 000 de exemplare tiraj inițial, la 150 000—150 000! — de exemplare. S-a răspîndit pe o arie tot mai întinsă, a pătruns în zona ocupată, a fost una dintre principalele surse subterane de lumină și speranță. Zeci de publicații difuzau, sistematic, Rezistența franceză. Alături de „Combat“ și de „Liberation“, emanații ale grupurilor cu același nume. „Franc-tireur“ a fost unul dintre „marile“ ziare. Nu, desigur, prin dimensiunile exemplarelor lui (patru pagini a 27,5×21 cm), ci prin extraordinara sa răspîndire și influență. Cînd, în martie 1942, Georges Altman, gazetar la ziarul cu apariție legală „Progrès de Lyon“, a acceptat să devină redactor-șef al foii clandestine, avertiscîndu-i, pe lângă primejdia sa profesională, informații interzise de cenzură și noi colaboratori eminenti

„Copilul” in colectiile Parisului

● Cu prilejul Anului internațional al copilului, la Paris s-a organizat o expoziție care va fi itinerantă în diferite cartiere ale capitalei franceze până la sfârșitul anului. Această expoziție grupează picturi, sculpturi, gravuri și obiecte de artă de mare diversitate, de la epoca galo-romană până în zilele noastre. Dintre

muzele care au imprumutat opere pentru organizarea acestei manifestări le amintim pe cele de la Petit Palais, Cognac-Jay, Carnavalet, Victor Hugo, Balzac, Galliera, Bourdelle, Artă modernă, Cernuschi și Muzeul Costumului. În imagine: „Alfred de Musset și fratele său Paul” de Fortuné Dufau.

La Muzeul Rodin

● După expozițiile „Rodin și scriitorii vremii sale”, în 1976, „Monumentul burghezilor din Calais”, în 1978, această a treia expoziție, destinată să exploreze rezervele Muzeului Rodin, arată în ce măsură marele sculptor a fost inspirat de Extremul-Orient, cit și gustul său pentru obiectele care proveneau din acea regiune. Imaginea reproduce lucrarea sa „Cap al dansatoarei japoneze Hanako”.

„Lettres Sovietiques” consacrat basmului

● Anul internațional al copilului este un prilej pentru revista „Lettres Sovietiques” de a-și dedica cel mai recent număr (243) basmului folcloric și celui literar reprezentate printr-o bogată selecție de scrieri de acest gen. Printre semnatarii la rubrica „Basme ale scriitorilor sovietici”: Maxim Gorki, Aleksei Tolstol, Nikolai Telesov, Pavel Bajov, Konstantin Paustovski, Vitali Bianki, Evgheni Șvart, Serghei Mihalkov, Serghei Voronin, Valentin Kataev, Așot Sagratian, Eno Raud, Oxana Ivanenko și mulți alții. La rubrica „Basme ale scriitorilor ruși din trecut” semnalăm scrieri de o aleasă poezie de Serghei Aksakov, Vladimir Dahl, Konstantin Ușinski, Lev Tolstol, Dmitri Mamin-Sibiriak. Ultima parte a revistei este consacrată „Basmelelor popoarelor Uniunii Sovietice”.

Galerie de artă mozambicană

● În Cabo Delgado, provincia cea mai de nord a Republicii Populare Mozambic, s-a deschis recent prima galerie de artă tradițională „makonde” din această țară. Sint expuse statuete de abanos, măști, covoare, coliere, brățări și multe alte obiecte ilustrând măiestria artizanilor mozambicani. Cunoscută mai de mult în lume pentru forța ei expresivă, arta „makonde” dobândește astfel nu numai o certificare națională, ci și un centru de autentificare și valorificare, galeria din Cabo Delgado având și o expoziție permanentă cu vânzare, menită să pună capăt inducerii în eroare a amatorilor prin falsuri fără valoare.

Francisque Poulbot

● S-au împlinit o sută de ani de la nașterea acestui desenator care și-a dat numele copilului străzii, puștilor de la Butte Montmartre. Desenator cu umor cald, așist, decorator, Francisque Poulbot a pictat lumea pitorească a cartierului său și a ilustrat mai multe cărți. Personalitatea sa bine-

voitoare, surizătoare, plină de generozitate și în același timp hazlie, se regăsește în operele sale expuse în vara aceasta la Muzeul Montmartre și printre care figurează cartioanele sale care vorbesc despre istoria Republicii libere de la Montmartre, al cărei fondator a fost.

Cu prilejul centenarului a fost emis timbrul din imagine.

ATLAS

Dorul

● NU VIN de nicăieri. Nu duc prin vârste nostalgia nici unui sat, nici unei străzi, măcar, a copilăriei. Mama mi-a arătat cindva, într-o călătorie prin Timișoara, blocul modern, așezat pe un colț cu o uruitoare răscruce de tramvaie și o străină statuie catolică, în care m-am născut. M-am mirat politicos. Locul îmi era nu numai necunoscut, ci și indiferent. De crescut, am crescut cu vreo sută de kilometri mai la nord, într-un alt oraș, mai precis la marginea lui ciferistă, locuită de acari, fochiști, impiegați și mecanici de locomotive cu aburi care se întorceau din schimb negri ca smoala, în timp ce noi, copiii, ne jucam de-a ascunsa în excelențele ascunzătorii din dărîmăturile războiului abia terminat. Cind m-am întors odată din întâmplare, n-am mai descoperit nimic, îmi dispăruseră reperatele: nu mai existau nici ruine, nici locomotive cu aburi. Au mai trecut prin viața mea și alte ruine. Au dispărut și ele. Nu m-am fixat cu adevărat nicăieri. Nu sint legată de nici un oraș, de nici o stradă, de nici o casă, de nici o odaie. Mai mult: nu aparțin nici unui lucru care-mi aparține. Și totuși mi-e dor. Și totuși mi-e atât de dor.

Este destul să trec cu doi kilometri teoretica linie însemnată cu dungă roșie pe hartă care ne desparte de ceilalți, ca să simt zbătindu-se în mine fiecare frunză de-acasă, ca să descopăr că reprezint fiecare cătun și fiecare piriu pe care l-am lăsat, aproape fără să-l observ, în urmă. Nu mi-e dor de un oraș, de o stradă, de o casă, de o odaie, de o amintire, nu mi-e dor de nimic ce-mi aparține sau care se leagă de persoana mea, nu mi-e dor de nimic, mi-e pur și simplu dor. Dorul este cel mai abstract și cel mai altruist dintre sentimentele mele, este legea care-mi face sufletul iobag pe un petec de pămînt. Dorul este cel mai impersonal și cel mai implacabil dintre sentimentele mele, este forța centripetă care mă împiedică să mă spulber în univers. Înaintez sub încercătura de imagini, de suferințe și de iubiri înfășurate în nebuloasa de dinaintea nașterii mele, pe care o port cu mine mereu într-o continuă, exaltată, epuizantă comparație, și încerc să-mi imaginez o viață liberă de dor. Nu reușesc. În labirintul de forțe nesigure și dușmane ale lumii, supraviețuiesc paradoxal prin această tremurătoare slăbiciune.

Ana Blandiana

Sport

Cind se leagăna Carul mare

■ SPRE toamnă, cind se leagăna Carul mare, timpul pîndește o după amiază cu muntii goi, se dă peste cap și ia din ierburi, pentru luna septembrie, culoarea miezului de fruct vîratec. Atunci îmi place să infulec pepeni, în mijloc de cimpie și să-mi petrec clipele de sărbătoare pe talerele de lemn ale stadioanelor, unde bucuria nu are amin, iar necazul ține doar cit pragul răsăritului de lună. Sufletul meu vine atunci din trei veacuri de gutui, se schimbă-n haimana tăvălindu-se prin secară și toate prujudecățile mi se schimbă-n fete de la țară scuturindu-și joile și dorul peste gardul de nuiele — și gardul miroase toată noaptea a sină așa cum miroase cheia somnului a plecării misterioase, iar botul vițelului de lapte a negură de liliac.

Dar mă năpădesc stoluri de grauri pe vie coaptă și mărăcini pe curcubeu cind văd că mai toate meciurile, bune sau rele (deocamdată fumegă prin ele un gînd de răscoală frumoasă), se usucă sub mina și

flucierul arbitrilor. Ne mîncă lupul iarna de sub sanie? Sau ne caută de minz prin iesle? Să le dăm cu vînt pe față tuturor pină nu ne umplu gîrla cu scoici negre și visele din zori cu vulturi cocosați pe hotarul duminicii. Cine ne zugrăvește șarpe pe fîntînă să nu s-astepte să-aprindem lampa cu fir de rosmarin. Dar despre asta vom vorbi pe larg mai tîrziu, — azi se cuvine să ne unim mesele lingă izvoare, lingă dragoste și lingă vin, adică să culgem din coapsa vicii taina de-a face gîndul să sune în vechi amintiri și în flacăra cîntecului, precum și mistuitoarea dorință de a te înfrăți numai cu griul.

Cind vine vremea de se leagăna Carul mare, inima înțelege că, așa cum drumul e un rost al ierbiilor și al orizontului, noi sintem acea parte a Pămîntului care așterne pe Lună imaginea unei piini.

Fănuș Neagu

Limba română în lume

ORI DE CÎTE ORI rememorăm, festiv, evenimentele istorice din 23 August 1944, nu putem, ca lingviști și ca oameni de cultură, să nu luăm în considerare deschiderea vastă, către lumea întreagă, care a caracterizat studiile de limbă română în ultimele decenii, și mai ales pătrunderea înfloritoare a limbii noastre în Universitățile străine. După 23 August 1944, studiul limbii române intra, atît în țara noastră cit și în străinătate, într-o zodie de aur.

Ciți savanți străini, înainte de cel de-al doilea război mondial își dedicau cercetările problemelor de limbă română? Numele lor abia se numără pe degete... În Franța Mario Roques și Jean Boutière, în Germania, Ernst Gamillscheg și H. Kuen, în Italia, Ramiro Ortiz, Carlo Tagliavini, Mario Ruffini, în Ungaria, L. Galdi, în Danemarca, Kr. Sandfeld și Hedvig Olsen, în Suedia, Alf Lombard. Să mai adăugăm, la aceste nume, pe romanistii care, precum W. Meyer Lübke, Matteo Bartoli sau Leo Spitzer, acordau în studiile lor generale și comparate o atenție deosebită faptelor românești de limbă. Dar demersul era exclusiv științific: lucrările savanților străini aveau în vedere probleme de filologie veche românească, de istorie a limbii române și de dialectologie, de fonetică și de gramatică sau probleme de istorie literară românească. Cu excepția lui Carlo Tagliavini care publicase *Grammatica della lingua rumena*, Heidelberg, 1923, (reelab. trad. germ. *Rumänische Konversations Grammatik*, Heidelberg, 1933) și care edita *Studi rumeni* (Roma, 1927—1930), o revistă, din păcate, puțin cunoscută la noi în țară — nu existau, în lume, manuale de limbă română pentru străini. Limba română se predă numai la cîteva Universități din Europa (Paris,

Berlin, Padova, Copenhaga, Lund), în spiritul și cu metodele fiecărui profesor: manualele erau superflue...

Comparind aceste date atebelice cu situația de astăzi, cind, după cite știm, limba română se predă în Universități din toate continentele (există peste 150 de seminarii de limbă română conduse de lectori trimiși din țara noastră în baza acordurilor culturale), putem înțelege progresele mari ale difuziunii limbii și culturii românești în lume. Interesul pentru studiile românești este, fără îndoială, multiplu: de cunoștințe de limbă română au nevoie nu numai lingviștii, ci și folcloriștii, istoricii, oamenii de litere, traducătorii, interpreții, au nevoie studenții specialiști din științe politice, așa cum au nevoie și tehnicienii. Poziția politică a României în lumea contemporană, schimbările economice și relațiile culturale largi au avut un rol determinant în răspîndirea limbii și culturii românești. Cursurile de vară ale Universității din București (ținute, între 1960—1973 la Sinaia și, din 1974, la Brașov), cursurile de vară ale Universității din Cluj au adunat de-a lungul anilor, în țara noastră, specialiști și profesori universitari, scriitori și oameni de cultură, precum și studenți interesați de fenomenul românesc. Cursurile de vară ale Universității București au ajuns, în acest an, la a XX-a ediție: primii participanți-studenți sint astăzi docenți și profesori, promovînd și ei, cu aceeași sirguintă, studiile de limbă română în străinătate. Nu putem alcătui o listă a lor, fără riscul de a o lăsa incompletă. Putem însă observa că studiile universitare de limbă și de literatură română au trecut, în acești ani din urmă, printr-o adevărată schimbare de generație. Cunoscuți specialiști în limbă și literatură română din prima perioadă

postbelică, profesorii C. Tagliavini, Alf Lombard, A. Guillerrou, E.D. Tappe, Rosa Del Conte, Louis Mourin, Mario Ruffini s-au retras din viața universitară pentru limită de vîrstă. O generație nouă le urmează: Pasquale Buonincontro (Napoli), Luisa Valmarin (Roma), L. Tasmovska (Gand), Glainville Price (Aberystwith, Wales), J. Felix, Irina Smrckova (Praga), Lorenzo Renzi (Padova), Tamara Repina (Leningrad), Max Demeter Peyfuss (Viena), W. Noomen (Groningen), K. Boehmann (Leipzig). Augustin Maissen (S.U.A.), J. Augerot (Seattle), H. Mistersky (Poznan), L. de Rijk (Anvers), W. van Eeden (Amsterdam), F.J. Barnett (Oxford), H. Deletant (Londra), P. Skorup (Aarhus), H. Plomteux (Louvain), E. Close, (Flynder University, Australia), J.P. Kent (Zurich) etc. sint, astăzi, specialiști recunoscuți în lume pentru limbă, literatura și istoria culturală românească. Recenziile și studiile lor aduc puncte de vedere moderne de care trebuie să se țină seama. Nu se mai pot întreprinde astăzi examene izolate ale problemelor românești: cercetători străini, competenți și atenți, își unesc forțele cu cei din România, în analiza faptelor și în validarea rezultatelor.

Nu trebuie uitată însă contribuția unor profesori de origine română la dezvoltarea studiilor românești în lume. Sever Pop, la Louvain, Victor Buescu la Lisabona, C. Caragață la Florența, B. Munteanu, Scarlat Lambrino, N. I. Herescu și-au pus, pină la capătul vieții lor, știința și munca în slujba idealurilor românești. E. Coșeriu (Tübingen) a creat, în străinătate, o adevărată școală de lingvistică generală, romanică și românească. Th. Onciulescu (Napoli), I. Guția (Roma), P. Iroaie (Palermo), O. Nandriș (Strasbourg), I. Popinceanu (Er-

langen) și mulți alții au format elevi cu dragoste pentru țara și limba românilor. Sorin Alexandrescu (Amsterdam) a organizat două congrese internaționale de studii românești (1974, 1979) și editează un *International Journal of Rumanian Studies* (I, 1976, 1—2).

ÎN ultima vreme, predarea limbii române în lume a luat forme noi, mai largi. În Finlanda, în orașul Oulu, la 600 km. nord de Helsinki, o tinără profesoară de limbă germană, Tuula Lausmaa, a organizat un cerc de studii românești la care participă oameni de nivel cultural mediu, de profesii diferite. Un astfel de cerc românesc funcționează și la Tokio, sub îndrumarea profesoarei Tamiko Naono. În Suedia, s-au constituit, de asemeni, în mai multe orașe, cercuri de studiere a limbii române. Inițiativa nu mai pornește din interese științifice ci din dorința directă și spontană de a cunoaște România și limba poporului român.

În aceste condiții și manualele de limbă română din străinătate s-au înmulțit. Pe lingă „Introducerile” și sintezele cuprinzătoare de interes științific universitar, au apărut lucrări adresate unui public mai larg (în Danemarca, în Anglia, în Cehoslovacia, în Statele Unite ale Americii, R.F. Germania și Italia). Aceste lucrări ar merita o atenție mai mare în revistele de specialitate din țara noastră.

A venit momentul să luăm act de soarta limbii noastre dincolo de hotarele României. Difuziunea limbii și culturii românești este rodul unor strădăni care se cer cunoscute, încurajate și apreciate la adevărata lor valoare. Ele rezultă dintr-o vastă unire a științei cu metodele moderne de popularizare, din conlucrarea dincolo de zidurile Universității, a unor studii străini și români, care au simțit necesitatea de a face cunoscut, iubit și înțeles, în lume, cuvîntul românesc.

Alexandru Niculescu

CEAUȘESCU — ROMÂNIA

ANUL celei de a 35-a aniversări a revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă ne-a adus satisfacția apariției peste hotarele țării a unor noi lucrări ale secretarului general al partidului nostru. În felul acesta numărul țărilor în care au văzut lumina tiparului antologii de texte din gândirea social-politică a tovarășului Nicolae Ceaușescu a ajuns la o cifră impresionantă — 27: Anglia, Argentina, Austria, Belgia, Brazilia, Egipt, Elveția, Finlanda, Franța, R. D. Germană, R. F. Germania, Grecia, India, Israel, Italia, R.S.F. Iugoslavia, Japonia, Kuwait, Liban, Mexic, Olanda, Pakistan, Peru, R. P. Polonă, Portugalia, Suedia și Turcia.

Volumele apărute în cursul acestui an, ca de altfel și celelalte antologii care au văzut lumina tiparului peste hotarele țării în anii trecuți, începând cu 1970, evidențiază cu sporită pregnanță contribuția de o inestimabilă valoare a gândirii social-politice a tovarășului Nicolae Ceaușescu, activitatea dinamică neobosită pe care secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, o desfășoară pentru ridicarea României pe culmi tot mai înalte de bunăstare și civilizație, pentru triumful în lume al ideilor socialismului, pentru soluționarea marilor și gravelor probleme cu care este confruntată omenirea zilelor noastre, spre realizarea unui climat de pace, colaborare și bună înțelegere între toate popoarele.

IN ITALIA, la Milano, cunoscuta editură „Il Calendario del Popolo” a publicat recent cel de al IX-lea volum din seria „NICOLAE CEAUȘESCU — SCRIERI ALESE, 1978”. Volumul este conceput după criterii tematice, astfel încât cititorul italian să poată găsi răspuns la toate întrebările legate de realizările țării noastre sub conducerea președintelui său. Prefața volumului este semnată de Luigi Longo, președintele Partidului Comunist Italian, personalitate marcantă a vieții politice italiene.

„Am avut deja posibilitatea cu un prilej precedent — scrie Luigi Longo, referindu-se la prefața semnată la cel de al VIII-lea volum din seria „Scrieri alese”, apărut în anul 1978 — să subliniez, pe lângă interesul pe care îl prezintă, utilitatea unei inițiative editoriale care permite să se facă cunoscut publicului italian realitatea, succesele, problemele unei țări spre care Italia privește cu prețuire profundă, tradițională și cu un sincer spirit de colaborare. Aș mai adăuga — continuă Luigi Longo — că acest ultim volum apare, în ediția italiană, tocmai în momentul în care România se pregătește să celebreze o aniversare istorică: eliberarea, cu 35 de ani în urmă, a acestei nobile țări de sub dominația fascistă, având astfel posibilitatea să se îndrepte pe un drum al său, nu ușor, dar sigur și ireversibil, spre perspectiva unor ample transformări sociale și culturale și spre definirea unui proiect din ce în ce mai luminos prin conținutul și logica sa, de construire a unui socialism al «dezvoltării multilaterale», a unui model original de societate socialistă”.

Apariția acestui volum, ca de altfel a întregii serii editate la „Il Calendario del Popolo”, la Milano, ilustrează interesul cu care experienta României în construcția socialistă, politica sa externă — promovate cu pregnanță strălucire de secretarul general al partidului — sînt urmărite de clasa muncitoare italiană, de toți oamenii de bună credință din această țară.

Referindu-se la relațiile internaționale ale P.C.R. cu celelalte partide comuniste și muncitorești, cu toate forțele progresiste din lume, președintele P.C. Italian scrie: „Pe drept cuvînt, Nicolae Ceaușescu elogiază valoarea relațiilor pe care P.C.R. le întreține cu toate partidele comuniste și muncitorești, cu partidele socialiste și social-democrate și progresiste, cu toate forțele democratice, confruntarea cu acestea fiind necesară și posibilă. Criteriile fundamentale puse la baza acestor relații sînt cele ale egalității și demnității, respectului independenței fiecărui partid, a dreptului și îndatoririi de a-și elabora autonom propria linie politică, propria sa strategie, aplicînd creator principiile generale ale socialismului la realitățile specifice țării în care acesta își desfășoară activitatea... Întregul volum, în ansamblul său, oferă nu numai comuniștilor, ci și celor care studiază politica internațională și politologilor, cum se obișnuiește astăzi să li se spună, multe și substanțiale motive de meditație”, conchide președintele partidului comunist italian.

TOT în Italia, și tot la Milano, în cunoscuta editură „Sugar” aceeași care în urmă cu doi ani a publicat volumul „Nicolae Ceaușescu — Să schimbăm lumea — Pentru o nouă ordine economică internațională”, a văzut lumina tiparului o nouă lucrare consacrată gândirii social-politice și personalității președintelui Nicolae Ceaușescu. Este vorba despre volumul „NICOLAE CEAUȘESCU — PENTRU O LUME MAI DREAPTĂ, MAI BUNĂ”. Volumul este realizat de profesorul Giancarlo Elia Valori, secretarul general al Institutului italian pentru relații internaționale, reputat specialist în problemele noii ordini economice și politice internaționale.

Volumul este o amplă culegere din cuvîntările, articolele și interviurile tovarășului Nicolae Ceaușescu și reprezintă o sinteză a strălucitei contribuții teoretice și practice a secretarului general al partidului la edificarea unei lumi mai bune și mai drepte. Textele selectate în această nouă antologie definesc cu limpezime ceea ce în literatura mondială a fost consacrat drept „concepția președintelui Nicolae Ceaușescu asupra noii ordini.” „Punctul de vedere al României asupra acestei problematice — scrie profesorul Valori — este foarte interesant, mai ales dacă se are în vedere faptul că această țară a desfășurat în ultimul deceniu o intensă activitate pusă în slujba idealurilor de libertate și progres ale popoarelor, de egalitate și respect între națiuni, de destindere și cooperare între state. România, personal președintele Nicolae Ceaușescu, au devenit promotori ai unei noi ordini economice internaționale, care să fie în același timp și o nouă ordine politică și care să însemne eliminarea totală a raporturilor interstatale bazate pe inegalitate și pe dominația forței...”

Profesorul Giancarlo Elia Valori este — a declarat-o în repetate rânduri — un admirator al personalității președintelui României, al Omului-Ceaușescu, al gândirii sale cutezătoare. „În timpul întîlnirilor mele cu președintele Nicolae Ceaușescu — scrie Valori — una din primele impresii este aceea privind omul: omul care luptă pentru independența propriei sale țări, atât pe plan politic cît și economic, omul care pune bază pe dezvoltarea multilaterală a României. Este surprinzătoare capacitatea sa de a cuprinde într-o viziune unitară, lucidă, de ansamblu, diferitele aspecte ale realității contemporane,

între care primează pentru el și problemele securității în Europa și în întreaga lume. Pentru președintele Nicolae Ceaușescu, soluționarea acestei probleme înseamnă a avansa mult pe calea creării unei noi ordini economice internaționale.”

VIZITA de prietenie, colaborare și solidaritate militantă efectuată de președintele Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, într-o serie de țări africane, prin bilanțul rodnic, prin orizonturile largi, a trezit un amplu ecou internațional. O dovadă elocventă a acestuia o constituie apariția în India, la editura „Alfa Publication” din New Delhi, a unui volum intitulat „MISIUNE DE PRIETENIE — PREȘEDINTELE NICOLAE CEAUȘESCU ÎN OPT ȚĂRI AFRICANE”.

Volumul a fost publicat, după cum scrie profesorul universitar J. S. Bright în cuvîntul introductiv, „pentru a informa detaliat opinia publică și pe specialiștii în probleme mondiale asupra unui eveniment internațional de semnificație majoră al acestui an.” La rîndul său, M. N. Seth, secretarul general al Asociației de prietenie India-România, consemnează în prefața pe care o semnează la acest volum: „...Vizita în Africa a președintelui român a proiectat pe scena vieții politice internaționale virtuțile unei politici externe ale cărei concepții innoitoare și revoluționare demonstrează existența reală a posibilității ca relațiile dintre state să fie investite cu o calitate nouă, de natură să asigure progresul tuturor națiunilor lumii în condiții de pace și colaborare.”

Evidențiind faptul că România socialistă dezvoltă relații de prietenie și colaborare cu toate țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare, precum și cu statele capitaliste dezvoltate pe baza respectării cu strictețe a normelor și principiilor care guvernează dreptul internațional, M.N. Seth se oprește în mod special asupra esenței și naturii relațiilor țării noastre cu țările din așa-numita lume a treia. „Turneul african al președintelui Nicolae Ceaușescu trebuie privit prin prisma poziției României față de țările în curs de dezvoltare. Țară socialistă, dar în egală măsură și țară în curs de dezvoltare, România a făcut din extinderea permanentă a relațiilor sale cu țările în curs de dezvoltare, din colaborarea sa activă cu aceste țări în diferite domenii o linie directoare a politicii sale externe. Șeful statului român a demonstrat științific în cuvîntările și scrierile sale atât necesitatea practică, cît și cea de domnia sa considerată a fi o îndatorire politică — de a întări solidaritatea militantă cu țările în curs de dezvoltare de care România este legată prin interesul comun al menținerii păcii, în lupta pentru progres și prosperitate, pentru edificarea unei noi ordini economice și politice internaționale.”

VOLUMUL „NICOLAE CEAUȘESCU — ROMÂNIA ȘI LUMEA CONTEMPORANĂ” este cea de a șasea antologie de texte alese din opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, apărută în Grecia. Publicată în excepționale condiții grafice la editura ateniană „Pneumatikos”, lucrarea este îngrijită de scriitorul Lambros Zogas, care a realizat și traducerea textelor. Volumul este structurat pe șase capitole, dedicat fiecare cîte unui aspect fundamental al poziției țării noastre față de problemele securității europene, contribuției deosebite a președintelui Nicolae Ceaușescu la instaurarea unui sistem de securitate reală și trainică în Europa și în întreaga lume.

Exprimîndu-și bucuria de a putea semna prefața lucrării cuprinzînd selecțiuni din cuvîntările, interviurile, afirmările de poziție ale șefului statului român, Dimitrios Pappaspyrou, președintele Parlamentului elen, scrie: „Lucrarea urmează altor volume apărute pînă acum în Grecia și va deschide o nouă serie dedicată gândirii atât de bogată și originale a președintelui României, pe care am avut fericirea să-l cunosc personal, îndeaproape, și pe care, îmi place s-o spun de la bun început, îl consider drept unul dintre cei mai mari bărbați politici ai lumii: de azi... Înainte de a-l cunoaște pe președinte i-am cunoscut țara, am cunoscut România prietenă și numai în urma acestei cunoașteri mi-am format convingerea fermă că între fizionomia istorică a acestei țări și profilul moral-politic al conducătorului său există o identitate perfectă”, subliniază autorul prefeței. „Așa am înțeles mîndria justificată a românilor de a rosti totdeauna împreună, nedespărțite, numele Ceaușescu și România. Numai sub președinția lui Ceaușescu România a reușit să devină o fericită sinteză a îndelungatului său trecut istoric, presărat de nenumărate lupte și jertfe date pentru libertate și independența națională, și a prezentului său, demn de gloria acestui trecut. Numai acest patriot, cinstit și curajos, înzestrat cu o viziune largă asupra lumii de azi, a știut să facă din numele României un standard al luptei care continuă, care trebuie să continue, pentru ca toate țările, indiferent de mărimea lor teritorială și de orînduirea lor socială, să fie libere și egale în drepturi, să se respecte și să fie respectate...”

„Avem în față un erou tînăr, o întruchipare a luptei, a biruinței, a optimismului — conchide președintele Parlamentului elen. Un erou al umanității care crede în idealuri înalte, care luptă pentru înfăptuirea lor. În fruntea acestor idealuri se înscrie cu litere mari și luminoase: Pacea”.

LECTURA scrierilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, această impresionantă suită de opere reprezentative apărute în edituri de binecunoscut prestigiu, oferă un tablou complet și aprofundat al realizărilor economico-sociale și politice ale României socialiste, al succeselor remarcabile obținute în edificarea unei societăți socialiste la un înalt nivel de dezvoltare, al problemelor pe care le mai avem de rezolvat și al modului în care se acționează pentru soluționarea lor.

Scrierile președintelui Nicolae Ceaușescu apărute peste hotare vorbesc cu deosebită putere de convingere despre activitatea prodigioasă, neobosită, plină de grijă și responsabilitate față de interesele majore ale poporului nostru, pentru păstrarea independenței și suveranității naționale, pentru respectarea dreptului său sacru de a-și fi singurul stăpîn. În același timp ele sînt tot atîtea dovezi ale recunoașterii universale ale meritelor incontestabile pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu și le-a cîștigat în fata istoriei și a lumii, ca unul dintre cei mai consecvenți și curajoși apărători ai libertății și demnității popoarelor, promotor consecvent al luptei pentru pace, pentru crearea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră.

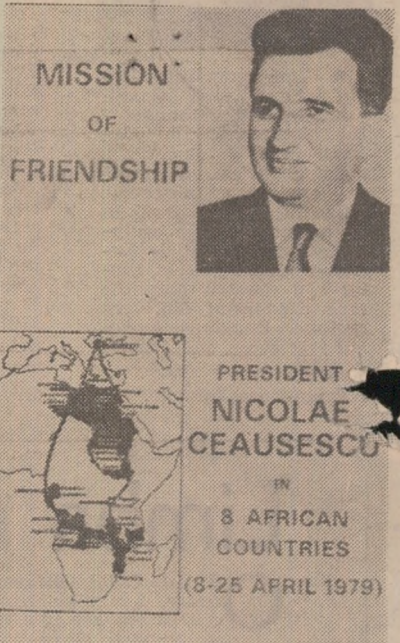
Nicolae Nicoară

CEAUȘESCU

Scritti scelti
1978

Edizioni del Calendario

„România literară”

Săptămînal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Director GEORGE IVAȘCU